

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 885

3. TRAVNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Budapest

Zagreb

Beograd

Srbija, Hrvatska i Mađarska protiv korone

**Slične mjere
u tri države**

8

Paket ekonomskih mjera Vlade Srbije

Očuvati radna mjesta i poduzeća

10

Zarazne i druge bolesti kroz povijest Vojvodine – Subotica (I.)

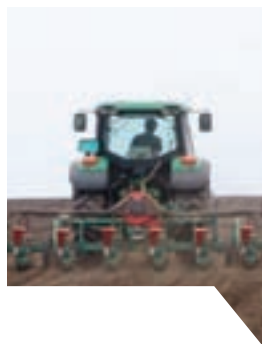
Borbe liječnika protiv zaraznih bolesti

12

Vlč. Mihael Sokol, tajnik beogradskog nadbiskupa mons. Stanislava Hočevara i tajnik Prve Sinode Beogradske nadbiskupije

Ljubav sve pobjeđuje, pa i strah

20

Proljetna sjetva za vrijeme pandemije

Poljoprivrednike brine zabrana kretanja

26

Sestre Rudić o školovanju na hrvatskome jeziku

»Fakultet možete upisati gdje poželite«

28

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 25. obljetnica smrti pjesnika i svećenika Marka Vukova

Pobjednik nade

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinirator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Jedan običan kraj (u neobično vrijeme)

Dvojila sam do posljednjeg. Za što se »zakačiti« i o čemu pisati u ovom uvodniku? Nekako mi se činilo previše iznova i iznova »vrtiti« priču o koroni. O strahovima, ishodima, nagađanjima. A onda se desila smrt u mojoj (široj) obitelji. Očekivana, od liječnika najavljena gotovo u dan. U godinama kojih se nanizalo blizu 90. I trebao je to biti jedan običan kraj (ako se uopće tako može reći o smrti) jednoga života. I bio bi da se nije desio u ovo neobično vrijeme.

I prva pomisao na vijest o smrti bila je otići izraziti sućut najbližima. Ali kako kada se u policijskom satu ni na ulicu ne smije pogledati, a kamoli uputiti nekoliko kilometara izvan grada? Srećom, to ne važi za liječnika koji treba konstatirati smrt, ali nesrećom važi za obitelj koja treba obaviti daljnje pripreme. Opet srećom, te su bili toliko prisebni pa su se prije i nego što su i pomislili krenuti kod pogrebnika raspitali je li nečija smrt dovoljan razlog da se prekrše stroge mjere policijskog sata? Odgovor jednostavan i nemilosrdan – nije! Ne može se kod pogrebnika, ali pogrebnik može kod preminulog. Tek toliko da preuzme pokojnicu. U limenom kovčegu. A sve ostalo morat će pričekati. Dok ne prođe policijski sat.

I sam ukop, koji se treba organizirati dan nakon što završavam ovaj tekst bit će drugačiji. Sukladan preporučenim mjerama o socijalnom distanciranju, sukladan zabrani izlaska starijima od 65 godina. Evo sada (javno) obačevam: pridržavat ću se svega. Najbližoj obitelji sućut ću izraziti bez da im i ruku pružim, neću se nikome približavati na manje od metar i pol, cvijeće ću naručiti online. Sve to (naravno) ako se drugačije ne naredi. Ili točnije: ako nam se u međuvremenu ne zabrani i iskoračiti iz kuće. Pa čak i ako je razlog tog koraka iz sigurnosti svoja četiri zida kupovina kruha ili mlijeka.

A time nam se prijeti. I ne mogu reći da nismo zaslužili tu prijetnju, ali ne na takav način. Da nam se prijeti punim grobljima, još gorim smještajem nego što je onaj sajamski. Ili da nam se prijetnja potpunim zatvaranjem u kuće dodatno pojača odgovorom prvog čovjeka države – ne znam kako će to izgledati, to ću i ja prvi put vidjeti u životu.

Iskreno se nadam da ni on, a ni mi nećemo imati to iskustvo i da je to dovoljan razlog da ostanemo doma.

Z. V.

István Pásztor: Potpuna zabrana kretanja nemoguća

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine **István Pásztor** kazao je kako ne vjeruje da je moguće uvođenje potpune zabrane kretanja u trajanju od 24 sata, jer je to neodrživo, ali i naglasio da je potrebno da ljudima do svijesti dođe da svojim ponašanjem ugrožavaju zdravlje.

»Moguće je uvesti karantenu na 24, pa i na 48 sati, ali prije ili kasnije potrebno je izaći baci- ti smeće, nešto kupiti. Kada se ta karantena završi, ponovo će odjed- nom svi biti na ulici, što će značiti da ćemo biti tamo gdje bismo i inače bili bez karante- ne«, rekao je Pásztor za program na mađarskom Radio Subotice, a prenosi dnevni list *Danas*.

Zato, kaže, nemoguća je potpuna zabrana kretanja u trajanju od 24 sata, ali to ne znači da ne može doći do zabrane kretanja tijekom vikenda, ili ograničenog kretanja tijekom dva ili tri sata prije ili popodne.

Pásztor je kazao da su mjere koje je donijela Vlada bile neop- hodne i da je postojala nada da će se mjere uvoditi postupnije i da će ih se građani dosljednije pridržavati. »Vidimo da ni one početne mjere građani nisu poštovali, mnogo gostujućih radni- ka je pristiglo iz zapadne Europe i potpuno se oglasilo o pravila i ponašali su se kao da se ništa ne dešava, rasijali su virus i ubrzali cijeli proces«, rekao je Pásztor.

Rizik od pojačanog nasilja

Pokrajinski ombudsman upozorava da je u uvjetima izolacije i ograničenog kretanja moguće pojačano nasilje u obitelji- ma, naročito nad ženama i djecom. U kriznim vremenima, rizik od rodno zasnovanog nasilja eskalira. Osobe koje doživljavaju nasilje u obitelji primorane su ostati u svom domu s nasilnikom, izolirane od drugih ljudi. Takvi uvjeti omogućavaju pojačanu kontrolu žrtve od strane nasilnika i otežavaju žrtvi mogućnost da ga napusti. Za djecu koja su i sama trpjela ili i dalje trpe na- silje u obitelji, škole predstavljaju utočište, a kako su sve odgoj- no-obrazovne institucije zatvorene, povećana je mogućnost konflikta i agresije prema njima. Zato je neophodno učiniti do- stupnim djeci i roditeljima sve potrebne informacije o servisima pomoći i potpore, naročito na digitalnim platformama, uključu- jući socijalne mreže, jer sve institucije sustava rade, prilagođeno izvanrednom stanju.

Upis u prve razrede

Upis djece u prvi razred osnovne škole, koji je trebao započeti 1. travnja, ove godine će zbog izvanrednog stanja u zemlji početi kasnije. Roditelji i drugi zakonski zastupnici od navede- nog datuma mogu stupiti u kontakt sa školom u koju žele upi- sati svoje dijete preko nove usluge: »Iskazivanje interesiranja za upis u osnovnu školu« na portalu *e-Uprava*, kao i telefonskim putem.

Roditelji tijekom prijave i upisa imaju mogućnost djecu upi- sati i na cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i to u sljedećim školama:

OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica i Mala Bosna – kontakt telefon: 024/671-180

OŠ *Matko Vuković*, Subotica – kontakt telefon: 024/456-25-73

OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – kontakt telefon: 024/476-80-35

OŠ *Matija Gubec*, Tavankut – kontakt telefon: 024/476-70-10

OŠ 22. oktobar, Monoštor – kontakt telefon: 025/807-531

Na ovaj način škole će evidentirati zainteresiranost roditelja za upis djeteta u određenu školu, kako bi se okvirno znao broj đaka koji se može očekivati. Svi roditelji koji će koristiti ovu elek- tronsku uslugu bit će naknadno obaviješteni o datumu upisa čim isti bude definiran. Također, na portalu će biti dostupna i usluga zakazivanja termina za upis i testiranje s psihologom ili pedagogom škole, koji će omogućiti roditeljima da jednim do- laskom u školu obave svu proceduru oko upisa djeteta u prvi razred osnovne škole.

Sve škole će po službenoj dužnosti pribaviti potrebnu doku- mentaciju iz evidencije prebivališta i iz zdravstvenog informativ- nog sistema o obavljenom liječničkom pregledu, te samim time roditelji ne trebaju prikupljati nikakvu dokumentaciju.

Ž.V.

Zvonko Milas, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH

Poruka Hrvatima izvan domovine

Zbog koronavirusa svi se moramo privremeno fizički razdvojiti da bismo ostali zajedno. Hrvati izvan Hrvatske svjesni su da fizička i prostorna udaljenost ne oslabljuje ni hrvatski duh, ni hrvatsko zajedništvo. Uvijek ostajemo jedno.

Drage moje Hrvatice i Hrvati diljem svijeta,

želim vam svima zahvaliti na brizi i potpori koja nam stiže sa svih strana svijeta, od Melbournea do Vancouvera, od Tivta do Gothenburga.

Mi nismo samo narod, mi smo obitelj. U ovim zahtjevnim vremenima kada smo pogođeni korona krizom, upravo ovaj obiteljski stupanj zajedništva, povezanosti i solidarnosti podsjeća na '91. kada smo svi disali kao jedan.

Zbog koronavirusa svi se moramo privremeno fizički razdvojiti da bismo ostali zajedno. Hrvati izvan Hrvatske svjesni su da fizička i prostorna udaljenost ne oslabljuje ni hrvatski duh, ni hrvatsko zajedništvo. Uvijek ostajemo jedno, neovisno o tome koliko dugo se nismo vidjeli, koliko je kilometara između nas. Sada svi imamo jedan zadatak. Ostati pribrani i zdravi.

Cijeli Domovinski rat, a pogotovo obrana Vukovara koja se organizirala pod nezamislivim razaranjima, osvijestili su me da se sve može vratiti i popraviti, i gospodarstvo, i zgrade. Samo su ljudi nezamjenjivi. I zato, gdje god se nalazite u svijetu, držite se preporučenih mjera i pazite jedni na druge.

Potres koji je pogodio Zagreb ostavio je u svima nama prostora za demonstriranje humanosti i dobročinstva. Vlada poduzima sve moguće mjere da se posljedice pandemije i potresa sanira, a u svemu tome sudjeluju brojni volonteri koji neće dopustiti da potonemo u duhu. Tako je bilo '91., a tako je i danas.

Svako vrijeme traži svoje junake. Stoga bih iskoristio ovu priliku zahvaliti svima koji nesebično i požrtvorno rade na suzbijanju pandemije i saniranju štete uzrokovane potresom.

Hrvatsko zajedništvo u dobru i u zlu još jednom je na kušnji, ali ostajemo ujedinjeni u molitvi, u vrijednostima zbog kojih smo 90-ih bili hrabri i odgovorni jedni za druge.

Ured je uvijek tu za vas, do nas uvijek možete doći, bilo elektroničkim ili telefonskim putem. O svemu važnom obavještavat ćemo vas putem mrežne stranice i Facebook stranice.

Uskoro će i ovo će proći. Ostat će samo ojačano hrvatsko zajedništvo, nepokolebljiva vjera i još jedan izazov koji smo nadvladali, jer smo najjači kada je najteže.

Zato pozivam sve da budemo vojnički disciplinirani, hrabri, nesebični, organizirani, da cijenimo naše medicinare. Oni su naši vojnici današnjice. Da odgovorno provodimo sve preporučene mjere te da pokažemo još jednom cijelom svijetu da smo u zajedništvu, koje je utemeljeno na našoj vjeri, nenadmašni.

Do tada, poštuju sve upute onih uključenih u pružanje skrbi u ovoj krizi i ostanite zdravi. Ostanite doma. Bog vas sve blagoslovio.

Istraživanje HNV-a

Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji provodi istraživanje u cilju izrade Strategije informiranja na hrvatskom jeziku i Strategije službene uporabe hrvatskog jezika i pisma. Javno mišljenje je jedno je od ključnih polazišta koje se mora ispitati kako bi zacrtani strateški ciljevi bili postavljeni na temeljima koji oslikavaju realne potrebe zajednice.

Upitnik je anonimn, a ispitivanjem će biti obuhvaćeni pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji kao i svi oni koji prate ili su zainteresirani za ostvarivanje prava Hrvata u Srbiji, bez obzira na trenutno mjesto boravišta.

Zbog trenutnog izvanrednog stanja, dostupan je samo elektronički upitnik i nije dozvoljeno tiskanje i prikupljanje podataka u papirnatom obliku. Nakon ukidanja izvanrednog stanja, za one koji ga ne popune elektroničkim putem, upitnik će biti dostupan u tiskanom obliku.

Link za upitnik dostupan je na internet i Facebook stranica Hrvatskog nacionalnog vijeća do 17. travnja 2020. godine.

Slične mjere u tri države

Epidemiolog dr. Predrag Kon je rekao da bi uvođenje 24-satne zabrane kretanja imalo smisla ako bi došlo do naglog skoka i posljedičnog povećanja umiranja, što nije nemoguće da se desi

Konferencija za medije Kriznog stožera u utorak, 31. ožujka, trajala je vrlo kratko, par minuta, a direktor Klinike za infektivne i tropske bolesti dr. **Goran Stevanović** djelovao je vrlo zabrinuto, i nakon prethodnih priopćenja i »umjerenog optimizma« dr. **Predraga Kona**, donekle iznenađujuće i uznemiravajuće.

Doktor Stevanović je rekao kako je taj dan najgori za Srbiju od početka epidemije, ali i kako se plaši da se, ako se ne promijeni ponašanje građana, bližimo talijanskom scenariju. Iznio je podatak da je preminulo 7 osoba za 24 sata i da ima 115 novooboljelih. Ukupno je do 31. ožujka bilo 23 preminulih, a ukupan broj zaraženih je porastao na 900.

Pad, pa porast

»Ako se nastavimo ovako neodgovorno ponašati prema sebi i drugima, bliži nam se scenarij Italije i Španjolske. Olako smo shvatili opasnost od ove bolesti. I dalje se intenzivno družimo, pokušavamo izbjeći mjere koje su neophodne kako bismo spriječili širenje bolesti. Ako se nastavimo ovako ponašati, ne postoji zdravstveni sustav koji će uspjeti kompenzirati ovoliki broj oboljelih«, upozorio je dr. Stevanović i rekao kako se boji da će informacije u perspektivi biti i gore.

Istog dana prije podne, kazao je dr. Predrag Kon, također član Kriznog stožera, kako je posljednja dva dana, umjesto naglog rasta broja novooboljelih registriran pad, ali je i upozorio da nas to ne bi trebalo zavarati. Naime, kazao je kako se tek kroz pet ili sedam dana, koliko traje inkubacija, može vidjeti je li u pitanju ozbiljniji pad novoizaraženih ili su brojke posljedica zagušenja na *Torlaku*, gdje se obavljaju testiranja. Kon je rekao i da bi uvođenje 24-satne zabrane kretanja imalo smisla ako bi došlo do naglog skoka i posljedičnog povećanja umiranja, što nije nemoguće da se desi. To je posljednja va-

rijanta, rekao je dr. Kon gostujući u *Novom danu* TV N1 u utorak. Što se tiče najavljenog masovnog testiranja rekao je da se obavlja validacija laboratorija koji će testiranje vršiti, zbog čega je i *Torlak* trenutno zagušen. Najavio je i da će se kad laboratoriji budu spremni u rad uključiti i domovi zdravlja koji će uzimati uzorke, a koje će epidemiološke službe potom prenositi. Kon je rekao da su u pitanju vrlo sofisticirani testovi, a ne samo uzimanje brisa.

Istoga dana Ministarstvo zdravlja Srbije je dalo novu uputu građanima »koji imaju simptome obolijevanja od covid-19 (povišena temperatura, kašalj, bol u grlu)«. U uputi se navodi kako se trebaju »odmah, bez odgađanja, uputiti u posebne ambulante domova zdravlja koje su opredijeljene za pacijente s respiratornim infekcijama i temperaturom. U tim ambulantom će svakome s navedenim simptomima biti urađena dijagnostika, odnosno rendgenski pregled pluća, krvna slika i izmjerena temperatura i biti dano mišljenje za dalje liječenje«. U uputi se napo-

minje kako »nije potrebno pozivati telefonskim putem domove zdravlja, već se odmah javiti liječnicima u navedenim posebnim ambulantama i obaviti pregled«.

Odgovornost, ključ uspjeha

U našem susjedstvu, u Hrvatskoj, početkom tjedna, vijesti iz Nacionalnog stožera civilne zaštite su bile ohrabrujuće i umirujuće. Nakon potresa u Zagrebu nije bilo većeg porasta zaraženih, te je i dalje porast zaraženih linearan; nema naglog porasta i krivulja je skoro horizontalna što se nastoji i postići uvedenim mjerama kako ne bi došlo do ugrožavanja zdravstvenog sustava naglim skokom oboljelih.

»Sadašnje stanje, koje je zadovoljavajuće, rezultat je zajedničkih napora zdravstvene struke, Stožera i građana. Ako ustrajemo na ovaj način boriti se protiv epidemije, vjerujem da ćemo proći sa što manje štetnih posljedica, stoga je odgovorno ponašanje ključ uspjeha«, poručio je hrvatski ministar zdravstva **Vili Beroš** na konferenciji za novinare.

U Hrvatskoj je do 31. ožujka ukupno preminulo šest bolesnika, na respiratoru je 32 oboljelih, 867 je zaraženih, a 67 osoba je ozdravilo, navodi se na službenom sajtu Vlade Hrvatske. U Hrvatskoj je do 31. ožujka obavljeno ukupno 7.015 testiranja.

U Hrvatskoj je prošloga tjedna uvedena još jedna mjera: zabrana napuštanja mjesta prebivališta i stalnog boravka. Odluka je obrazložena postojanjem povećanog rizika od prijenosa na pojedinim područjima, te se zbog toga zabranjuje napuštanje mjesta prebivališta i stalnog boravka. Zabrana se ne odnosi na kretanje nužno za opskrbu, dnevne migracije zaposlenih u pojedinim službama, izvještavanje javnosti, hitnu medicinsku skrb, vitalne obiteljske razloge i na službe koje sudjeluju u sprječavanju širenja virusa. Također se u odluci navodi kako se prilikom ulaska i izlaska s područja prebivališta mora poštovati socijalno distanciranje, nezadržavanje na javnim prostorima te se mora posjedovati valjana propusnica koju izdaju i ovjeravaju liječnici, nadležni iz stožera civilne zaštite i poslodavci.

Novina je i da će od travnja Hrvatska pošta bez naknade dostavljati mirovinu umirovljenicima koji imaju otvoren račun u

Mjere

Mjere protiv širenja koronavirusa diljem Europe koje su poduzele različite države ne razlikuju se mnogo, uz izuzetak pojedinih država, primjerice Švedske koja nije uvela rigorozne mjere poput drugih. Ipak, u popisu mjera koje većina europskih država provodi, na dan 30. ožujka mogu se vidjeti vrlo slične mjere – obvezno nošenje maski prilikom odlaska u trgovinu, društveni kontakti se ograničavaju na minimum, karantena za one koji ulaze u zemlju, zabrana korištenja parkova, igrališta, zabrana okupljanja, obustava putničkog prometa, međusobna udaljenost od dva metra, zatvaranje škola i vrtića, izlazak iz kuće se dopušta samo uz dokaz (samo do posla ako rad od kuće nije moguć, do ljekarne ili trgovine), obvezna dezinfekcije zgrada s više stanova i druge.

Hrvatskoj poštanskoj banci, a zahtjev se može uputiti telefonom, elektroničkom poštom ili direktnim dogovorom s lokalnim poštarom.

Novi zakon

U Mađarskoj je do 31. ožujka registrirano 492 zaražena, u karanteni je 61, izliječenih je 37, i umrlih 16. Na sajtu mađarske Vlade se najavljuje novi sustav obavještanja na službenim stranicama koje će uključivati dob, spol i postojeće bolesti umrlih. Također se navodi kako Vlada neće ostaviti nikoga u ovoj zemlji bez pomoći. Ministar vanjskih poslova je rekao kako će vratiti državljane Mađarske iz inozemstva kući i da će ponovno pokrenuti ekonomiju. Navodi se i kako se 502 Mađara vratilo kući iz karantene u austrijskom Tirolu.

Premijer Mađarske **Viktor Orbán** je rekao da se proračun mora radikalno restrukturirati kako bi se upravljalo krizom i kako bi se revitalizirala ekonomija. Navodi se i kako je Vlada potrošila 630,3 milijuna eura za kupovinu zaštitne opreme, izgradnju privremenih bolnica i za druge potrebe u vezi s epidemijom koronavirusa.

Dan prije, 30. ožujka, objavljen je usvojeni zakon o mjerama za sprječavanje širenja virusa, koji je izazvao kritike u oporbi, medijima i u samoj EU. Ovim zakonom je Vlada ovlaštena usvajati izvanredne mjere u interesu zdravlja ljudi, sigurnosti i stabilnosti ekonomije. Zakon, za čije je usvajanje bila potrebna dvotrećinska većina, usvojen je u mađarskom Parlamentu po hitnom postupku sa 137 glasova za i 53 protiv. Vlada po novom zakonu ima moć suspendirati primjenu određenih zakona i usvajati druge izvanredne mjere u cilju garantiranja sigurnosti i zdravlja građana te stabilnosti ekonomije. Među mjerama je i zabrana održavanja bilo kakvih izbora (lokalnih, nacionalno-manjinskih), uvedene su kaznene mjere za kršenje karantene, kao i za publiciranje lažnih vijesti ili stavova koji mogu onemogućiti provođenje mjera.

J. D.

Paket ekonomskih mjera Vlade Srbije

Očuvati radna mjesta i poduzeća

Dva su glavna cilja programa ekonomskih mjera Vlade Srbije – očuvanje stečenog nivoa zaposlenosti i pomoć poduzećima koja su najviše pogođena epidemijom koronavirusa, a to su poduzetnici, mikro, mala i srednja poduzeća, rekao je ministar financija **Siniša Mali**, predstavljajući ovaj paket u utorak, 30. ožujka.

»Ono što je velika razlika u odnosu na veliki broj zemalja je što Srbija ovu krizu dočekuje nikada jača i ekonomski stabilnija i najveći teret krize će država preuzeti na sebe da bi privreda sa što manje posljedica prošla kroz krizu«, rekao je Mali.

Ministar je istaknuo da su vizija i mjere predsjednika Srbije

direktna pomoć poduzetnicima, podrška likvidnosti i pomoć svakom punoljetnom građaninu nakon završetka krize.

Prve mjere tiču se porezne politike. To je odgađanje plaćanja poreza u periodu najmanje tri mjeseca, odgađanje plaćanja poreza na dobit i oslobađanje plaćanja od PDV-a za sve one koji se bave donacijama. Za ove namjene opredijeljeno je 1,3 milijarde eura, rekao je Mali i dodao da je to bio najveći zahtjev privrednika Srbije. Cilj je ove mjere da država na sebe preuzme poreze, a da poduzeća plaćaju samo neto zarade i time osiguraju punu zaposlenost. Neuplaćeni porezi će se moći isplatiti u 24 jednake rate od siječnja 2021. godine.

Druga grupa mjera je direktna pomoć svim poduzetnicima, poslovalcima, mikro, malim i srednjim poduzećima, zaposlenima u privatnom sektoru preko uplaćivanja tri minimalne zarade. Svakom zaposlenom će se izravno uplatiti oko 30 tisuća dinara za svaki mjesec (ukupno 750 eura).

Zaposlenima u velikim poduzećima kojima je prekinut radni odnos uplatit će se oko 50% minimalne zarade, a kako je pojasnio Mali, prema Zakonu o radu poslodavac je dužan u slučaju kada dobijete rješenje o prestanku rada uplaćivati 60 posto prosjeka bruto zarade u proteklih 12 mjeseci. U ovoj grupi zaposlenih je više od 900.000 ljudi koji su najviše pogođeni i za to će se odvojiti 97,3 milijarde dinara.

Aleksandra Vučića dovele do toga da je Srbija danas ekonomski stabilna.

»Ovaj plan mjera je posljedica mjera koje smo provodili u prethodnom periodu, jer imamo stabilne financije da pomognemo ekonomiju«, a ta pomoć će iznositi 5,1 milijardu eura, rekao je Mali.

Četiri mjere

Četiri su grupe mjera kojima Vlada Srbije nastoji očuvati radna mjesta, poduzeća pa čak i potaknuti novi rast: porezna politika,

90 posto

Predsjednik Privredne komore Srbije Marko Čadež je rekao da plan mjera odgovara skoro 90 posto prijedlozima gospodarstvenika i privrednih asocijacija. Zahvalio se na tome i rekao da ovaj paket čuva kičmu privrede, proizvodnju i zaposlenost, a da će se, kad se tržišta konsolidiraju gledati kako ići dalje. »Ovo je namijenjeno i malim i srednjim ali dobar dio paketa i onim većim poduzećima da dođu do investicijskog novca i da im država u tome pomogne«, rekao je Čadež.

Treća grupa mjera se odnosi na podršku likvidnosti poduzeća, prije svega privatnih. Radi se o masovnoj pomoći od 2,2 milijarde eura, rekao je Mali, od čega se 200 milijuna eura izdvaja kroz Fond za razvoj. Radi se o jeftinim kreditima iz kojih stoji država i za koje banke nemaju veliki rizik, a namijenjeni su za održavanje likvidnosti i obrtnih sredstava za poduzetnike.

Četvrta mjera je direktna pomoć svakom punoljetnom građaninu u visini od 100 eura, za što će se izdvojiti 70 milijardi dinara iz proračuna.

»To je veliki znak podrške, da se unese doza optimizma i da se pokaže koliko je Srbija jaka«, rekao je Mali i dodao da se time potiče i potrošnja kad se kriza završi.

Mjere pomoći neće se primjenjivati na poduzeća koja su otpustila više od 10 posto zaposlenih, plaće u javnom sektoru se neće smanjivati kao ni mirovine, rekao je Mali.

Tri načina financiranja

Tri su načina financiranja planiranih mjera – rezerve u proračunu i domaće i međunarodno tržište kapitala, rekao je Mali, te dodao kako će se za desetak dana usvojiti i pravni okvir koji će omogućiti i provođenje ovih mjera. Istaknuo je i da će država poštovati sve obveze iz postojećih ugovora, što je važno za privatnike, i dodao da se razmatra i sektorska podrška pojedinim privrednim granama, onima koji su najugroženiji kao što su ugostitelji, hotelijeri...

Korporativne obveznice

Odgovarajući na pitanja novinara što su korporativne obveznice, Mali je rekao da to nije jednostavna tema, kako svaki subjekt ima više mogućih izvora financiranja ali da do sada tržište ovakvih obveznica nije postojalo »iz raznih regulatornih razloga«. Sada svako veće poduzeće može emisijom obveznica osigurati sredstva za nova ulaganja i proširivanje svog poslovanja, rekao je, te dodao kako i država može sudjelovati u kupovini ovih obveznica, da se ova kriza iskoristi i kao šansa. Rekao je kako je novac danas relativno jeftin, male su kamatne stope i ulagat će se te zato treba privući novac da se pomogne našim poduzećima ne samo da prevladaju problem s likvidnošću nego i da ulažu.

Na pitanje kako će država upumpati novac u poduzeća i trebaju li se ljudi prijavljivati i kako, Mali je rekao kako će pomoć ići preko poreznih prijava, i da će ići na račun zaposlenih a ne poslodavca.

Uplata minimalaca će krenuti polovicom svibnja, kada će biti isplaćena prva minimalna zarada, a naredne će se uplatiti u lipnju i srpnju. Sto eura za građane će biti isplaćeno kada prođe kriza.

Također je rekao da su i korporativne obveznice – način financiranja na koji velika poduzeća mogu računati. Time bi se, rekao je, velikim poduzećima otvorio još jedan vid financiranja da dođu do kapitala za nove investicije i novi rast.

»Siguran sam da ćemo ovim novcem koji ćemo upumpati u privredu osigurati da ćemo biti jači i bolji nakon ove krize«, rekao je Mali.

J. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »TATRAVAGONKA BRATSTVO« d.o.o., Subotica, Bikovački put br. 2, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »PROIZVODNA HALA«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-116/2020, a koji se planira na katastarskoj parceli 37030 KO Donji grad, u Subotici (46.062292°; 19.688761°).

Uvid u podatke i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti elektronski, preuzimanjem sa sajta Grada Subotice (www.subotica.rs -> Životna sredina -> Oglasna tabla) ili s adrese: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Dokumenti/501-116-2020.zip.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš elektronskom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.rs ili poštom na adresu Grad Subotica, Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Trg slobode 1, I-128.

Borbe liječnika protiv zaraznih bolesti

Zarazne bolesti su bile redoviti i stalni pratioci života i u ranijim dobima, ali najveći su problemi bili s epidemijama-pandemijama koje su zahvatale i Suboticu

Zarazne bolesti kroz historiju nisu samo sijale masovnu smrt, već su i u velikoj mjeri utjecale na tijekove historije i ljudski identitet. Carstva su se uzdizala i nestajala pod naletom kuga i sličnih bolesti. Zaraze su se pojavile još u vrijeme prvobitne civilizacije kada su ljudi stalno bili u pokretu, skupljajući plodove kako bi opstali. Prelaskom na agrarni tip života stvorene su trajnije zajednice, što je otvaralo prostor raznim epidemijama. Tada se prvi put pojavljuju malarija, tuberkuloza, lepra, gripa, male boginje i druge zarazne bolesti. Napredak civilizacije s nastankom gradova, uspostavljanjem trgovinskih kanala, ali i ratovima među njima, povećavao je mogućnost pandemija. Još je **Homer** u *Ilijadi* pisao o kugi koja je desetkovala grčku vojsku tijekom Trojanskog rata u 12. stoljeću prije nove ere, a antički grčki liječnik **Hipokrat** prvi je definirao epidemije, također ukazujući na nužnost izolacije osoba za koje se pretpostavlja da su inficirane.

»Lako je argumentirano baviti se, istraživati, pisati o bilo kojoj temi ako postoje dostupni izvori. To pogotovo važi za povijest. Tu je upravo zbog toga nezamjenjiva uloga i važnost ustanova arhiva kao čuvara pisane baštine koja može služiti kao historio-grafsko vrijelo«, kaže ravnatelj Povijesnog arhiva Subotice **Stevan Mačković** u razgovoru o temi zaraznih i drugih bolesti kroz povijest Subotice.

Epidemije-pandemije koje su zahvatale Suboticu

Subotički arhiv je tako ponajbolje mjesto za sve istraživače lokalne, zavičajne povijesti budući da on čuva arhivsku građu koja je nastajala upravo u Subotici i svjedoči o njoj u prošlosti. Gотовo o svim poljima ljudskog djelovanja sačuvani su neki tragovi. Tako i o zdravstvu i javnoj higijeni, odnosno o velikim zdravstvenim problemima i borbama sa smrtonosnim zaraznim bolestima, kugom, kolerom, tifusom, gripom... postoje neki tragovi.

»Arhiv je odavno imao i ima dobru suradnju s onima koji dolaze kao istraživači, pišu i objavljuju i u našim izdanjima, upravo i s nekima od pasioniranih istraživača povijesti medicine. To su liječnici dr. **Emil Libman**, dr. **Dezső Csúszó**, dr. **Károly Novák**, antropolog prof. dr. **Géza Czékus** i drugi, poput autora knjige *Kolera u Subotici 1873. godine*, (Subotica 1991.) **Ivana Pančića** (1933. – 1992.), specijalista za kliničku psihologiju naše bolnice. Treba ipak znati da je kod nas pisanih dokumenata do polovice XVIII. stoljeća vrlo malo, oskudni su pa time dragocjeniji. Zarazne bolesti su bile redoviti i stalni pratioci života i u ranijim dobima, ali najveći su problemi bili s epidemijama-pandemijama

koje su zahvatale i Suboticu. Poznato je da je ovim prostorima harala kuga 1709., 1738.; kolera u četiri velika vala: 1831., 1855., 1866. i 1873.; influenza 1893.; variola 1895.; tifus, difterija, kolera 1914. – 1918.; španjolska gripa u tri vala: 1918., 1919. i 1920. godine. Osim toga, redovno se bilježe TBC, šarlah, zarazna žutica, kao i venerične bolesti...«, kaže Stevan Mačković.

U časopisu *Ex Pannonia*, br. 8 (2004., izdanje Povijesnog arhiva Subotica) objavljen je tekst dr. Emila Libmana *Pokušaji osnivanja bolničke službe u Subotici i njen razvoj tokom XIX. stoljeća*.

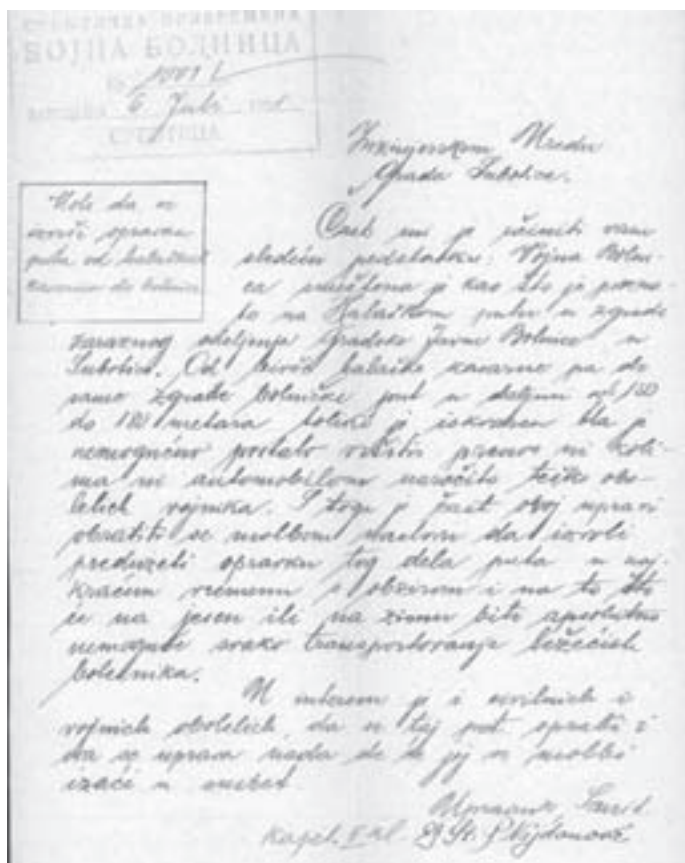
»Bolnička služba je prema podacima iz 1867. godine vodila nadzor i liječenje nad 320 bolesnika. I pored toga se ne poduzima ništa za proširenje Bolnice, pa čak ni za vrijeme ponovne epidemije kolere 1866. godine kada je liječnik bolničke službe predlagao da se u prazan časnički stan u blizini same Bolnice unese deset kreveta radi prijema i izolacije oboljelih od kolere. Krajem osamdesetih godina XIX. stoljeća javlja se epidemija variole, pa je 1886. godine podignuta u jugoistočnom dijelu grada Gradska bolnica za epidemijske bolesti s 48 bolesničkih kreveta. Ova Bolnica će se povremeno koristiti kada se 1891. godine javila epidemija difterije, 1892./93. epidemija influence i 1893. godine, kada tamo budu smješteni oboljeli od kolere, te 1895./96. godine, kada se ponovno pojavila epidemija variole. Bolnička služba Građanske bolnice je bila angažirana u tijeku ovih epidemija da vodi brigu o oboljelima. Razlog zašto se ova bolnica nije stalno koristila (bile su i druge zarazne bolesti) je, vjerojatno, nedostatak bolničkog medicinskog kadra i dosta velika udaljenost od Građanske bolnice.«

Časopis *Ex Pannonia*, br. 12-13 (2009.), donosi i tekst dr. Libmana o »Doprinosu subotičkih liječnika – Židova zdravstvenoj službi grada tokom XIX. i XX. stoljeća«.

»**Müller Jacobus** (Subotica, 1809. – Subotica, ?) je prvi Subotičanin koji je završio medicinske studije. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Pešti 17. travnja 1832. godine s disertacijom *Natura cholerae indicae* (Rasprava o koleri). Bolest je u to vrijeme bila veoma rasprostranjena u južnom dijelu Ugarske, o čemu govori i velika epidemija iz 1831. godine, koja je zahvatila i Suboticu. I pored dosta kasno poduzetih preventivnih mjera umrlo je tada u našem gradu 2.599 od oko 5.000 oboljelih lica, a grad je u to vrijeme imao 26.745 stanovnika.«

Odjeljenje za dezinfekciju

U razgovoru o zaraznim i drugim bolestima kroz povijest Subotice i arhivskoj građi glavni urednik časopisa *Ex Pannonia*

Stevan Mačković skrenuo mi je pozornost i na tekst dr. Emila Libmana i dr. Dezsőa Csúszóa *Dr. Antal Barta, život i rad*, objavljen u tom časopisu (br. 14. 2011. godina).

»Druga polovina, a naročito posljednje desetljeće XIX. i početak XX. stoljeća su razdoblja uspona i bujnog procvata Subotice. Grad je u to vrijeme poprimio karakter značajnog ekonomskog, društvenog i kulturnog centra ovog dijela Panonske nizine. Subotica je po naseljenosti bila treći grad u mađarskom dijelu tadašnje Austrougarske monarhije, 1890. godine imala je 72.737, a deset godina kasnije 83.940 stanovnika. Imala je nekoliko osnovnih škola, gimnaziju s osam razreda, učiteljsku, trgovačku i muzičku školu, kazalište, gradsku biblioteku, muzej, gradsku bolnicu modernog paviljonskog tipa, podizale su se velebne katne zgrade, gradile tvornice, grad je imao električno osvjetljenje, kinematograf, tramvaj kojim se stizalo do Palića, tada poznatog kupališta i ljetovališta. Željezničke pruge vodile su do Budimpešte, Zemuna, Sombora i dalje prema zapadu. U tom razdoblju živio je i radio jedan od velikih boraca za razvoj zdravstvene službe, zdravstvene pomoći siromašnim i ugroženim licima, jedan od osnivača Službe za pružanje prve medicinske pomoći u našem gradu – dr. **Antal Barta**«, pišu autori o liječniku Barti koji je rođen 16. listopada 1860. godine u Subotici, u poznatoj porodici **Buchwald**. Pohađao je osnovnu školu u rodnom mjestu, a srednju započeo u Subotici i završio u Kiskunhalasu. Upisao se na Medicinski fakultet Sveučilišta u Budimpešti i tijekom studija promijenio je prezime, tako da je pod imenom Antal Barta diplomirao kao liječnik, kirurg, oftalmolog i akušer početkom 1887. godine.«

U želji da unaprijedi zdravstvenu službu i da što više pomoć građanstvu u borbi protiv zaraznih bolesti, koje su krajem XIX. i početkom XX. stoljeća harale u ovim krajevima (trahom, tuberkuloza, difterija), pohađao je dr. Antal Barta 1894. godine *Tečaj za dezinfekciju* u Budimpešti, pa je po povratku u Suboticu, pri Dobrovoljnom vatrogasnom društvu, osnovao posebno Odjeljenje za dezinfekciju.

U srednjem vijeku jedna od najvećih opasnosti za stanovništvo bile su epidemije. Među njima svakako je najopasnija bila kuga, jer svaki drugi zaraženi je i preminuo. Ova bolest ni Suboticu nije zaobišla. Subotičani su se zakleli 1738. godine da će na dan Sv. Roka – zaštitnika oboljelih od zaraznih bolesti (16. kolovoza) držati strog post. Nakon 100 godina stanovništvo je produžilo zakletvu na još 100 godina. Ovaj običaj i danas živi među starijim Subotičanima.

O žrtvama najbolji izvor su upisi u matičnu knjigu koju su vodili franjevci i danas je još uvijek čuvaju. Upisi idu od na dvije stranice knjige kronološki od 15. 6. 1738. do 19. 2. 1739. Ime posljednjeg je **Matisca Baccin**. Bilježena su kućanstva i broj umrlih u njemu.

»Novoosnovano odjeljenje, prvo takve vrste i namjene u sklopu društva vatrogasaca u ovom dijelu Monarhije, dugo je nosilo naziv Odjeljenje za spasavanje i dezinfekciju pri Dobrovoljnom vatrogasnom društvu slobodnog kraljevskog grada Subotice. Financiranje odjeljenja obavljano je dijelom iz proračuna grada, dijelom iz novca prikupljenog od darova ustanova (banaka, udruženja) i dobrovoljnih manifestacija (balova, proslava, kazališnih predstava), a postavljeni su i sandučići na javnim mjestima u gradu, u hotelima i kavanama, za sakupljanje dobrovoljnih novčanih sredstava građana«, navode autori teksta.

Poslije smrti dr. **Sándora Kertésza**, dr. Barta postavljen je na mjesto gradskog fizikusa (1908. – 1909.) da bi, zatim, ponovno radio po ambulantama sve do 1914. godine, kada je preuzeo dužnost glavnog liječnika grada nakon povlačenja dotadašnjeg fizikusa dr. **Günther Józsefa** (1872. – 1915.), osnivača Centralnog laboratorija u kojem su obavljani bakteriološki i kemijski pregledi i inicijatora otvaranja Centralnog dezinfekcijskog instituta.

Tuberkuloza, španjolska gripa

Prvi svjetski rat donio je, pored ostalih nevolja, i mnoge zdravstvene probleme u Subotici – povećanje broja oboljelih od zaraznih bolesti (venerične bolesti, pegavi tifus, tuberkuloza). Zahvaljujući zalaganju dr. Barte zabilježen je osjetan pad broja oboljelih od tuberkuloze pluća koja se već početkom XX. stoljeća, a naročito tijekom ratnih godina, naglo širila.

Poduzimao je, u granicama mogućnosti, preventivne mjere i protiv širenja tzv. španjolske gripe, koja se epidemijski pojavila i širila u Bačkoj pred kraj rata u vidu obične gripe, ali sa znatno povećanom tjelesnom temperaturom, bolovima u zglobovima, lošim općim stanjem, gubitkom apetita i pojavom depresije, a zabilježen je i veliki broj smrtnih slučajeva. Zbog velikog broja oboljelih predložio je izolaciju ovih bolesnika u prostorijama na katu Sirotinjskog doma.

U cilju sprječavanja širenja bolesti vlasti zabranjuju javna okupljanja. Zbog toga se zatvaraju sva kina 29. studenoga 1918. godine. Isto tako, zbog epidemija španjolske groznice (gripe), kao i šarlaha, nisu radile škole i bile su zabranjene i predstave u kazalištu. Zbog gripe su sve škole i vrtići bili zatvoreni od studenoga do 26. veljače 1920. godine.

Zvonko Sarić

Vjerujem da je sve nas pomalo strah jer, s obzirom na pandemiju koronavirusa, živimo u neizvjesnosti što će i kako će biti sutra. No, kao što sam već rekao, kršćani su ljudi ljubavi, a upravo ljubav pobjeđuje strah

VIČ. Mihael Sokol, tajnik beogradskog nadbiskupa mons. Stanislava Hočevara i tajnik Prve Sinode Beogradske nadbiskupije

Ljubav sve pobjeđuje, pa i strah

Nadam se, ali i vjerujem da je, koliko god bilo teško ovo vrijeme, upravo to vrijeme i vrijeme milosti, obraćenja i da će mnogi shvatiti kako u životu mogu bez puno stvari i događanja, kako je bitnije posvetiti se onome temeljnom: bližnjemu, vlastitoj obitelji i Bogu

Intervju vodila: Željka Vukov

Čovjek najbolje može posvjedočiti osobnim primjerom, a upravo takvo svjedočanstvo nudi naš sugovornik vlč. **Mihael Sokol**, svećenik koji je uvijek spreman posvjedočiti svoj životni put i koji dokazuje da za prave stvari i ispravne korake nikada nije kasno. Kako je sam rekao, u Božjoj providnosti bio je od samoga početka stvaranja, ali svjetlo ovozemaljskog života, koji je primio od roditelja **Josipa i Katiće**, rođene **Mihaljević**, ugledao je 1979. godine u Našicama. U svome rodnome mjestu završio je osnovnu školu i stekao prvo iskustvo vjere. Nadbiskupsku katoličku gimnaziju završio je u Zagrebu kao franjevački sjemeništarač, kao i Institut za teološku kulturu laika Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove također u Zagrebu. Više godina radio je kao novinar i fotoreporter u raznim medijima, a ponajprije u Informativnoj katoličkoj agenciji i *Glasi Koncila*. Bio je i menadžer u nekoliko većih poduzeća, a od 22. lipnja 2019. svećenik je Beogradske nadbiskupije.

HR Na korizmenoj tribini Radio Marije Srbije, koja je nedavno održana u Subotici, govorili ste o svom životu i »traženju« pravoga puta. Koji je put Vašega ponovnog obraćenja?

Teško je o pozivu govoriti, a ne ući malo u povijest samoga. Rođen sam i odgojen u katoličkoj obitelji koja svoju vjeru živi i svjedoči svakodnevno i vjerujem da je moje zvanje u meni usađeno od moga ranog djetinjstva. Završetkom osnovne škole otišao sam u franjevačko sjemenište, zatim u novicijat, te sam upisao teologiju. U mladenačkom buntu napustio sam franjevački red, ali sam ostao i dalje usko vezan uz franjevce i Crkvu tako da sam dobio i posao u katoličkim medijima. No, moje zvanje u meni nikada nije ugaslo već je tinjalo, ali sam od njega jednostavno bježao tražeći neki drugi vid života, nešto drugo, neku slobodu koju tada kao mladić u dvadesetim godinama nisam niti vidio niti mogao dokučiti u duhovnom

pozivu. U jednom trenutku ostavio sam i posao u katoličkim medijima i postao sam menadžer u nekoliko velikih poduzeća. Nikada o tome nisam niti sanjao, a samo me sustiglo... Moram priznati da sam jedno vrijeme čak i bježao sam od sebe, od vjere, od Boga, no Bog nikada nije bježao niti pobjegao od mene, ja sam ga sam u biti izgubio. Lutao sam u raznim stranputicama života, tražeći određenu sigurnost. U biti sam imao sve, no jedan dio mene uvijek mi je nedostajao, a to je, kasnije sam shvatio, upravo taj isti poziv, poziv svećenika, koji sam bio duboko potisnuo u sebi samom.

HR Svojevremeno ste pisali za više katoličkih listova, a godinama ste bili novinar i fotograf Informativne katoličke agencije (IKA) i *Glasi Koncila*. Kako danas općenito gledate na medije, a osobito na one vjerske?

Mediji su moja, mogu slobodno reći, ljubav još nekako od srednjoškolskih dana i cijeli moj život do sada prožet je njima, bili oni svjetovni ili vjerski, crkveni mediji. Svakodnevno ih konzumiram, bilo da su tiskani ili elektronički. Danas kada su informacije i više nego li dostupne i običu cijeli svijet u gotovo samo jednoj sekundi, mediji imaju veliku ulogu. Oni su ti koji, slobodan sam reći, kreiraju naš život, naše društvo. O medijima često ovisi, recimo, hoće li netko postati predsjednik neke države ili ne, hoćemo li kupiti neki proizvod ili ne... Dakako da se u sagledavanju problematike današnjih medija nameće pitanje nepristranosti pojedinih medija prema političkom sustavu, objektivno, ali i istinito izvještavanje te moralni i etički pristup svakog pojedinog novinara pojedinoj temi. Tu je teren uvijek bio sklizak, a modernizacijom i relativizacijom društva on je još skliskiji. Žalosti me činjenica da oni koji bi trebali prenositi informaciju i biti u službi istine ne mogu ili ne žele doći do prave istine, već da svojim izvještavanjima obmanjuju svoje čitatelje, gledatelje i slušatelje. S druge strane, novinarstvo se pomalo izgubilo i samo u sebi, jer su se izgubile čari istraži-

vačkog novinarstva već se ono pretvorilo samo u novinarstvo vijesti i crne kronike, a upravo kroz istraživačko novinarstvo, reportaže, intervju, prikaze, razgovore i slično, novinske forme, krajnji korisnik može dobiti objektivnu informaciju. Dakako da i danas ima svijetlih primjera novinarstva, a upravo takvima treba skinuti kapu i nakloniti se do poda, jer nisu pokleknu-li pred konzumerističkim društvom i ne gledaju samo vlastiti profit i senzaciju. Crkva je, kao i u većini svojih odluka pa tako i u formiranju vlastitih vjerskih medija spora, ali ipak dostižna. Sjetimo se samo razdoblja nakon Drugog vatikanskog koncila kada je nastao bum katoličkih medija na našim prostorima. Nažalost, ti mediji, uglavnom tiskovine, danas su se gotovo izgubili, ugasili, no to je i problem s mnogim tiskanim medijima u svijetu, i to ne samo onim vjerskim. Dakako, tu je veliki potencijal internet medija koji su dostupni svima, i bilo bi dobro da se upravo takvim medijima Katolička crkva, pogotovo u Srbiji, posebno posveti, jer na taj se način može ući u sve domove, bili oni katolički ili ne. Ako napravimo analizu kvalitete raznih internet portala koji se bave tematikom Katoličke crkve, zanimljivo je primijetiti da vlasnik dobrih i kvalitetnih portala nije Crkva, već su to pojedinci i pojedine udruge. Za pohvaliti je takvu laičku angažiranost na planu vjerskih medija. Dakako, Crkva se treba sve više okrenuti i televiziji i radiju, ako za to ima potrebe, no teško je dobar i kvalitetan medij napraviti bez dovoljno sredstava i ljudi koji su za to stručno obučeni. Sve u svemu, pred Crkvom je ponovno, kao i uvijek, izazov vremena u kojem ponovno i iznova valja odgovoriti pa i putem medija, onih vjerskih, ali i onih svjetovnih. Crkva mora biti prisutna u društvu, a jedan od prozora da može prodrijeti u to društvo su upravo mediji.

HR Za svoj rad u novinarstvu dobili ste i godišnju nagradu Hrvatskog društva katoličkih novinara. Koliko Vam znači mišljenje struke i jeste li danas aktivni u nekom mediju?

Upravo ovih dana za vrijeme pandemije koronavirusa vidimo koliko je struka na svakom području važna i bitna. Tako je i u novinarstvu. Struka je ona koja usmjerava, procjenjuje, korigira, ocjenjuje, predlaže... Novinarski posao sam najviše naučio upravo od kolega novinara, bilo onih starijih ili mlađih, na čemu sam im veoma zahvalan, a vjerujem da je svakome drago kada se njegov rad prepozna i nagradi. Tako sam i ja zahvalan kolegama novinarima što su prije 15-ak godina prepoznali i moj trud na tom polju. Nakon svećeničkog ređenja povjerena mi je briga i za Katolički medijski centar u Beogradu, odnosno briga o tome kako poboljšati medijsku djelatnost same Beogradske nadbiskupije. Nažalost, ovih dana svi smo zatvoreni u svojim domovima, pa tako i ja, no to mi je upravo bila prilika da se posvetim drugim poslovima s kojima se inače nisam stigao baviti. Tako sam se upravo posvetio medijima: internet stranici i Facebook stranici nadbiskupije, te YouTube kanalu Nadbiskupije. Zanimljivo je da smo upravo redovitijim dodavanjem novih sadržaja značajno povećali broj posjeta svih naših elektroničkih servisa. Dijelom je to razumljivo, jer su ljudi zatvoreni u svojim domovima pa im je internet trenutno jedan od bitnijih »izlazaka« u svijet, a dijelom je to što pokušavamo krajnjim korisnicima dati novi, objektivni i zanimljiviji sadržaj.

HR Rodom ste iz Našica iz Hrvatske. Kako ste se odlučili biti svećenikom u Srbiji, točnije u Beogradu, što Vas je na to potaknulo?

Nakon svih mojih životnih stranputica i mladenačkog bunta, providnost me je dovela u Beograd na đakonsko ređenje prijatelja iz djetinjstva. Već prije toga sam odlučio vratiti se duhovnom pozivu, a nikada nisam sanjao da ću biti svećenik u Beogradskoj nadbiskupiji. No, Bog je i ovoga puta pisao ravno po krivim crtama moga života. Jednostavnost Crkve, nadbiskupova toplina i svećeničko zajedništvo ono je što me privuklo. Naravno, od svojih sjemenišarskih dana bio sam i ekumenski naklonjen, pa mi je i to uveliko pomoglo u mojoj odluci da dođem baš u Beograd. I lijepo je biti svećenik u Crkvi koja je mala, ali jaka i živa, a drugačije diše nego li Crkva u ostalim zemljama Srednje i Zapadne Europe. I upravo ovdje, u Beogradu, osjećam se kao svoj na svome, kao da sam rođen ovdje. Zahvalan sam svima što su me odmah prihvatili kao jednoga od sebe i jednakoga sebi, i to i katolici i pravoslavci.

HR Često u svom svjedočenju govorite da ste imali veliku podršku obitelji. Znamo da je obitelj temelj vjere i života općenito, ali koliko je ljudima, osobito mladima, prilikom donošenja životnih odluka bitna podrška obitelji, koja često zna izostati?

Božja i roditeljska ljubav daju nam život, a upravo te dvije ljubavi, koje su u biti jedna ljubav, prate nas kroz cijeli život, a pogotovo u onoj obitelji koja je vjerna. U obitelji se uče prvi koraci, prve riječi, prva slova, ali u obitelji se stječe i vjera. Za razumjeti je da mnogi roditelji brinu za i o svojoj djeci, da su brižni i puni ljubavi, ali djeci je potrebno dati i slobodu da se sami u životu ostvare. I kada djeca u životu rade krive životne poteze, roditelji su ti koji ih trebaju s ljubavlju usmjeravati, ali im i pomoći kada shvate da su pogriješili i nikako im ne nametati svoje životne vidike vlastitim roditeljskim autoritetom. Sjetimo se samo prispodobе iz evanđelja o izgubljenom sinu i ocu. O, koje li očeve ljubavi! Ta briga, ta podrška je bitna svakom mladom čovjeku, jer roditelj treba biti i roditelj i prijatelj, treba biti pravedan, ali ne totalitaran i rješavati probleme u vlastitoj obitelji namećući drugima strah, a upravo je strah neprijatelj svakoj ljubavi. Jako mi je teško vidjeti kada roditelji nemaju povjerenje u svoju djecu i kada su djeca prema njima u velikom strahu. Taj strah kod djece otvara mjesto za laž i hvatanje raznih životnih krivina, a vjerujem da to niti jedan roditelj ne želi svome djetetu.

HR Polaganjem ruku nadbiskupa Hočevara za svećenika ste zaređeni 22. lipnja 2019. godine. Koje su sada Vaše dužnosti u Nadbiskupiji i općenito u svećeničkom životu?

Poslanje i zadaća svećenika je po sakramentima i tumačenju Božje riječi donositi spasenje svim ljudima. Spašavati duše – to je ono najvažnije u svećeničkom životu. Sve ostalo je sporedno i nebitno. I zato osobno u svećeničkom životu, tj. dužnostima, nemam velikih afiniteta nego sam na raspolaganju potrebama Beogradske nadbiskupije i samom nadbiskupu, što znači da sam otvoren i za službu u pastoralu na najudaljenijoj i najmanjoj župi nadbiskupije, ali i za one »uredske« poslove kojima se ipak netko treba baviti, jer i oni su na korist i svećenika i svih vjernika nadbiskupije. Nadbiskup mi je u ovom trenutku povjerio više službi za koje smatra da ih mogu iznijeti »na svojim

leđima« i dati doprinos Crkvi. Ponajprije sam tajnik nadbiskupa, zatim sam zadužen kao jedan od tajnika za Prvu Sinodu Beogradske nadbiskupije i za brigu oko mladih, a povjereni su mi poslovi kao voditelju obnove naše katedrale i kompleksa *Marianum* i obnove nadbiskupijske zgrade u Višegradskoj ulici u Beogradu. Zadužen sam jednim dijelom i za rad Caritas nadbiskupije, te, kako sam već rekao, povjerena mi je i briga za Katolički medijski centar. Nisam nigdje na župi, ali sam zato svim ovim dužnostima povezan sa svim župama naše Nadbiskupije, sa svim svećenicima i vjernicima i to me zaista i veseli i ispunjava.

Kako vidite odnos Katoličke i Pravoslavne crkve u Srbiji? Koliko je prisutan ekumenizam u svakodnevnom životu?

Katolička zajednica u Srbiji nije velika, ali je, usuđujem se reći, jako aktivna i na duhovnom, ali i na socijalnom i društvenom području. Veliki je izazov biti u sredini u kojoj si kao katolik, i još kao katolički svećenik, pripadnik jedne manjine. Naravno, veliki je izazov i na polju ekumenizma: kako što više i što bolje posredovati u približavanju Katoličke i Pravoslavne crkve, Istoka i Zapada da zaista jednoga dana Crkve postanu jedno. Nikako se ne treba bojati niti sredine niti ljudi »druge« Crkve – a iste vjere – »drugih« kršćana. Dapače, mi katolici trebamo osjećati i potrebu i zadaću biti što je moguće bliži svakom čovjeku, bio on katolik ili pravoslavac ili bilo koje druge vjere i religije. Ekumenizam se u Srbiji na onoj općeljudskoj razini živi svakodnevno u međusobnom susretanju katolika i pravoslavaca, no osobno osjećam da upravo mi svećenici, vjerski službenici, bilo katolički ili pravoslavni, ili možda oni koji su potekli iz reformacije, ekumenizam i ne shvaćamo previše kršćanski, tj. u tom smislu da smo svi mi Kristovi i da smo svi jedno u Kristu.

O koronavirusu svakodnevno izvještavaju brojni mediji i zapravo izgleda da se jedino o tome govori. Možemo li na ovo izvanredno stanje gledati na neki drugačiji način, primjerice na veće zajedništvo u obitelji, na više vremena za molitvu, pokoru...?

Vrijeme pandemije koronavirusa nije niti malo lako i to ne samo radi toga što su mnogi oboljeli ili umrli, već i radi toga što nas je taj virus prisilno zatvorio u svoje domove. Izolacija i zatvorenost dovest će nas do krajnjega cilja – rješavanja problema zaraze – ali je isto tako opasnost da će se u njoj i mnogi izgubiti, pogotovo oni koji su depresivni.

No, vjernici su ljudi ljubavi, ali vjere i nade. Vjerujem da ćemo i ovo vrijeme izolacije znati svi okrenuti na dobro, posvetiti se više međusobnim odnosima, jedni na druge gledati s više ljubavi, ali isto tako okrenuti se i prema Bogu kojega smo očito zaboravili, ali nemojmo zaboraviti da Bog nikada ne napušta nas. Nadam se, ali i vjerujem da je, koliko god bilo teško ovo vrijeme, upravo to vrijeme i vrijeme milosti, obraćenja i da će mnogi shvatiti kako u životu mogu bez puno stvari i događanja, kako je bitnije posvetiti se onome temeljnom: bližnjemu, vlastitoj obitelji i Bogu.

Mnogi kršćani protivili su se zabrani održavanja svetih misa u prisustvu vjernika. Trebamo li se pitati je li naša vjera prisutna samo kada smo na svetoj misi u Crkvi ili ju imamo svakoga dana, pa i doma?

Moram priznati da smo danima razgovarali o mjerama koje ćemo morati poduzeti u suzbijanju koronavirusa. Ne radi se tu samo o samoizolaciji, već je ta samoizolacija i održavanje nekontakta s drugima dovela i do toga da ljudi ne mogu, a i ne smiju, ići na euharistijska slavlja niti im se podjeljuju drugi sakramenti osim onima koji su u smrtnoj opasnosti. Naravno da nisam bio pobornik ukidanja euharistijskih slavlja s narodom, ali gledajući napaćenu Italiju, shvatili smo da drugog izlaza nema nego privremeno obustaviti dijeljenje sakramenata. Nije to jednostavno... Uzeti živoga Krista vjernicima od čije snage upravo žive svakodnevno. Vjerujem da je takva odluka duboko potresla ne samo svećenike nego i same vjernike. No, prilika je ovo da se upravo stvori obiteljska Crkva, da se u obiteljima produbi molitva, da se više razmatra Riječ Božja. Prilika je ovo da se i putem medija Crkva više približi onima koji traže i vapiju za Bogom. Drago mi je da su mnoge kolege svećenici prepoznali dar interneta i da euharistijska slavlja svojim vjernicima redovito posreduju putem raznih internet servisa i vjernike pozivaju da se u euharistijsko slavlje uključe duhovnom pričesti. Svi svećenici svakodnevno slave euharistiju i žrtvu Kristovu prikazuju za sve. Nismo ostali bez misa, samo imamo misu bez naroda. Zamislite kakvo će to samo slavlje biti kada ćemo ponovno moći svi zajedno slaviti svetu misu i nasititi se sa stola Gospodnjega. Zar će biti veće radosti od te?

Na samom smo pragu Velikog tjedna. Kako se duhovno pripremiti za Cvjetnicu, Muku Gospodnju i Vazmeno trodnevlje?

Svećenici će u svojim župama, prema mogućnostima, slaviti sva slavlja vezana uz Veliki tjedan i Vazmeno trodnevlje. Bilo bi dobro kada bismo u krugu svojih obitelji, uz sjedinjenje u molitvi, oživjeli i stare običaje za te dane, jer tako ćemo imati simbole koji će nas podsjećati na ono što smo izgubili u ovom trenutku – slavlje zajedništva s Kristom i međusobno. Na Cvjetnicu sami možemo blagoslovljenom vodom blagosloviti cvijeće ili grančice, na Veliki četvrtak ispeći kruh i međusobno ga uz molitvu razdijeliti, na Veliki petak pred raspelom razmatrati križni put, u Vazmenoj noći i na sam Uskrs imati zapaljenu krsnu svijeću, a uskrsno jelo, kruh, šunka, jaja, hren, mladi luk, možemo sami blagosloviti. Sve su to simboli koji nam mogu pomoći dublje proživjeti svete dane koji su pred nama. Dakako, svi su pozvani, kada već ne mogu biti u crkvama, da se uključe i u praćenje samih obreda i misa putem televizije i internet servisa.

Koja je Vaša poruka našim čitateljima u ovim trenucima izolacije i ujedno pripreme za najveći kršćanski blagdan – Uskrs?

Vjerujem da je sve nas pomalo strah jer, s obzirom na pandemiju koronavirusa, živimo u neizvjesnosti što će i kako će biti sutra. No, kao što sam već rekao, kršćani su ljudi ljubavi, a upravo ljubav pobjeđuje strah. Ljubav Kristova pobijedila je i strah kod njegovih učenika kada su ga ugledali uskrsnuloga. Upravo nas je po toj ljubavi ohrabrivao sv. Pavao riječima upućenim Filipljanima: »Sve mogu u Onomu koji me jača« (Fil 4,13). Upravo to želim svima: neka vas sve Kristova ljubav i ljubav prema bližnjem i ljubav bližnjega ojača za novo i bolje sutra kako bismo i mi zajedno s Kristom uskrsnuli u našoj svakodnevici izolacije i nanovo se rodili!

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Obavijest prijaviteljima i korisnicima javnih natječaja Ureda te kandidatima za dodjelu stipendij

Poštovani korisnici i prijavitelji na natječaje-pozive Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, uslijed okolnosti izazvanih potresom koji je u nedjelju, 22. ožujka 2020., pogodio Zagreb, obavještavamo vas kako zgrada Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske na dosadašnjoj adresi Trg hrvatskih velikana 6, nažalost, do daljnjeg nije u funkciji.

Također, želimo vas izvjestiti kako je iz istih razloga prekinuta većina telefonskih linija no i dalje smo, kao i do sada, svima vama dostupni putem e-pošte te iznimno u hitnim situacijama putem telefona +385 1 644-46-86.

U ovom trenutku činimo sve kako bismo što prije osposobili Ured za redovan rad, a o svim važnijim informacijama pravovremeno ćemo vas obavještavati na mrežnim stranicama Ureda.

Koristimo priliku svima vama iskazati snažnu potporu u ovim izvanrednim okolnostima koje zajedno proživljavamo. Uzevši u obzir teškoće s kojima se susrećemo, a koje su uzrokovane ovim nepredvidivim okolnostima, molimo vas za dodatno strpljenje i razumijevanje.

Obavijest prijaviteljima na javne natječaje/pozive

Imajući u vidu cijelu situaciju vezanu uz pojavu koronavirusa (COVID-19) i mjere koje poduzimaju nadležna tijela za suzbijanje njegova širenja u svim pogođenim državama, željeli bismo vas izvjestiti da Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske uzima u obzir sve potencijalne poteškoće (nepotpune prijave zbog nemogućnosti ishođenja propisane dokumentacije ili one pristigle izvan roka) koje su nastale ili bi mogle nastati prilikom prijave na naše javne natječaje/pozive. Ukoliko zbog navedenih okolnosti niste u mogućnosti pravodobno ishoditi neki od propisanih dokumenata ili prijavu poslati u propisanom roku, molimo vas da uz istu dostavite pisano obrazloženje u kojemu ćete navesti objektivne razloge neispunjavanja uvjeta ili kašnjenja prijave.

Obavijest ugovornim korisnicima javnih natječaja/poziva

Uslijed izvanrednih okolnosti uzrokovanih pojavom koronavirusa (COVID-19), Ured će kao davatelj sredstava, uzimati u obzir i nemogućnost ispunjavanja već ugovorenih obveza kao što su kašnjenje u provedbi programa/projekata, prilagodba ili odgoda planiranih projektnih aktivnosti u 2020. godini, posebice onih vezanih uz organiziranje javnih događanja i okupljanja. Sukladno odredbama ugovora o financiranju programa/projekata svi korisnici u mogućnosti su zatražiti izmjene ugovornih obveza, odnosno podnijeti zahtjev za prenamjenu dodijeljenih sredstava i/ili zahtjev za produljenje roka. Stoga vas ljubazno molimo da prema potrebi zatražite prenamjenu sredstava ili produljenje roka provedbe vaših programa/projekata.

Obavijest kandidatima za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske

S obzirom na nastale okolnosti uzrokovane širenjem koronavirusa (COVID-19), mjere koje se provode s ciljem suzbijanja epidemije te posljedica potresa koji je pogodio Zagreb, obavještavamo vas kako će Prijedlog rang liste kandidata za dodjelu stipendije za akademsku godinu 2019./20. biti objavljen u skoro vrijeme, čim se za to stvore tehnički i organizacijski uvjeti.

S poštovanjem,
vaš Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Rad Konzulata u izvanrednim okolnostima

Radi provedbi mjera zaštite od virusa SARS COVID-19, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici sa strankama uređuje samo u žurnim slučajevima (putni listovi, sporovodnice i dr.) i prema prethodnoj najavi. Najavu je potrebno izvršiti na broj: +381 63-556-150, priopćili su iz Konzulata.

Boccaccio u Srbiji

U raznim granama umjetnosti jedno ranije uspješno djelo inspirira ostale umjetnike da, iskoristivši nadahnuće koje im to djelo daje, stvore novu, vlastitu kreaciju. To je čest slučaj u filmskoj umjetnosti, tzv. remake filmovi. Jedan od poznatijih je film *Sedam samuraja*, koji je 1954. godine režirao Japanac **Akira Kurosawa**. Šest godina kasnije Amerikanac **John Sturges** snima film *Sedmorica veličanstvenih*. Najnoviju verziju ovog filma snimio je **Antoine Fuqua** 2016. Proslavljeni mađarski redatelj **Miklós Jancsó** 1981. godine snimio je film u koprodukciji s Talijanima, čiji je naziv *Srce tiranina ili Boccaccio u Mađarskoj*. Radnja filma je smještena u renesansni period u Ugarskoj, a pisci scenarija su bili: sam Miklós Jancsó, njegov suradnik na mnogim filmovima **Gyula Hernádi** i

Giovanna Gagliardi. Tvorcima filma *Boccaccio* *Decameron* je služio samo kao inspiracija, jer konkretno ni jednu njegovu priču nisu obradili. Film zapravo govori o mehanizmu tiranije, čija je strategija manipulacija a taktika varanje. »Kako netko može vjerovati svojim očima, kada je zbilja sasvim drugačija. Ugarska je jedna neobična kraljevina i tu su i običaji neobični, kod našeg naroda je strano razmišljanje drugih naroda«, možemo čuti u filmu koji je zapravo kritika tadašnjeg mađarskog društva, smještena u renesansni milje. Tako, ponovno čitajući priče *Decameron* i mene su inspirirale da u ovo današnje doba (ne)poznatog virusa probam i ja ispričati neke svoje priče.

Priča o privilegijama

Jednom u jednom gradu živio je jedan svemoćni, sekretar Komunističke partije, koji je imao tri sina. Najstariji sin je imao literarne ambicije i neke njegove rane radove objavio je i lokalni tisak. Svima je govorio da će dobiti Nobelovu nagradu za književnost za svoj roman koji će imati naslov *I vrane će s..ti po protokolu*. Ovim naslovom je ispoljio svoje nemale »diktatorske« ambicije, koje je vjerojatno stekao gledajući rad svoga oca. Nakon maturiranja otišao je u glavni grad i upisao se na Filozofski fakultet, gdje je, umjesto da marljivo uči, ispoljio svoju sklonost prema alkoholu. Uglavnom je pio žestoka pića (vinjak), a kasnije još žešći čajni rum, koji je imao najveći postotak alkohola (oko 75 %). No ni ovo ga nije zadovoljavalo, pa su s jednim svojim dobrim drugom otišli u jednu ljekarnu kupiti stopostotni medicinski alkohol, što se onda još moglo kupovati u ovim ustanovama. Da provjeri kvalitetu kupljene tekućine, pred zabezecom apotekarkom, izvadio je iz boce mali plutani začep (zamislite u to doba i toga je bilo) i otpio je gutljaj čistog alkohola rekavši: »Dobro je, kupujemo«. Naravno, studij nije završio i vratio se u

Futuristički grad – mjehur pod vodom

svoj rodni grad, gdje se zaposlio u državnoj instituciji za zdravstvenu zaštitu. Radio je kao šalterski radnik, ali je nastavio s alkoholiziranjem i za trajanja radnog vremena. Na koncu skupio je pet-šest godina radnog staža i poslan je u »zasluženu« mirovinu. Nakon smrti roditelja, sinovi su prodali secesionističku vilu u kojoj su živjeli i tako dobijeni novac su braća ravnopravno podijelila. Od dobijenog novca junak naše priče je kupio jedan stančić u centru grada u kojem je živio svoje umirovljeničke dane. U to doba aktualna je bila zaraza od influence, a on je govorio: »Mene ovaj virus ne hvata, jer ja svakodnevno dezinficiram usta alkoholom«. Ovu metodu nedavno sam čuo i od jednog našeg visokopozicioniranog dužnosnika.

U našem višepartijskom političkom su-

stavu ovakvi privilegiji su uglavnom iskorijenjeni, no ima nekih partijskih dužnosnika koji su svoj položaj zloupotrijebili i naravno čvrsta državnička ruka pokrenula je protiv njih dugotrajne sudske procese, čije završetke čekamo i čekat ćemo do...

Priča o snalaženju

Evo jednog izuzetno dobrog židovskog vica: »Bog je obznanio da će za dva tjedna biti potop, koji će prekriti cijelu zemaljsku kuglu. Povodom ove vijesti zasjedao je njemački Bundestag i donijeli su odluku da će još tjedan dana raditi, a poslije se zabavljati i čekati kraj svijeta. Parlament u SAD-u je donio odluku da svi prestaju raditi; neka se jede i pije do konca svijeta. Izraelski Kneset je pak poslije vijećanja donio dvije odluke, prva je: Bog je Bog, a biznis je biznis, kupujte nekretnine u Njemačkoj i SAD-u jer će biti jeftine, a druga je: imate dva tjedna da naučite živjeti pod vodom. Kada je objavljena praktična karantena za starije od 65 godina, naravno sve je to u našem interesu, osjećao sam se kao da sam Židov iz vica. Nikad u svom životu, čak ni u kriznim situacijama, kojih je u našoj državi bilo više puta, nisam stvarao velike zalihe, samo onoliko koliko je dovoljno za nekoliko dana. Zbog nemogućnosti izlaska molio sam djecu da mi pomognu. Sin mi je kupio neophodne lijekove, a kći osnovne potrepštine. Do tada, na tržnici sam kupovao zeleni, voće, sir i hranu za moje kućne ljubimce, mačku i kera. Budući da naše tržnice ne rade (ne kao dosad u prijestolnici), zeleni i sir mi donosi jedna poznanica koja stanuje u susjedstvu i kod koje sam uvijek kupovao. Telefonom naručim uvečer i ujutro je roba kod mene. Od susjeda koji ima tri kera kupio sam hranu za pse. Kako dešavanja u zemlji trenutačno nisu baš dobra, možda će nam uvesti 24 sata policijske zabrane kretanja. Samo što nam još ne prijete da trebamo naučiti živjeti pod vodom. To bi bio sjajan posao za graditelje.

Otvorena vrata duše

Drugo lice SUBOTICE

U moru, oceanu čak, uznemirujućih vijesti – poglavito kada je riječ o stalnom rastu broja zaraženih i umrlih u zemlji i svijetu, ali sve više i onih koje se tiču odgovora na pitanje »što će biti kada pandemija prođe?« – svakoga dana, na sreću, svoje koliko-toliko sedativno djelovanje nađu i one koje se tiču humanosti. Čitamo, slušamo i gledamo tako o volonterstvu osoba dobre volje, donacijama osoba koje višak svog novca usmjeravaju na pomoć onima kojima je to najpotrebnija, požrtvornosti medicinskog osoblja, a i sami se – vjerujem mnogi od nas – možemo prepoznati u nekoj od ovih ili sličnih uloga.

Jedna od takvih vijesti svakako je i ona da je hotel *Forum* (bivši *Gloria*) ovih dana svoje sobe na besplatno korištenje ustupio liječnicima u subotičkoj Bolnici. Kako se u informaciji navodi, vlasnik i rukovodstvo hotela *Forum* – nakon razgovora s liječnicima i uz konzultacije s Gradskim stožerom za izvanredne situacije – na ovaj su se korak odlučili kako bi pomogli medicinskom osoblju koji strahuju da bi zbog prirode svog posla mogli zaraziti članove svojih obitelji ili pak onima koji rade u Bolnici, a ne stanuju u Subotici.

Ova vijest još je ugodnija ukoliko se u obzir uzme da je vlasnik *Foruma* **Tomislav Karadžić**, koji je u ne tako davnoj prošlosti bio osoba čiju su ostavku na mjesto predsjednika Fudbalskog saveza Srbije tražile na tisuće navijača i »navijača«, osoba čije ime ni u lokalnim okvirima nije prolazilo bez negativnih komentara (sjetimo se samo ne tako davnog požara u *Gloriji* i nakon toga dograđivanja istog objekta za kat više). Zapravo, Tomislav Karadžić, uz još nekoliko živih ili pokojnih, svakako spada u red najimućnijih, najmoćnijih i najsposobnijih sugrađana, sugrađana uz čije su ime – ma u kako negativnom kontekstu do sada bilo izgovarano – nekako uvijek nedostajali i konkretni dokazi. Ali, niti je sada vrijeme niti je uputno upuštati se u takva razglabanja. Uostalom, za to je i ranije bilo prilike, pa ništa.

Imala je Subotica – i to baš iz iste branše – u svojoj ne tako davnoj prošlosti sličan primjer. Sjetimo se samo kada je vlasnik hotela *Galleria* **Rudolf Walter**, nedugo po otvorenju objekta, išao centrom grada i iznenađenim sugrađanima, poglavito umirovljenicima, davao po tisuću dinara. Ovaj potez vlasnika *Foruma*, međutim – ma koliko u biti bio isti s Walterovim i ma koliko mnogima bio iznenađujući – dobija dodatnu težinu, prije svega zbog okolnosti u kojima je učinjen, ali i služi kao neka vrsta »udžbenika humanosti« kog »ispisuje današnjica«. Drugim riječima, potez Tomislava Karadžića primjer je i svima drugima u ovome gradu, a koji su to u mogućnosti, da malo zavire u vlastitu dušu i provjere njezinu širinu ne bi li u njoj našli prostora i za Drugoga. Treba samo dobro razmisliti, pa bio ti tajkun ili gradonačelnik, ako već govorimo o ovoj temi, i sjetiti se vlastitih mogućnosti kao odgovor na pitanje »kako« i »kome« pomoći.

Primjera radi, razmisliti o tome ima(m) li osobno prostora za sličnu gestu ili (mi) to omogućuje položaj na kom se nalazi(m)? Primjera radi, dozvati u sjećanje sliku beskućnika, kojih i sada

ima po subotičkim ulicama i zapitati se kamo se ti ljudi upućuju nakon što na snagu stupi i prva minuta policijskog sata. Poznato je, naime, da su mnogi objekti u privatnom vlasništvu ili pak oni čiji su titulari lokalne samouprave ili država i ranije u sličnim situacijama imali praksu prihvata (u hotelima ili po

raznoraznim domovima) onih kojima je to bilo neophodno (izbjeglica, poglavito). Poznato je i da je u vrijeme velikih zima i u Subotici (u Mjesnoj zajednici Novo selo u Gajevoj) bio organiziran smještaj i hrana za one koji nemaju svoj dom. Nepoznato je jedino, bar većini, gdje su sada ti ljudi.

Pitanje beskućnika u svakom društvu, a posebno u situaciji koju nitko od nas ne pamti, nije uostalom samo pitanje humanosti, jer je njihovo zbrinjavanje (uključujući i osiguravanje osnovno potrebnih životnih uvjeta) i pitanje sigurnosti ostalog dijela društva, onog većinskoga. Zbrinjavanjem tih ljudi i stavljanjem u kontrolirane uvjete kao i svakog drugog građanina radi se univerzalna preventiva za svaku sredinu ponaosob, pa tako i Suboticu. Razmisli li se, pak, o tome kamo s tim ljudima, do odgovora se ne stiže dugo: već spomenuti objekti mjesnih zajednica, (sablasi prazni) Dom vojske, Dvorana sportova... Ma... ima toga. Kada se još može, a dok se ne mora.

Konačno, potez Tomislava Karadžića u vezi s medicinskim osobljem u Bolnici primjer je kako bi otvorena duša mogla otključati i ostala vrata humanosti, i to ne samo kada je riječ o smještaju ili pak zbrinjavanju onih kojima je to potrebno nego i u mnogim drugim područjima koja se tiču ljudske solidarnosti i dobrote.

Z. R.

Beatris Vukmanov, zaštitnica napuštenih životinja

Svakodnevno hranjenje i kontinuirana skrb

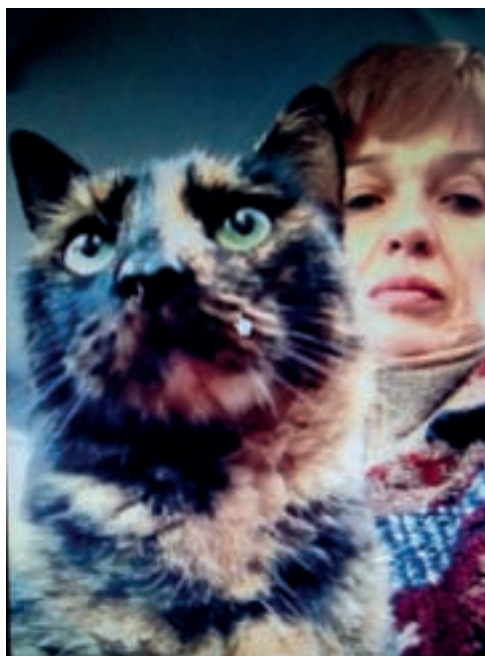
Teška su vremena u kojima živimo, boreći se protiv koronavirusa samostalno i nastojanjem da što manje vremena provodimo izvan sigurnosti naših domova. Baš tako, domova, jer mi ih imamo, ali brojne ulične i napuštene životinje ih nemaju. I u ovim vremenima sve im je teže doći do hrane i vode. Zahvaljujući nesebičnosti i požrtvornosti **Beatris Vukmanov** iz Subotice, mnoge od njih su ipak na određeni način zbrinute i mnogo lakše žive svoj sirotinjski život. Ovaj kratki razgovor sa ženom koja veliki dio svoga slobodnog vremena posvećuje i daruje uličnim mačkama i psima mali je poticaj svima da, ukoliko su u prilici, udome barem jedno od ovih nesretnih životinjskih bića ili barem im na neki način (hranjenjem i drugom vrstom skrbi) olakšaju tešku svakodnevnicu.

Koliko dugo se bavite zaštitom životinja koje žive na ulici?

Svoju prvu mačku sam udomila koncem 2014. godine, a pro našla sam je malu i nezaštićenu kako luta po ulici. Nikada ih prije nisam imala, živim u stanu, i praktično ništa nisam ni znala o mačkama, no oduvijek je postojala simpatija i ljubav prema njima. Upoznajući se svakodnevno s ovom divnom životinjom ubrzo sam uvidjela kako su mace pametne, osjetljive i nepravredno zapostavljene i marginalizirane u našem društvu, jer ljudi u mnogo većoj mjeri doma drže pse. Zbog toga sam se od 2015. godine odlučila biti zaštitnicom napuštenih uličnih životinja koje tijekom svoga teškoga života prolaze kroz velike patnje i boli, zimi uvelike gladuju i smrzavaju se na niskim temperaturama.

Na snazi je izvanredno stanje tijekom kojega je i jedan dio dana zabranjeno biti izvan svojih domova. Na koji način u ovim uvjetima uspijevate u svojoj plemenitoj misiji?

U izvanrednom stanju skrb za napuštene ulične životinje je mnogo teža, jer je primjerice radno vrijeme veterinarske službe skraćeno, a operacije su reducirane. Kvalitetnija hrana i oprema koja se donosila iz susjedne Mađarske sada je nedostupna, a ona koja se može nabaviti je slabije kvalitete i cijene su značajno skočile. Također, brojne umirovljenice koje su redovito pomagale i hranile životinje u svom neposrednom okruženju sada zbog starosnog ograničenja kretanja nisu u prilici participirati u ovom vidu pomoći. Svakoga dana ustajem rano izjutra (5.30) i prije posla, neovisno o vanjskim prilikama, počinjem hraniti ulične životinje na nekoliko lokacija u našem gradu (nekada ih je bilo devet,

a sada nešto manje). Sve one me čekaju, prepoznaju zvuk moga automobila i trče mi u susret, jer mnogima od njih je to jedini dnevni obrok. Ostajem s njima dok se ne najedu, darujući im barem malo ljudske topline i osjećaja da netko brine za njih. Isto činim i poslije radnog vremena, ali je sada to umnogome limitirano ograničenim vremenskim kretanjem do sedamnaest sati radnim danom, odnosno petnaest sati vikendom.

Osim svakodnevnoga hranjenja što još sve činite i poduzimate u skrbi za napuštene mačke i pse?

Ako naiđem na ozlijeđenu životinju, vodim je kod veterinara i liječim je dok ne ozdravi; ako je skotna nosim je na sterilizaciju, tražim im dom, provjeravam uvjete u kojima žive kod udomitelja i ponekada zbog nebrige udomitelja moram ih ponovno zbrinjavati. Pomažem osobama koje su ih udomile a sada ne mogu

izlaziti vani, nabavljam im hranu, potrepštine za životinje koje su u njihovim stanovima i kućama i vozim ih veterinaru ukoliko je to potrebno. Primjerice, nedavno sam nosila na sterilizaciju macu i kujicu jedne bake, pomogla u lociranju patuljaste bijele pudle Marlija, koji se mjesecima nije mogao pronaći i uhvatiti, a kada je pronađen bio je u katastrofalnom stanju. Puno je aktivnosti, a često je malo vremena, no trudim se koliko je u mojoj moći. Žao mi je što često zbog svoje zaštitničke misije ne nailazim na razumijevanje brojnih ljudi, koji bez povodnika šetaju svoje pse koji često otimaju hranu od uličnih životinja, napadaju ih i sl. Također, strašno je na kakve su zlobe mnogi ljudi koji ne vole životinje spremni (trovanje, tjelesno maltretiranje, ozljeđivanje i sl.).

Imate li kakvu pomoć od drugih istomišljenika i ljubitelja životinja?

Na sreću, ipak ima još dobrih ljudi koji se skrbu o napuštenim uličnim životinjama, poput primjerice **Katarine, Marije, Mary, Gize, Sofije, Ljilje, Emilije, Erzsébet, Stane, Zite, Branke** i vjerojatno drugih osoba kojima ne znam ime. Imam suradnju i s *Cat Shelter Felix* (na Bikovu) koji je jedan od dva registrirana azila za mačke u Srbiji. Zahvaljujući svima njima brojne ulične životinje imaju kakvu-takvu šansu da prežive i nadaju se da će se netko sažaliti i usvojiti ih. Jer, nemojte zaboraviti: udomljena životinja će vam do kraja života biti vjeran prijatelj i itekako će cijeliti sve što ste učinili za nju.

D. P.

Proljetna sjetva za vrijeme pandemije

Poljoprivrednike brine zabrana kretanja

»Situacija je jasna: ako imaš poljoprivredno gospodarstvo, sjediš u traktoru i na njivi si, kome smetaš, koga ugrožavaš? Nebitno da je koliko sati«, kaže Ivan Mandić * »Besmisleno je za dva dana unaprijed pisati molbu. Ne znaš hoće li taj dan puhati vjetar ili će sijati sunce, a na primjer prijavio si špricanje... To nema smisla«, navodi Ivan Dulić

Niske temperature krajem ožujka uvjetovale su da proljetna sjetva na oranicama Grada Subotice još uvijek nije počela, ali se prvi sjetveni radovi mogu očekivati već koncem idućega tjedna. Kako struka nalaže, početak, odnosno sredina travnja optimalni su rokovi za proljetnu sjetvu što u narednom razdoblju donosi poljoprivrednicima pune ruke posla.

Budući da je posao poljoprivrednih proizvođača nemoguće odgoditi ili stopirati, kao što je slučaj i sa spomenutom sjetvom, Vlada je uz aktualne mjere za sprječavanje širenja koronavirusa poljoprivrednicima dala dodatne, koje bi im trebale omogućiti nesmetano obavljanje poslova.

Mjere se odnose na mogućnost dobivanja dozvole za kretanje tijekom policijskog sata, tj. od pet, odnosno tri sata poslije podne do pet sati ujutru.

Poljoprivrednici s kojima smo razgovarali kažu kako još nisu podnosili zahtjeve za rad u navedenom dijelu dana, ali da će kroz koji tjedan zbog opsega posla biti prinuđeni na to. Uz

brojne nelogičnosti i moguće probleme na koje su nam ukazali, posebno ih brine najavljena mogućnost uvođenja potpune zabrane kretanja (što do zaključenja ovoga broja, 1. travnja nije učinjeno), jer bi im to dodatno otežalo organizaciju posla.

Ipak, ohrabruje ih činjenica da su sav repromaterijal za ovu sjetvu osigurali na vrijeme, tako da straha od nestašice sjemena i pesticida nemaju.

Zakomplicirano

Poljoprivrednik iz Tavankuta **Ivan Mandić** kaže kako je još prije tri tjedna spremio sve potrebno za sjetvu, ali ono na što nije računao je ograničenje kretanja. Iako ono uvjetno ne važi za poljoprivrednike, Mandić smatra da su zahtjevi za ostvarivanje toga prava nepotrebno zakomplicirani.

»Opskrbljen sam i sa sjemenskom robom i s pesticidima i naftom tako da što se toga tiče ne bi trebalo biti problema. Ono što me brine je policijski sat, odnosno ograničeno kretanje. Kada poslovi krenu u punom jeku, morat ćemo biti na njivi i nakon 17, odnosno subotom 15 sati, za što će nam trebati odobrenje. Iako još nisam slao zahtjeve za to, vidio sam da se moraju tražiti za svaki dan posebno, te da se na odobrenje čeka do 48 sati. To će nepotrebno zakomplicirati sjetvu i sve druge radove. Situacija je jasna: ako imaš poljoprivredno gospodarstvo, sjediš u traktoru i na njivi si, kome smetaš, koga ugrožavaš? Nebitno da je koliko sati«, kaže Mandić.

Ako bi pandemija potrajala čak do jesenske sjetve, Mandić kaže kako za sjemena ne strahuje jer se dobrim dijelom proizvode u Srbiji, a ono čega može zafaliti kaže da su pesticidi, budući da se za njih pojedine komponente uvoze.

Mandić navodi da se pomalo plaši potencijalnih administrativnih mjera koje bi branile izvoz proizvoda. »S obzirom na to da je ova pandemija nepredvidiva i da su mnoge države poduzele vrlo restriktivne mjere, neizbježna je gospodarska kriza. Ne znam u kojoj mjeri će ona biti, ali sjećam se sankcija iz '92., '93. godine i ne bih volio da se takav scenarij ponovi, da proizvode ne možemo izvoziti i da smo ih ovdje prinuđeni prodavati po ponižavajućoj cijeni«, brine se Mandić.

Sjemeni i pesticidi ima

Nezadovoljan načinom na koji je riješeno odobravanje poljoprivrednicima da rade tijekom policijskog sata je i **Luka Ivanković** iz Subotice. I on smatra da je potvrda o registriranom gospodarstvu dovoljan dokaz da je netko poljoprivrednik i objašnjenje zašto sjedi u traktoru i zašto je na njivi. Kaže kako se trudi uraditi što više poslova sada, dok još nije uvedena najavljena potpuna zabrana kretanja i dok može raditi dobar dio dana bez pisanja posebnih zahtjeva.

»Sada radimo dan za danom i prilagođavamo se situaciji i odredbama koje se mijenjaju gotovo svakodnevno. U narednom razdoblju će biti nezgodno, jer nas čeka puno posla oko sjetve i špricanja. Za špricanje trebaju posebni klimatski uvjeti koji se ne mogu predvidjeti i to ne znam kako će funkcionirati ako zaista budemo 48 sati ranije morali prijaviti radove. Nezgodno je i to što je za špricanje idealno vrijeme kada nije jako sunce, što znači nakon 15-16 sati, a policijski sat počinje u 17 sati«, kaže Ivanković.

Sjeme i sve potrebne pesticide uspio je nabaviti, jer ih je nabavio ranije, tako da novonastala situacija u državi i svijetu neće utjecati na sjetvu. Ipak, kaže da se kriza već primijeti.

»Odnedavno, ako nešto kupujemo za proizvodnju, na primjer gorivo, moramo platiti odmah. Nema više odgođenog plaćanja, vjerojatno jer je zavlada nesigurnost i tu vidim da nam je kriza na vratima«, navodi Ivanković.

Za sjetvu je spreman i **Ivan Dulić** iz Đurđina. Poput svojih kolega i on nije zadovoljan načinom na koji je riješeno odobravanje kretanja poljoprivrednicima tijekom policijskog sata i također se nada da neće biti uvedena potpuna zabrana kretanja.

»Besmisleno je za dva dana unaprijed pisati molbu. Ne znaš hoće li taj dan puhati vjeter ili će sijati sunce, a na primjer prijavio si špricanje... To nema smisla. Uzdajem se da se ovaj policijski sat neće produžavati i da ću se uspjeti organizirati tako da ne

moram pisati te zahtjeve«, kaže Dulić i dodaje kako očekuje da će zbog gospodarske krize koja će zadesiti svijet cijene proizvođa biti niže.

Kukuruz najpopularniji

Kako navodi direktor Poljoprivredne stručne službe Subotica **Damir Varga**, optimalni rok za sjetvu je od 5. do 25. travnja što su pokazali rezultati u osam od deset godina. Savjetuje da se sa sjetvom ne žuri, jer je sjeme skupo i ako se posije ranije može veliki dio i propasti.

»Zemlja se mora zagrijati na desetak stupnjeva Celzijevih. Budući da je rok nicanja biljaka dva do tri tjedna, ne savjetujem da se žuri sa sjetvom dok se vremenske prilike ne stabiliziraju. U suprotnome, ako je dugo razdoblje sjetvonicanja, postoji mogućnost razvijanja bolesti sjemeni. Tada ni fungicidi nisu sve-moćni i dio biljaka neće izniknuti, što će rezultirati prorijeđenim sklopovima«, upozorava direktor PSS Subotica.

Nakon što je jesenas zasijano oko 31.000 ha, za proljetnu sjetvu ostalo je 44.000 ha oranica na teritoriju Grada Subotice, kaže Varga. Kao i prethodnih godina, kultura za koju se poljoprivrednici najčešće opredjeljuju je kukuruz koji će biti posijan na 33.600 ha. Nakon njega dolazi suncokret sa 7.000 ha, 1.100 ha šećerne repe, te 1.000 ha soje.

J. D. B.

Kako je navedeno na sajtu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, u slučaju primjene neophodnih agrotehničkih mjera, tijekom zabrane kretanja svaki poljoprivredni proizvođač je dužan podnijeti zahtjev za odobrenje kretanja Upravi za zaštitu bilja putem elektroničkog zahtjeva koji je dostupan na internet adresi Ministarstva ili na broj telefona 064/88-18-449.

Rok za odgovor na podnijeti zahtjev je do 48 sati.

Salaš Domić u Sonti

Ostao iz ljubavi prema selu

Tridesetjednogodišnji Sončanin **Srđan Domić**, u vrijeme kad veliki broj mladih odlazi u inozemstvo s kartom u jednom smjeru, opredijelio se za ostanak u obiteljskom domu. Ne samo za ostanak, ne samo za puko preživljavanje radeći za druge, nego je pokazao zavidnu razinu samoinicijative i smionosti i polagano, ali sigurno, razvija vlastiti biznis. Odnedavno dane dijeli sa sadašnjom i budućom životnom suputnicom **Dijanom Nikolić**.

Od djetinjstva zadojen mirisom zemlje

Srđan je rođen kao jedino dijete u obitelji **Marinka i Snežane Domić**. Odrastao je okružen ljubavlju, a najdraža igra oduvijek mu je bila vezana za zemlju, konje i paoršag.

»Djeca su se u to vrijeme najčešće igrala raznoraznim tvorevinama od plastike, mene to baš i nije pretjerano zanimalo. Puno vremena sam provodio kod očevog djeda i bake, kasnije i ujaka i njegovog sina **Davora**. Bili su stara paorska obitelj. Imali su konje, kasnije i traktor i puno priključnih strojeva. U djetinjstvu su mi, za razliku od većine mojih prijatelja, bili najdraži mirisi staje i beskrajnih polja. Dok su se oni igrali plastičnim traktorima i kamionima, ja sam, skupa s Davorom, odlazio u polja, pomagao mu u mnogim poslovima za koje je bio vezan već kao tinejdžer. Majka i otac su mi mogli priuštiti

obrazovanje koje god bih poželio, međutim, mene nije zanimalo ništa osim paoršaga. Najviše sam volio s Davorom skupljati slamu, sijeno, voziti se konjskom zapregom. Duša mi je tada bila puna naše vojvođanske ravnice«, prisjeća se djetinjstva Srđan.

Obitelj Domić bila je dobrostojeća.

»Očevo poduzeće je u svim proteklim turbulencijama ostalo vrlo stabilno. Bila su mi otvorena sva vrata, roditelji su mi mogli priuštiti život u bilo kojem gradu, trebao sam samo odabrati.

No, moja Sonta je za mene bila čitav svijet. Iako mnogi kažu da ovo prelijepo selo odumire, ja vidim u njemu život, slobodu, ne samo danas, nego i u budućnosti. Ovu prirodu, ove mirise, ovaj pogled do crte gdje se spajaju nebo i žitna polja ne mogu mi nikada zamijeniti čari bilo kojega grada. O inozemstvu nikada nisam ni razmišljao, mislim da bih presvisnuo bez svega ovoga«, zaneseno priča Srđan.

Početak poslovnog života

Vrlo rano, već ubrzo nakon punoljetstva, Srđan se otisnuo u poslovne vode. Uz potporu roditelja otisnuo se u ugostiteljske vode. Ispočетка je pekao zanat s jednim prijateljem, koji je, iako mlad, imao dosta iskustva u struci, nakon nekoliko godina osamostalio se. Od tada vodi svoj buffet *Stars*. Pun inicijative, unaprjeđuje poslovanje, pa njegov lokal postaje središte društvenog života mladih

Sonte. »Bio sam mlad, znao sam što vole mladi. Osluškiavao sam *vox populi* i nastojao organizirati zabave koje su uvijek bile u trendu. Mislim da sam u cijelosti uspio i ne samo da sam opstao, nego sam poslovanje i unaprijedio. U sklopu lokala radi i pečenjara, o kojoj skrbi majka Snežana, što je samo upotpunilo našu ponudu. Proširio sam i kapacitete, tako da u ponudi imamo i organizaciju raznih okupljanja, čak i do osamdesetak gostiju. No, nije to sve. Za budućnost pripremam i puno ozbiljnih upliva u ruralni turizam, kad u cijelosti budem razradio ideju, mislim da će i realizacija brzo ići. S temeljnim pripremama već sam započeo«, otkriva nam dio planova Srđan.

Salaš u snu i na javi

Od malih nogu Srđan je sanjao o životu na salašu. Protokom godina intenzitet snova nije jenjavao, naprotiv.

»Sve češće sam razmišljao o gradnji ili kupovini salaša. Tražio sam povoljnu lokaciju, nisam brzao. I, strpljenje se isplatilo 2014. godine. Kupio sam jedan salaš izgrađen 2000. godine, s voćnjakom i nešto zemlje, s jedne strane ograničen kanalom. Bio je to početak ostvarenja mog djetinjeg sna. No, ne samo to, pored zadovoljstva, salaš će mi biti i dio biznisa. U više navrata, poglavito akcijama mojih prijatelja, proširio sam prostor i sadržinu kupljenog salaša. Zbog sadašnjeg bavljenja ugostiteljstvom formirao sam budućnost na bazi spajanja onoga što volim i onoga od čega živim. Zapatio sam početno stado ovaca. Sada ih imam tridesetak i nezaobilaznog magarca Miška. Za budućnost namjeravam znatno proširiti stado, ali i obogatiti ponudu lokala. Taj dio posla radim s velikim zadovoljstvom, a u više navrata do sada pokazalo se da mi planovi nisu bez osnova. Pokusni baloni s novim gastronomskim ponudama bili su pun pogodak i dali su mi nove ideje za budućnost«, kaže Srđan.

Očekuje ljepše sutra

Srđan se ne povodi za razmišljanjima većine svojih vršnjaka o odlasku, bilo u urbane sredine, bilo u inozemstvo. Perspektivu vidi tu gdje je i sada, Sontu ne bi nikada želio napustiti.

»Tu je moj dom, tu će zauvijek i ostati. Volim Sontu, volim ovaj opuštenu život. Sve što volim ja, voli i moja Dijana. Rame uz rame, spremni smo graditi svoj dom, spremni smo se upustiti u realizaciju poslovnih planova za budućnost. Puno je promjena u odnosu na ono što su radili naši stari, prije svega u poljoprivredi. Nije više dovoljno zasijati žito, kukuruz, držati kravicu-dvije, utoviti dvije ture svinja i živjeti od toga. Perspektivu za mlade vidim upravo u ovom što smo započeli. Pomno pratimo današnje turističke trendove i namjeravamo iznaći idealan spoj ugostiteljstva i salašarstva u ruralnoj sredini poput Sonte. Trenutačno smo malo zatečeni ovom situacijom, ali neće ni to trajati vječno. Nadam se da ćemo sve ovo premostiti relativno bezbolno i vratiti se normalnom životu. Sada sam svakog dana na salašu, posla ima uvijek, a tamo i, kako kažu, punim baterije i pripremam se za budućnost. Vidim da su etno salaši trenutačno veliki hit, ali ih je za sada premalo. Nadam se da ćemo Dijana i ja uspjeti u nakani da buduću etno salaš *Domić* opremimo onako kako smo isplanirali i da ćemo, u suradnji sa Sonćanima koji imaju što ponuditi, dovesti u naše selo i turiste, od kojih će veći broj obitelji i živjeti ovdje«, završava Srđan svoju i Dijaninu priču punu optimizma.

Ivan Andrašić

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon i 9/2020) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će od 10. 4. 2020. do 16. 4. 2020. godine biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju višeporodičnog stambeno-poslovnog objekta na dijelu k.p.br. 1763/6 K.O. Stari grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije

(naručilac projekta DG COMPANY d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Urbanistički projekt od 10. do 16. travnja 2020. godine na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se dostaviti Tajništvu za građevinarstvo, putem e-maila, na adresu: objedinjenaprocedura@subotica.rs, od 10. do 16. travnja 2020. godine.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Aktivnosti Caritasa u izvanrednom stanju

Solidarnost u izvanrednim okolnostima

»Najveći prioritet je sačuvati zdravlje korisnika, ali i Caritasovih djelatnika i volontera. Caritasovi zaposleni i volonteri daju sve od sebe da prevladaju sve prepreke i svojim korisnicima pruže neophodne usluge«, ističe Slobodan Milošević

U novonastaloj situaciji u borbi protiv epidemije koronavirusa Caritas Srbije ulaže velike napore da u što većem opsegu nastavi s obavljanjem svojih uobičajenih aktivnosti. Sve aktivnosti koje je moguće realizirati online preorijentirane su na ovaj način obavljanja. Savjetnici na regionalnom projektu ekonomskog osnaživanja mladih *Your Job* svojim korisnicima pružaju usluge online. Organizirani su različiti interesantni online treninzi i obuke, koje mladi iz Aleksinca, Rume i Zrenjanina mogu pohađati. Slična je situacija i sa Savjetovalištem za povratnike po sporazumu o readmisiji. Savjetnice Caritasa Srbije su korisnicima dostupne putem telefona, društvenih mreža i aplikacija za komunikaciju poput Vibera i WhatsAppa. Njihove aktivnosti se svakodnevno provode u svih pet biskupija, a u tijeku je nabava zaštitne opreme i dezinfekcijskih sredstava za volontere Caritasa kako bi u novonastaloj situaciji mogli sigurno pružiti pomoć svojim korisnicima.

Suradnja na višem nivou

Kako navodi PR officer Caritasa Srbije **Slobodan Milošević**, možda i najvažnije Caritasove aktivnosti nije moguće obavljati na daljinu. U tom smislu Caritasove aktivnosti pomoći u kući se u dogovoru i suglasnosti s lokalnim samoupravama pružaju onim osobama koje zaista nemaju nikog drugog tko bi im u ovim danima bio od pomoći.

»U doba krize suradnja s institucijama, ali i Caritasa međusobno, na višem je nivou nego u redovnim okolnostima. Svi smo daleko više upućeni jedni na druge. Svi se borimo u istom timu i svatko ima izuzetno važnu ulogu u toj borbi – kako država i lokalna samouprava, tako i nacionalni, (nad)biskupijski i župni caritasi. Svi zaista daju svoj maksimum i uvjereni smo da ćemo zajedničkim snagama u ovoj borbi i pobijediti. Poštujući preporuke eksperata i smjernice nadležnih institucija Republike Srbije dnevni centri i boravci za stare, osobe s invaliditetom i mentalnim smetnjama su u ovom periodu privremeno zatvoreni i zamijenjeni kućnim posjetima gdje god je to izvodljivo i gdje tehnički uvjeti to dozvoljavaju. Budući da su stari i osobe s invaliditetom najranjivije kategorije stanovništva, poduzimaju se rigorozne mjere zaštite od širenja virusa covid-19. Održavanje osobne higijene korisnika, kao i njihovog životnog prostora je od naročite važnosti u doba epidemije, pa se nastoji da se i usluge vešeraja i kupanja socijalno ugroženog stanovništva odvijaju nesmetano. Najveći prioritet je sačuvati zdravlje korisnika, ali i Caritasovih djelatnika i volontera. Caritasovi zaposleni i volonteri daju sve od sebe da prevladaju sve

prepreke i svojim korisnicima pruže neophodne usluge«, ističe Milošević.

Pomoć u svim kriznim situacijama

Caritas Srbije je do sada adekvatno reagirao u svim kriznim situacijama: tijekom poplava 2014. godine, tijekom migrantske krize, a tako i sada u doba pandemije virusa covid-19.

»Budući da su zbog epidemije i proglašenog izvanrednog stanja narodne kuhinje zatvorene, Caritas Šabac korisnicima usluge obroke dostavlja na kućnu adresu. Kako bi se kontakt između volontera i korisnika sveo na minimum, dostava se obavlja jednom tjedno. Riječ je o konzerviranim i suhim obrocima, koji su dugotrajniji. U mnogim mjestima širom Srbije volonteri i Caritasovi zaposleni pomažu starijim sugrađanima oko nabave osnovnih živežnih namirnica i lijekova. Naravno, sve to se čini poštujući sve propisane mjere zaštite od inficiranja virusom covid-19«, ističe Milošević.

Također navodi da u realiziranju aktivnosti volonteri sudjeluju koliko to okolnosti dopuštaju. Budući da je do sada bilo izuzetno teško nabaviti dovoljne količine zaštitne opreme, volonteri se uključuju samo kada je to prijeko potrebno. Nadaju se da će se ubrzo situacija na tržištu promijeniti i da će biti moguće osigurati veće količine zaštitne opreme, a time i veće angažiranje volontera.

Smanjene posjeta korisnicima

Caritas Srijem trenutno ima nekoliko projekata koji se provode na području Srijemske biskupije. U Rumi se realizira projekt za mla-

Akcija Caritasa Srijemska Mitrovica ZaJEDNO 2020.

U novonastaloj situaciji aktivirao se i Caritas *Sveta Anastazija* iz Srijemske Mitrovice.

Mali, a »veliki« tim mitrovačkog Caritasa angažirao se da pomogne svojim starim i bolesnim sugrađanima. Sedamnaest volontera i zaposlenih svakodnevno su na terenu, ali i u Centru gdje pakiraju pakete pomoći hrane, lijekova i higijene za najugroženije, kao i rukavice, zaštitne maske i dezinfekcijska sredstva za njih i korisnike. Do sada smo kompletirali listu s 35 korisnika, ali taj popis se svakodnevno širi. Zahvaljujući pomoći kolega iz Biskupijskog Caritasa Srijem, došli smo do gore navedenih, prijeko potrebnih zaštitnih artikala kojima smo osigurali zdravlje volontera i zaposlenih u radu, kao i korisnika. S obzirom na to da potreba za ovim zaštitnim sredstvima ne jenjava, a opskrba ljekarni nije sinkronizirana s potražnjom, pokazalo se da ne postoji dovoljno maski i za važne ustanove. S tim u vezi smo se dodatno angažirali i aktivirali da napravimo maske za kolege iz zdravstva i naše korisnike. Tako se okupilo 11 dobrovoljaca i trenutno izrađujemo pamučne, višekratne zaštitne maske koje ćemo uskoro pokloniti odjeljenju mitrovačke bolnice. Također smo se angažirali i apliciramo humanitarnim organizacijama za pomoć u hrani i higijeni za ugrožene obitelji u kojima su članovi ostali bez prihoda i posla. Puno poziva imam upravo od ljudi kojima izolacija nije najveći problem, već sirotinja i neimaština«, navodi za naš tjednik koordinatrica Caritasa *Sveta Anastazija* **Kristina Dragišić**, šaljući poruku da svi damo samo djelić sebe, kako bi ovaj svijet bio mnogo ljepše mjesto za život nego što je bio do sada.

de *Your Job*, koji ima za cilj poticanje i osnaživanje mladih osoba između 15 i 30 godina, kao pripremu za izlazak na tržište rada. U Srijemskoj Mitrovici je projekt *Credence*, odnosno dnevni centar za osobe s invaliditetom. U Šidu se i dalje realizira projekt pomoći migrantskoj populaciji. U Maradiku je Dom za siromašne i napuštene osobe, u kojem već neko vrijeme živi šest osoba. Također, tu je i projekt podjele ogrjevnog drveta u deset župa, koji se svake godine ponavlja.

»S obzirom na trenutnu situaciju i naš rad na terenu s ljudima koji su uglavnom stariji, smanjen je intenzitet posjeta korisnicima. Obilaze se samo najugroženije osobe i osobe koje nemaju nekog drugog tko bi im mogao pomoći, dok su druge aktivnosti odgođene«, ističe koordinatorka Caritasa Srijem **Petar Dujić**, dodajući:

»Napisan je prijedlog projekta za urgentnu pomoć starim osobama koje su pogođene trenutnom situacijom. Projekti su poslani na nekoliko donatorskih adresa i sada čekamo da vidimo hoće li netko htjeti financirati projektne aktivnosti. U svakoj župi ima po nekoliko osoba koje su spremne odvojiti svoje slobodno vrijeme i pomoći osobama u potrebi. Trudimo se da u ovoj situaciji uspijemo osigurati zaštitnu opremu za sve volontere, ali je trenutno na tržištu velika nestašica maski i rukavica kao i dezinfekcijskih sredstava. Do sada smo uspjeli osigurati jednu manju količinu, kako bismo pokrili osobe koje svakodnevno odlaze starima u nabavu, ali i dalje se trudimo doći do drugih količina zaštitne opreme. Ako dobijemo sredstva, truditi ćemo se pomoć dostaviti što većem broju župa«, kaže naš sugovornik, dodajući da je od velikog značaja suradnja sa župskim caritasima od kojih svakodnevno dobijaju informacije s terena.

S. D.

Sestre Rudić o školovanju na hrvatskome jeziku

»Fakultet možete upisati gdje poželite«

Karla Rudić i Ivana Rudić Stipić

»Puno ljudi misli kako su ova dva jezika ista i da ako govoriš jedan, govoriš i drugi. E pa vjerujte mi, nismo mi bez veze učili svih dvanaest godina i srpski i hrvatski. Ne zavaravajte se, jezici se itekako razlikuju«, poručuje Karla

Ivana Rudić Stipić i Karla Rudić rodom s Kaponje (Tavankut) sestre su koje su dio školovanja učile i na hrvatskome jeziku. Bile su među prvim generacijama učenika u Subotici koje su osnovnu, odnosno srednju školu imale mogućnost upisati na hrvatskome te slikovito opisuju kako je organizacija nastave izgledala na samome početku. Također, govore i o mogućnosti koju ovakva nastava pruža za daljnje školovanje s obzirom na to da je jedna završila studije u Zagrebu, dok druga studira u Beogradu.

Učiteljica za pamćenje

Mlađa Rudićeva, Karla, nastavu na hrvatskome pohađala je od prvoga razreda osnovne škole. Prva četiri razreda završila je u Maloj Bosni, a zbog nemogućnosti daljeg školovanja na hrvatskome u ovome selu, osnovnu školu završila je u Subotici, kao učenica generacije u *Matko Vukoviću*. Za ovo razdoblje školovanja Karla ima samo riječi hvale, a najviše ističe učiteljicu **Sanju Dulić**.

»Ona je predivna žena i vrstan pedagog. Ona je otkrila u meni ono za što se ja i danas školujem na sve moguće načine. Ona me je usmjerila ka sceni i svakodnevno mi pružala podršku. Mogu dopustiti sebi i reći da je učiteljica Sanja pravi primjer kako mora biti učiteljica u hrvatskim odjelima (ali i inače). Jer, ne samo da se koristi hrvatskim jezikom odlično, ona predaje svim svojim srcem i dušom. Njeguje talente, te radi sa svim đacima podjednako«, kaže Karla.

Odluka njezinih roditelja, ali i njena osobna da nastavi školovanje na hrvatskome usprkos gašenju odjela na hrvatskome u njima najbližem selu značila je promjenu škole i svakodnevno putovanje autobusom do Subotice i nazad. Karla kaže da se nakon »početne traume« dobro snašla u novoj školi, prvenstveno zbog činjenice da je putovala autobusom sa sestrom i bratom koji su tada išli u srednju školu, ali i zbog izvrsnih nastavnika u *Matku*.

S ponosom govorile

Obje sestre Rudić završile su Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici, opći smjer na hrvatskome jeziku. Iako u razmaku od nekoliko generacija, asocijacije na obrazovanje na hrvatskome u ovoj ustanovi su im slične – slabo znanje hrvatskoga jezika profesora koji predaju, te bogate izvanastavne aktivnosti.

Ivana je bila prva generacija učenika koji su srednju školu pohađali na hrvatskome u ovoj ustanovi, ali i u cijeloj državi. Stoga je razumljivo kada kaže da je ta nastava svega 10% bila na hrvatskome, a ostalo »mješavina svih jezika Balkana«.

»Nije mi bilo osobito čudno učiti na hrvatskom, jer to tada nije baš bilo na hrvatskom, više smo svi s profesorima učili jezik. Imala sam sreće, jer je našu generaciju od početka do kraja izvela profesorica hrvatskoga jezika **Đurđica Sthulreiter**, koja je bila izuzetan profesor i pedagog«, prisjeća se Ivana i ističe da je u to vrijeme bila maksimalno angažirana u udruzi Hrvatska čitaonica kroz recitatorsku i dramsku sekciju.

Poput starije sestre, i Karla se sjeća da nastava na hrvatskome u gimnaziji baš i nije bila »nastava na hrvatskome«, ali bez obzira na to, navodi da ju to nije ometalo da savlada ovaj jezik.

»Meni ti profesori nisu sprječavali da čitam, govorim i pišem na mojem materinjem jeziku. Budući da sam kao recitator Hrvatske čitaonice, uz **Katarinu Čeliković**, upoznala mnoge pjesnike i predivne prijevode s drugih jezika, uvijek sam se ponosila govoriti hrvatski na natjecanjima i moram priznati da mi nedostaju ti dani«, kaže Karla.

I Ivana i Karla išle su na brojna putovanja u Hrvatsku s kojih su se, kako kažu, uvijek vraćale s lijepim uspomnama i novim

poznanstvima. Izdvojile su nagradna putovanja *Čitam i skitam i Lijepom našom*, a išle su i na more u Novi Vinodolski i Prvič.

ZG – BG

Nakon gimnazije Ivana je završila Filozofski fakultet u Zagrebu, smjerove Muzeologija i upravljanje baštinom te Arhivistika. Kaže kako joj je prethodne četiri godine školovanja na hrvatskom pomoglo najviše prilikom polaganja državne mature u Hrvatskoj, jer se pripremala za to s profesoricom hrvatskoga. Ističe i da kasnije, tijekom studija, nije imala problema s ipak slabijim poznavanjem jezika od drugih studenata; naprotiv: fakultet je nudio i mogućnost polaganja ispita na srpskom jeziku i ćirilicom pismo.

S druge strane, Karla je nakon dvanaest godina učenja na hrvatskome jeziku, upisala studij glume u Beogradu!

»Nakon upisivanja ekologije u Novom Sadu, pa sociologije u Beču, upisala sam ono što sam oduvijek i željela, a to je gluma. Moji roditelji su stali uz mene i podržali me da upišem i studiram ono što volim, pa čak i nakon dva promašaja, što bi se reklo: treća sreća. Kao što vidite, ja sam pravi primjer da nakon završene osnovne i srednje na hrvatskom jeziku možete upisati fakultet gdje god poželite«, uz smijeh kaže Karla.

Ona glumu studira u klasi profesora **Irfana Mensura**. Iako je fakultet na srpskom jeziku, kaže da joj nikada nije predstavljalo problem što je cijelo školovanje prije fakulteta učila na hrvatskome. Dapače, ističe to kao veliku prednost, naročito za profesiju za koju se priprema.

»Imam brojne prednosti u odnosu na druge studente koji su srednju školu završili na srpskom. Kao najveću bih istakla da sam puno više knjiga pročitala tijekom osnovne i srednje škole. Čitali smo i hrvatske i srpske lektire, što meni nikada nije padalo teško, a ispostavilo se da će mi to znanje dobro doći kasnije u životu. Isto tako, profesori su primijetili da govorim dosta riječi na hrvatskome, odnosno u infinitivu jer sam tako naučila tijekom školovanja što mi predstavlja veliku prednost jer znaju da mi mogu dati tekst za ulogu i na hrvatskome i da ću to dobro odraditi«, kaže studentica glume.

Ističe Karla i kako smatra vrlo korisnim što je tijekom školovanja svladala dva jezika koji su u službenoj uporabi u Subotici – i srpski i hrvatski.

»Puno ljudi misli kako su ova dva jezika ista i da ako govoriš jedan, govoriš i drugi. E pa vjerujte mi, nismo mi bez veze učili svih dvanaest godina i srpski i hrvatski. Ne zavaravajte se, jezici se itekako razlikuju«, poručuje ona.

J. D. B.

Produljen rok za prijavu pjesnika za *Liru naivu* 2020.

Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* produljuju rok za prijavu za osamnaesti susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva* 2020. do kraja travnja 2020. godine.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezi-

kom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci.

Datum održavanja Pokrajinskog susreta pjesnika *Lira naiva* 2020. bit će određen kada se za to steknu uvjeti, nakon završetka pandemije koronavirusa – u Somboru.

Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com.

Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-3186.

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 25. obljetnica smrti pjesnika i svećenika Marka Vukova

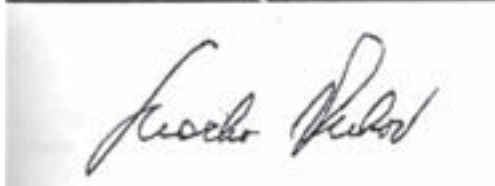
Pobjednik nade

U četvrtak, 2. ožujka 1995., pro-nijela se vijest da je **Marko Vukov** preminuo naglom smrću u Končanici, u Hrvatskoj, 45 km južno od Virovitice, gdje je bio u posjetu **Marijanu Đukiću**, bivšem župniku u Đurđinu. Nekoliko njegovih prijatelja iz Zagreba je sa svećenikom **Matijom Stepincem** 8. ožujka 1995. otišlo u Viroviticu na ispraćaj njegova tijela za Suboticu. Bilo je to u vrijeme Domovinskog rata kada je područje zapadne Slavonije bilo podijeljeno linijom razdvajanja, a zbog ratne ugroze je bilo pod upravom UNPA-e (United Nations Protected Areas, tj. Zaštićene zone Ujedinjenih naroda). U Franjevačkoj crkvi u Virovitici je nakon sv. mise zadušnice uslijedio ispraćaj pokojnika u njegov rodni kraj. Bio je to naš posljednji ovozemaljski pozdrav s Markom Vukovim, ali onaj naš duhovni odnos s njim ostao je do današnjeg dana.

Po Markovoj posljednjoj pjesmi *Buntovnik s razlogom* (napisana 28. 12. 1993.), bila je nazvana i zbirka od 96 njegovih pjesama, objavljena 1997. u izdanju Matice hrvatske u Slavonskom Brodu. U svoj životni habitus Marko Vukov je upisao: »Za siromašne primih poslanje, a za sebe pjesnika kaže: Pjesnik prolazi između šetača / i nitko ne sluti, da su njegove noći / pune porođajnih muka. Iščitavanjem njegove poezije osjeća se kultura nade, a počelo je: Jedno mi jutro podari nadu... Nada / rasla je sa mnom / za jedno novo zdanje i kultura mira proisteklog iz njegova autentičnog karaktera. Nadom su bile ispunjene njegove sumnje i samoće: Ovo je večer moje samoće / i moje sumnje / ne zbog sebe / nego u sebe. Skromnost i poniznost su bile njegove glavne značajke: Osjećam se dobro na začelju stola / i nikome ne želim ustupiti to mjesto.

Književna ostavština

Marko Vukov je poeziju počeo pisati za ranih dana mladosti

Općenito, njegove pjesme su ozbiljne, s filozofskim porukama, čvrste, pravedne, socijalne. Vukov je svakako relevantan pjesnik bačkih bunjevačkih ravnica

kao student teologije, kasnije kao mlađi dušobrižnik. U doba ogluhe ljudskog uma, licemjerja i političkog straha sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća, pisao je: »Širokom gestom vođa zapaljena je krv naroda / čekala je čas revnosti zanosom stoljetne službe / tek prorok bi željan sklada / zapazio zbunjenost djece / zajecao pokornički psalam. Svjestan svoga vremena stvarao je govorom i pismom prostor u kojem je branio Istinu, Dobro, Čovjeka, Slobodu: Otvoren strujanjima ostao sam neutješen / i glad postaje starija za jedan dan, a te vrijednosti je bez ustezanja branio: Odavno se svijetovi ruše / i bespuća je višeod puteva / a radnici ne prave buku. Imao je oštro duhovno oko, nije dopuštao nikakvu sumnju u Dobro, nije bio tribun, ničiji glasnogovornik, osim samo jednoga: Isusa Krista: On je čest gost moje duše / i ja ću biti Njegovo Proljeće. Vjerovanje u nadnaravnost božjih, a onda i čovjekovih temeljnih principa, činilo ga je buntovnikom: Ja ne znam za bezbrižnu mladost / ja znam za nemir / i iskru trijeznosti. Takvo buntovničko uzbuđenje dalo mu je razlog da ima hrabrost u govoru ne samo s oltara, već i na učenim skupovima, ulicama i trgovima. Trpio je žeđ za Gospodinom: Dođi, Gospodine, u pustu špilju našeg srca / i javi nam radost... / . Zato njegov govor nije bio bučan, leaderski, niti reklamerski. Bio je tih i dubok. On je jednostavno žednio za nadom. Ona mu je bila razlogom za buntovnost, ona je tražila sve njegove umne, duhovne i tjelesne

snage da ga prožme u svoj njegovoj cjelini«.

Ovakvi životni i duhovni stavovi bili su podlogom Vukovljevim stihovima. Općenito, Markove pjesme su ozbiljne, s filozofskim porukama, čvrste, pravedne, socijalne. Osjećao je samoću, onu pravu, egzistencijalnu samoću, koju je smatrao darom. Uvijek dubok i opravdan. U njegovoj duhovnoj arhivi nalazila su se vječita pitanja o vertikalnim odnosima, uspinjanju k transcendentnome. Buntovno je tražio odgovore/rješenja i pri tome bježao u svoju samoću da u tišini sebe čuje odgovore: utiscima tišine obnavlja pitanje svemira. Povezivao je Vremenito i Vječno i u toj dinamici tražio je sjedinjenje s Apsolutnim. Tako je mo-

gao u realnoj životnoj samoći svoje osobe naći slobodu u kojoj je njegova poezija postala opredijeljena prema Ovostranosti i Onostranosti. Trgao se u propitivanju stvarnosti u kojoj je živio i prema kojoj se uvijek osjećao slabim, nejakim slugom. Nikada se nije precjenjivao.

Tematske cjeline

Književna ostavština Marka Vukova brojčano nije velika, ali po sadržaju i porukama itekako bogata. Bez suvišnih riječi neki puta su mu se doimale zgrčeno, ali one koje je napisao odaju njegov raskoš duha. Njegova inspiracija je bila razlivena u razdoblju od 1965. do 1993. na nekoliko tematskih pjesničkih cjelina.

U prvoj cjelini pjesama govori o njegovu odnosu prema Bogu i Majci Božjoj: »Bog ti je uvijek najbliži od svega / diraš ga rukom, gledaš u boji neba / Bog ti se smiješi / i nema tajni. Bio je mladenački buntovan: Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio? / Kad je sunce bilo u zenitu / a groznica krvi provrla psovkom / u sred dana počela je noć / i u toj noći reče jedan stotnik: / Zaista, taj bijaše Sin Božji. Značajkom odraslog čovjeka bio je potpuno predan: Samo želim da me dobra / Ruka Očeva pomiluje do dana svijesti / i da umjesto teških snova / u meni budu dobra djela. U poniznosti svoga duha je molio: Dolazim ti Gospodine siromašan / pun rana koje sam sebi zadao / opterećen sam naporom da ih zaboravim / ali one i dalje bole. Iskren i odan odnos prema Majci Božjoj izrazio je Gospi Tekijskoj: Znam, da majčinska ljubav nije zarobljena zidom / i da me Tvoje oči vide dok sanjarim i radim«. To je bila vjera Marka Vukova.

Druga cjelina pjesama odnosi se na rodoljublje i domoljublje, to su pjesme u kojima su utkani Vukovljevi čvrsti osjećaji, čvrsti kao vjera. Bio je radostan zbog pradjedovske ostavštine, ravnice, tradicije, kulture: »Zemljo mojih pređa / željo moga tijela / ... / živiš u mojoj krvi / svježinom izvorskih voda / što su je djedovi pili / tražeći izvore istine«. Zavičaj je držao u svom biću za nutarnji najosjetljiviji i najdublji osjećaj domoljublja: »Kuća – to nisu zidovi, grede / kuća, to su prve riječe / ... / ozračje u kojem se raste«. Njegov zavičaj su i svi njegovi ljudi. Bio je buntovnik protiv postojećeg stanja koje je vladalo u narodnoj svijesti, jer: »Gutamo prah i gazimo blato kao i jučer, stoljeća / zemlja u grlu i zemlja do koljena / a mlaka zaudara preko taraba prezrenih međa. Ipak, znao je da tako ne može ostati, nosila ga je nada u bolju budućnost: Ona (budućnost) će doći kao jutro / za budnu dušu / kao munja što osvjetljuje traženja«. Sudjelujući u društvenom životu nije zanemarivao ni brigu oko političkog organiziranja bunjevačkih Hrvata pri čemu je mislio na podizanje hrvatske svijesti među težačkim, seljačkim narodom, pa i intelektualcima. Nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj odmah je dao inicijativu da se i među Hrvatima u Vojvodini osnuje nacionalna stranka radi zaštite hrvatskih interesa, koja je pod vodstvom **Bele Tonkovića** i osnovana 15. srpnja 1990. imenom Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV). Kasnije je, prestankom izlaženja lista *Bačko klasje*, u Baču 19. 9. 1994. ponudio ideju da se novi katolički list nazove *Zvonik*, u spomen zvoniku u Baču, što je i prihvaćeno. Osnovali su ga svećenici Hrvati Subotičke biskupije.

U trećoj cjelini Vukov opisuje suodnose s ljudima u svojoj blizini, pisao je: »Prijateljstvo je kao lahor / otkriva mi darove Milosti«.

Pisao je i pozdravne pjesme za razne prigode nekoć crkvenih autoriteta npr. č. s. **Mariji propetog Isusa, Blašku Rajiću, Gerhardu Tomi Stantiću**, biskupu **Matiši Zvekanoviću**. Kao društven čovjek pisao je pjesme za razne prigode svojim najboljim prijateljima, jer: »Prijateljstva rađaju u meni nove vidike / nazirem ih očima duše i ne bojim se / za radosti koje su prošle / a bile su nepoznata nada«. Tako je npr. posvećivao pjesme **Beli Ivkoviću, Marijeti Godec**, obitelji **Vesne Budin, Rosmari Mik, Petru Živkoviću, Ivici Bartolcu**...

Časno mjesto

Poezija Vukova satkana je slobodnim, jednostavnim stihovima, nepravilnim, otvorenim strofama i uglavnom bez rima. **Ante Sekulić** to ovako opisuje: »Neizbrušenost njegovih lirskih bilješki kao da upućuje na zaključak da su mu stihovi bili potreba, povjerenje u svoju osobnost...«. Poezija mu je životno ozbiljna s elementima melankolije: »Plać je iskrena pjesma / ... / tama umiranja uvukla se uljudsko tijelo / i čovjek koji plače / buntovnik je bez mača«.

I zato ga se i ne može uspoređivati s drugim pjesnicima bačkih Hrvata. Nije slijedio **Aleksu Kokića**, koji je raspjevano slavio Boga i svog čovjeka, niti **Vojislava Sekelja, Milovana Mikovića, Josipa Temunovića, Branka Jegića** i dr., pa niti u prethodnoj generaciji **Antu Jakšića**, koji je poglavito njegovao lirske sonete lakoćom sroka, ili **Antu Sekulića**, ili **Petka Vojnića Purčara**, ili **Josipa Andrića**, hrvatskog, pjesnika, novelista i skladatelja.

Neke pjesme su mu objavljene u periodici, u *Subotičkoj Danici* i *Zvoniku*, a uvršten je i među 20 hrvatskih vojvođanskih pjesnika u *Trajniku*, antologiji poezije nacionalnih manjina u Srbiji.

Marko Vukov je svakako relevantan pjesnik bačkih bunjevačkih ravnica. Svojom poezijom je zavrijedio časno mjesto u sveopćem korpusu hrvatskog pjesništva.

Riječu: Marko Vukov nam je u svojim 57 godina života ostavio duhovnost i nadu kao potpis svoje ovozemaljske životne priče. Zato moramo opet uzeti njegovu knjigu u ruke i čitati je.

Lajčo Perušić

Ja, buntovnik s razlogom

Ja, buntovnik s razlogom,
prepoznatljiv slobodom
što tražeći temelje
mojim bližnjima
kao rušitelj izgledam,
a bezbrižni, žvakajući vrijeme
sigurni da ne haj donosi korist
glumeći neznanje o postojanju
nečije svetinje
složno i vješto kasape moj barjak
skromniji od sviju –
na jarbolu se ne zaleprša –
skriti ga ne želim
i vapim Gospodu koji vječno
u vrijeme što prijati
Beskraj krajolikom riše
da zaklon dade umornoj duši.

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 200 godina od rođenja Ambrozije Boze Šarčevića (1820. – 1899.) (II. dio)

»Ujak svim svisnim Bunjevcima«

»Bio je nepresušni izvor ideja. Spiritus rector svih bunjevačkih nacionalnih i kulturnih akcija od 1860. do svoje smrti«, zapisao je o Šarčeviću novinar Joso Šokčić

Kada se govori o javnom radu **Ambrozije Šarčevića**, treba imati u vidu ove riječi njegovog biografa **Jose Šokčića** i do-brog poznavatelja mađarskog tiska druge polovice 19. stoljeća: »U takvoj sredini, koja je 'lancima mjerila čovjeka' nije bilo lako ljudima iz siromašnog kraja uzdignuti se do narodnog tribuna...«. Drugim riječima, poslije ove kratke, ali jezgrovite opaske o vrijednosnom sustavu bunjevačkih Hrvata u vrijeme prije njihovog preporoda 70-ih godina 19. stoljeća, postaje jasna prava veličina ličnosti i napora A. Šarčevića na polju društvenog organiziranja njegovih sunarodnjaka. Tek onda se otkriva puno značenje Šarčevićevog nadimka – »Ujak Boza«.

Naime, taj nadimak je potekao od naroda i predstavlja zapravo više od uobičajenog oslovljavanja bunjevačkog starješine. Predstavlja priznanje Šarčeviću u zalaganju za interese bunjevačkog roda. Prenose ga gotovo svi Šarčevićevi biografi, uključujući i **Paju Kujundžića** (1859. – 1915.), koji je za Šarčevića napisao da je bio »ujak svim svisnim Bunjevcima«.

Bunjevačka akcija (1860. – 1869.)

Šarčević je, kako sam kaže u otvorenom pismu liberalnom mađarskom političaru **Lajosu Mocsáriju** (1886.), pokrenuo bunjevačku stvar (pitanje) još 1860., tj. poslije bitke kod Solferina (1859.), koja predstavlja prekretnicu u austrijsko-mađarskim odnosima: »Iskreno ispovijam, da sam 1860. godine posli Solferina, kada su **Ago i Lazo Mamužić** još daci bili, stvar moga bunjevačkog roda putem štampe pokrenuo«. Dakle, to je gotovo deset godina prije stupanja **Ivana Antunovića** na nacionalnu pozornicu.

»Nažalost, o tome šta je tada pisao, gdje je pisao, na kom jeziku je 'pokrenuo stvar bu-

njevine', nije nam ostalo ništa. On je, nema dvojbe i iznio svoje smjernice pozivajući svoj rod da ostane vjeran pradjedovskom jeziku što je i kasnije toliko ponavljao«, zaključuje Šarčevićev biograf Šokčić.

Posrednik između Srba i Mađara

Liberalnih i demokratskih načela, zalagao se za upoznavanje i zbližavanje Srba i Mađara. Rezultat tih njegovih napora je mađarski prijevod knjige *Narodnosno pitanje u Mađarskoj sa srpskog gledišta* (1865.) **Miloša Popovića**, inače rođenog brata čuvenog slavista **Đorđa Popovića**, poznatijeg kao **Đuro Daničić**. Šarčević je ovu knjigu poslao mnogim mađarskim državicima i javnim radnicima, od kojih vrijedi izdvojiti **Ferenc Deáka** (1803. – 1876), zagovornika liberalne politike prema narodnostima (nemađarskim narodima u Ugarskoj) i jednog od tvoraca Austro-ugarske nagodbe 1867.

Zalažući se za izmirenje Srba i Mađara, Šarčević se zapravo borio za prava svih nemađarskih naroda. To zalaganje mu je donijelo priznanje u srpskim intelektualnim krugovima, koji su ga prepoznali ne samo kao »bunjevačkog rodoljuba« (*Napredak*, br. 74/1865), nego i kao »vođu bunjevačkog naroda« (*Napredak*, br. 81/1865). I mađarski intelektualni krugovi su pokazali interesiranje za Bozinu narodnosnu akciju. Navodno je ravnatelj subotičke gimnazije i poznati mađarski pjesnik **Pál Jámbo** (1821. – 1897.) rekao da će svoje pero staviti na raspoloženje bunjevačkoj stvari. To je ponukalo srpski list *Napredak* (br. 81/1865) na zaključak: »I tako se možemo nadati da će prvo u ovdašnjoj gimnaziji narodni jezik (tj. hrvatski – primj. V. N.) dostojno mesto

Otkrivanje spomenika Boži Šarčeviću u Subotici 1971. godine

zauzeti i katedra literature toga jezika ustanoviti se«. Međutim, vladajući mađarski krugovi u bojazni za svojim položajem još nisu bili spremni na ustupke. »Široko slavensko srce Popovića i Šarčevića zapalilo je luč srpsko-mađarske suradnje, ali mjerodavni činioци u Budimpešti u svojoj bojazni od 'bauka panslavenstva' nisu o tome vodili računa«, zaključuje Šokčić.

Književno stvaralaštvo

Znatno prije Antunovića, Šarčević je pripremao teren za borbu za jezik i buđenje nacionalne svijesti kod Bunjevaca. »Dok je Šarčević kod kuće radio, sastavljao svoju prvu bunjevačku knjigu i pripremio svoj kalendar za bunjevački narod, kanonik Ivan Antunović putovao je po Italiji da se tjelesno okrijepi i vidi Vječiti grad. Po svom povratku iz Italije Antunović nalazi na svom stolu pismo Bože Šarčevića, staroga znanca iz Bačkog Aljmaša, gdje su obojica službovali, zajedno sa svojom 'Zbirkom' i 'Pozivom na pretplatu«, primjećuje Šokčić.

U cilju popularizacije materinskog jezika, Šarčević je u suradnji s uglednim Srbima pokrenuo prvi *Bunjevački kalendar* u Subotici 1868. Nedugo potom su se na književnom repertoaru pojavile pod njegovim imenom zbirke narodnih izreka i rječnici: *Zbirka mudrih i poučnih izreka – na korist bunjevačkog puka* (1869.), *Magjarsko-Jugoslavenski politični i pravosudni Rječnik* (1870.), *Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riči* (1870.), *Magjarsko-jugoslavenski politični i pravosudni rječnik* (1870.). Čist dohodak od prodaje ovih izdanja bio je, kako se vidi iz njihovih naslova, »namijenjen rasprostiranj u prosvite bunjevačko-šokačkog naroda«.

Suradivao je i u *Bunjevačkim i šokačkim novinama* (1870. – 1872.) i *Bunjevačkoj i šokačkoj vili* (1873. – 1876.), koje je pokrenuo Ivan Antunović, te *Nevenu* (1884. – 1914.), kojeg je pokrenuo **Mijo Mandić**. Zbog ne malih zasluga za očuvanje hrvatske riječi u Bačkoj u knjigu *Portreti hrvatskih jezikoslovaca* (1993.) uvrštena je pored biografija mnogih znamenitih hrvatskih književnika i njegova biografija, koju je napisao **Ante Sekulić** (83-85).

Suradnja s Antunovićem

Iako je Šarčević u suradnji sa Srbima postigao vidne rezultate na polju buđenja nacionalne svijesti kod Bunjevaca, tek će tandem

Antunović-Šarčević ostvariti pravu nacionalnu misiju. Šarčević je s oduševljenjem dočekaо poziv kalačkog kanonika Ivana Antunovića na suradnju, jer je, kako Šokčić s pravom primjećuje: »u Antunoviću, uglednom svećeniku, i njegovu budućem bunjevačkom listu vidio ogromnu pomoć za bunjevačku akciju«.

Dvojica iskusnih javnih djelatnika su odlučili pokrenuti bunjevački list. U tom cilju su razvili propagandu po Subotici. Stupili su u suradnju sa župnikom crkve sv. Terezije **Ivanom Probojčevićem**, koji im je stavio na raspoloženje svoj dom. Ondje su sazvali konferenciju, na koju su pozvali bunjevačke prvake. Odazvali su se **Franjo i Vinko Zomborčević, Matija, Stipan i Lauš Antunović, Filip Probojčević** i još neki svećenici iz okoli-

ne Subotice. Međutim, već na početku se pokazalo da konferencija neće uroditi željenim ishodom, pa je Antunović rekao Šarčeviću: »Hajdmo, Bozo, nemamo ovdje više ništa tražiti«.

I tako su, umjesto uz pomoć bunjevačkih prvaka, Šarčević i Antunović pokrenuli borbu za narodni jezik i škole, oslanjajući se na mlade naraštaje. Vrijeme je pokazalo da se nisu prevarili u svojoj odluci.

Legat

Život zaslužnog borca za materinski jezik prekinule su kočije neobazrivog vozača 29. studenoga 1899. »Smrt starog 'Ujca' izazvala je duboku žalost ne samo u Subotici, već u cijeloj Mađarskoj gdje Bunjevci žive... Njegova sahrana bila je jedna od najvećih koja se pamti u Subotici. Staro i mlado, radnik i činovnik, siromah i bogataš, žensko i muško, sve što je bunjevački osjećalo došlo je da se oprosti od 'ujca Bože', da ga isprati na 'Senčansko' groblje, na vječni počinak«, piše Šokčić.

U njegovu uspomenu *Pučka kasina* je 1900. izvisila njegovu sliku, koju je naslikao slikar **Petar Buljovčić**. Tim povodom *Neven* je pisao: »Ujače! Da Ti se dalo ustati, viditi koliko se kolo skupilo na slavu Tvoju, da Ti je bilo čuti koliko je pivača pivalo diku Tvoju, da Ti je bilo viditi kako narod igra od ljubavi, kako starina jači od 80 lita Kolo i Tebe hvali; oh da Ti je bilo čuti kako narod zbori. Ne govore tu samo članovi 'Kola Mladeži', ne govore tu samo učeni sinovi naroda, nego oduševljenje otvara usta i prostom rodoljubu. Naši reklijaši progovarahu na grobu Tvome pri slavi Tvojoj. Nije tu bilo nesporazumljenja, nije tu bilo razlike. Sve se je osiicalo srično i zadovoljno što se u uspomenu Tebi posvećenoj bar donekle moglo odužiti starišinama svojim, koji su očuvali naš jezik i naše običaje, koji su se do sada borili za naš narod i bunjevštinu, koji su kadri bili i žrtve doprinijeti za narod i sotim posvidočiti da Bunjevci nisu zaboravili za se.«

Šarčevićeva slava dugo je živjela u narodu. Svjestan njene prolaznosti, Šokčić je nadjenao Šarčeviću čitav niz epiteta kako bi objasnio potonjim generacijama njegovo značenje u povijesti Bunjevaca-Hrvata: »On je bio 'nevidljivi duh' Bunjevštine i Šokadije u Mađarskoj. *Spiritus rector* svih akcija. Otac Bunjevštine. (...). Bio je nepresušni izvor ideja. *Spiritus rector* svih bunjevačkih nacionalnih i kulturnih akcija od 1860. do svoje smrti«.

(kraj)

Vladimir Nimčević

KRAJ novina, NASTAVAK preporoda

Krajem 1871. godine *Bunjevačka i šokačka vila* vrlo je brzo ojačala sadržajem. Zbog toga se ustalila na četiri stranice. Prilog je i dalje objavljivao pjesme, ali i ostale kulturne priloge, povišne crtice te gospodarske savjete i savjete iz medicinske znanosti. I godine 1872. *Bunjevačke i šokačke novine* izlazile su zajedno s prilogom *Bunjevačka i šokačka vila*. Nažalost, u posljednjem, 52., broju uredništvo je objavilo da *Bunjevačke i šokačke novine* više neće izlaziti, ali da će *Bunjevačka i šokačka vila* nastaviti i s političkim i s kulturnim priložima kao samostalni list.

Tako je nakon gotovo tri godine izlaženja **Antunović** odlučio ugasiti svoje *Bunjevačke i šokačke novine*. Na prvi pogled to je moglo izgledati kao poraz Antunovićeve pokreta. Doista, novine su se susrele sa svim problemima koje su podunavskih Hrvati (Bunjevci i Šokci) tada imali. Mali postotak pismenih, većinom odnarođeni

Usprkos teškim vremenima koja su od tada do danas pratila podunavske Hrvate, oni su ostali i opstali. Žar Antunovićeve pokreta prenosio se s generacije na generaciju, stoga ga se i danas štuje kao narodnog preporoditelja

intelektualci, nedostatak suradnika, neprijateljski odnos mađarske javnosti i mnogi drugi problemi – sve je to otežavalo održavanje prvih novina podunavskih Hrvata. Navedeni razlozi doveli su i do odluke da se one obustave.

Jačanje veza

Ipak, Antunovićovo pokretanje prvih novina podunavskih Hrvata nije bio neuspjeh. Naprotiv, u njima su se okupljali ljudi koji su željeli podržati Antunovića u njegovom preporodnom pokretu. Oni su kroz novine sve više jačali međusobne odnose, upoznali su jedni druge i uvjerali su se u sve slabosti i jakosti vlastite zajednice.

Očito je da su jakosti bile dovoljno velike jer su **Ago Mamužić**, fra **Stipan Vujević**, **Blaž Modrošić** i drugi okupljeni oko uredništva nastavili s djelovanjem nakon gašenja *Bunjevačkih i šokačkih novina*. Uz to, *Bunjevačke i šokačke novine* bile su prilika da bunjevačke i šokačke Hrvate iz Bačke mnogo bolje upoznaju njihovi sunarodnjaci u Hrvatskoj. O bačkim Bunjevcima i Šokcima od tada se redovito počelo izvještavati u hrvatskim novinama, uvijek uz naglasak da se radi o grani hrvatskog naroda koja se ne smije zaboraviti.

Nastavak pokreta

Bunjevačku i šokačku vilu nastavio je kao urednik izdavati svećenik Blaž Modrošić. *Vila* je izdržala do 1876. godine, a onda je i ona prestala izlaziti. Ipak, sedam godina izlaženja novina podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) utjecalo je na jačanje samosvijesti zajednice. Uz to, godine 1876. Ivan Antunović je uzdignut na čast naslovnog biskupa što je bilo veliko priznanje njemu osobno kao čovjeku i svećeniku, ali u određenoj mjeri i priznanje bačkim Bunjevcima i Šokcima. Nakon toga u kratkom su se vremenu dogodili mnogi važni događaji. Već 1878. godine Ago Mamužić je zajedno s rođakom **Lazom Mamužićem** pokrenuo snažan pokret u Subotici i uspio osnovati *Pučku kasinu*, našu prvu preporodnu instituciju. Pučka je kasina ubrzo stekla velik utjecaj u Subotici, te je dovela do toga da je 1881. godine Lazo Mamužić izabran za zastupnika grada

u Ugarskom saboru, a 1884. godine i za gradonačelnika Subotice. Iste 1884. mladi kapelan **Pajo Kujundžić** pokrenuo je kalendar *Subotičku Danicu*, a učitelj **Mijo Mandić** je u Baji pokrenuo list *Neven*. Vremenom se pokazalo da je *Neven* ostvario sve ono što je Antunović želio ostvariti pokretanjem *Bunjevačkih i šokačkih novina*. *Neven* je okupio brojne suradnike i čitatelje, a postigao je i dugovječnost jer je izlazio (s određenim prekidima) sve do početka Drugog svjetskog rata. Taj je novi list desetljećima utjecao na oblikovanje nacionalne svijesti podunavskih Hrvata, na artikuliranje njihovih prosvjetnih, kulturnih i političkih aktivnosti te na okupljanje u raznim akcijama i jačanje zajedništva.

Među navedenim uspjesima naročito je važno bilo osvajanje političke vlasti u Subotici, a sve je to Ivan Antunović imao prilike vidjeti i doživjeti. Vjerojatno je i on bio jako sretan 1884. godine kada je Lazo Mamužić proglašen gradonačelnikom te kada su pokrenuti list *Neven* i kalendar *Subotička Danica*. Te je godine vjerojatno doista izgledalo da je narodni preporod podunavskih Hrvata uhvatio nezaustavljivi zamah.

Posljednje godine Antunovićeva života

Međutim, vremenom je to oduševljenje iz 1870-ih i početka 1880-ih godina splasnulo. Razni privatni interesi, pritisak mađarske javnosti i vlasti doveli su do toga da je i Lazo Mamužić iznevjerio nacionalni pokret podunavskih Hrvata. To je jako razočaralo mnoge, naročito Agu Mamužića koji mu je pomogao doći na vlast. Ago je nakon toga otišao u oporbu, te je nastojao oko sebe okupiti one koji nisu iznevjerili hrvatski nacionalni pokret. Oko njega se tada okupila nova generacija mladih ljudi koji su željeli osnovati društvo *Kolo mladeži*, ali im gradske i državne institucije nisu dozvolile da se registriraju. Mađarskim je vlastima naročito smetalo što su mladi okupljeni oko Age Mamužića sve više isticali svoju pripadnost hrvatskom narodu. Naime, znali su vladajući krugovi u Budimpešti da se mogu lako obračunati s nekoliko tisuća bačkih Bunjevaca koji vode neki svoj lokalni, mali pokret, ali da bi mnogo ozbiljnija situacija mogla biti ako Bunjevci kao Hrvati preuzmu vlast u Subotici, trećem po veličini gradu u Ugarskoj i kao takvi ojačaju hrvatsku manjinsku svijest svih ostalih Hrvata u Ugarskoj, nesretno podijeljenih brojnim lokalnim identitetima (bunjevačkim, šokačkim, ilirskim, rackim, dalmatinskim i bošnjačkim).

Najbolji primjer teškog položaja podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) u to doba zapravo je sudbina samog Ivana Antunovića.

Iako je svim svojim djelima pokazao da je odan mađarskoj državi, Antunović je tijekom svojeg preporodnog rada nailazio na stalne probleme. Danas gotovo nevjerovatno zvuči jedna epizoda iz njegova života koju je zapisao **Ivan Evetović**, jedan od njegovih sljedbenika. Prema Evetovićevom svjedočenju Ivan Antunović je 1881. godine krenuo na put po Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori. Tijekom puta susreo se s mnogim uglednim intelektualcima, primjerice s **Franjom Račkim**, ali im nije otkrio da je on zapravo naslovni biskup i kalački kanonik Ivan Antunović, pa ti uglednici nisu znali s kime zapravo razgovaraju. Ivan Evetović piše da je Antunović to učinio iz skromnosti, ali za taj je čin jedino objašnjenje strah od reakcije mađarske javnosti i mađarskih vlasti. Da je ta opreznost bila opravdana pokazalo se već 1882. godine kada je Antunović izdao svoje djelo *Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih*. To je djelo mađarska vlast prepoznala kao opasno pa je predsjednik mađarske vlade **Koloman Tisza** osobno tražio od kalačkog nadbiskupa **Lajosa Haynald** da se *Razprava* zaplijeni, a Antunović kazni. Haynald nije kaznio Antunovića, ali mu je rekao da stiša svoje nacionalne aktivnosti. Međutim, 1886. Antunović je opet bio na meti mađarskih vlasti i medija zbog podrške **Iliji Okrugiću Srijemcu** koji se suprotstavio upotrebi mađarskog jezika u crkvenoj korespondenciji. Tada je Antunovića za pomoć Okrugiću zamolio i đakovački biskup **Strossmayer**, ali je subotički list *Bácskai Ellenőr* napao našeg Antunovića da je panslaven i da sije kukolj protudržavne misli. Antunović je shvatio da je mađarski pritisak prevelik, pa je u pismu od 9. kolovoza iste 1886. godine napisao svojem nećaku i suradniku Ivanu Evetoviću da mu više ne piše i da drugim suradnicima kaže da mu više ne pišu »buduć neću da ikog na svietu izvrnem pogibeli, koji s menom dopisuje«. Bio je to kraj njegova javnog djelovanja, a zatim je nakon nepune dvije godine, 13. siječnja 1888. godine i umro.

Teško je proniknuti kakvi su bili Antunovićevi osjećaji u posljednjim godinama života. Sasvim je sigurno bio razočaran mađarskom državom, jer se položaj manjina u njoj nije od 1870. do 1888. popravio nego se naprotiv pogoršao. Na drugoj strani, mogao se veseliti uspjesima vlastitog pokreta, osnivanju *Pučke kasine*, političkim uspjesima u Subotici, mladima koji su slijedili njegov put, *Nevenu* i *Subotičkoj Danici* koji su redovito izlazili. Oduševljenje mladih i snaga koju su posjedovali bili su najbolji zalag da će Antunovićev preporodni pokret ostati i opstati. Doista, usprkos teškim vremenima koja su od tada do danas pratila podunavske Hrvate oni su ostali i opstali. Žar Antunovićevog pokreta prenosio se s generacije na generaciju. Preživio je i Prvi i Drugi svjetski rat kao i raspad Jugoslavije 1990-ih. Stoga se i danas među podunavskim Hrvatima Ivana Antunovića štuje kao narodnog preporoditelja, a *Bunjevačke i šokačke novine* ostaju kao trajno svjedočenje vremena u kojem su izlazile.

(kraj)

dr. sc. Robert Skenderović,
Hrvatski institut za povijest, Zagreb – Slavonski Brod

Digitalizirane na portalu ZKVH-a

U suvremenom digitaliziranom obliku, *Bunjevačke i šokačke novine* dostupne su na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata www.zkvh.org.rs u sekciji *Digitalizirana baština*, podsekcija *Periodika*. Novine je digitalizirao vlč. **Josip Štefković** 2015. godine povodom 200. obljetnice rođenja biskupa Ivana Antunovića.

Topoteka Baština Hrvata u Srbiji

Bereški Hrvati i u virtualnom albumu

Život Hrvata u Beregu sačuvan na starim fotografijama bit će sačuvan i vidljiv i na virtualnoj platformi *Baština Hrvata u Srbiji*. Plod je to suradnje između Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, bereške udruge *Silvije Strahimir Kranjčević* i bereških Hrvata. Naime, prigodom predstavljanja monografije *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca u Beregu*, 10. ožujka, te predstavljanja topoteke *Baština Hrvata u Srbiji*, prikupljena je vrijedna fotografska građa čiji je prvi dio, gotovo 90 fotografija, objavljen na ovoj virtualnoj platformi krajem ožujka. Podsjetimo, ovaj je projekt pokrenut koncem 2019. godine u suradnji s ICARUS-om (Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja).

Berežani su pokazali veliku otvorenost i želju za suradnjom, te potvrdili značaj i važnost ovog projekta na što ukazuje i činjenica kako se prigodom našeg posjeta uspjelo tek zagrebat po velikom bogatstvu fotografske građe koju su nam Berežani željeli dati na raspolaganje. Objavljen fundus fotografija tek je početak predstojećeg posla koji obuhvaća skeniranje građe, razgovor s vlasnicima fotografija te njihovu obradu.

U prvom nizu fotografija iz Berega, čiji su vlasnici **Marin Katačić, Elizabeta Lerić i Stipan Gorjanac**, možemo pronaći, među ostalim, šokačku tradicijsku nošnju s kratkim opisima njezine uporabe te fotografije koje svjedoče o bogatstvu običaja, društvenog života i rada u ovom malom šokačkom selu. Što fond fo-

tografija više raste, rastu i mnoge mogućnosti koje Topoteka pruža svojim korisnicima. Jedna od njih, izdvajamo, jest i mogućnost da, primjerice, tradicijsku nošnju promatramo u njezinom razvoju kroz minulo stoljeće. Tako, na jednom mjestu, u vremenskoj skali vidimo različitost i razvoj nošnje u minulom vremenu, što nas dovodi do činjenice kako kultura nije tek suho ponavljanje i manifestiranje prošlosti, već vitalna i dinamična stvarnost koja svjedoči o društvenim prilikama, mogućnostima i mentalitetu kojih je ona odraz. Stoga, uz tek početni napor da se fotografijama daju barem dvije-tri riječi opisa, Zavod je otvoren za sugestije, dopune svih vlasnika fotografija. Jer, kultura kao odraz života zajednice jest govor koji valja znati pročitati, a taj proces ne završava tek zbrojem činjenica prisutnih na fotografiji, već se preljeva

Bunjevačka i šokačka vila dostupna na portalu ZKVH-a

Na internetskom portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata www.zkvh.org.rs od 20. ožujka može se čitati važno preporodno glasilo podunavskih Hrvata – *Bunjevačka i šokačka vila*, isprva kulturni prilog *Bunjevačkih i šokačkih novina*, a nakon njihova gašenja samostalni tjednik, koji je međutim već nakon 8. broja postao dvotjednikom. Samostalno je izlazila od 2. I. 1973. do 18. IX. 1876., najprije u Kalači, a od 10. XI. 1875., nakon stanke duge sedam mjeseci, u Baji. Urednik joj je bio **Ivan Antunović**, a od studenoga 1875. **Blaž Modrošić**. Tijekom samostalnog izlaženja objavljeno je osamdesetak brojeva na po četiri stranice maloga četvrtinskog formata, a na internetskom portalu ZKVH-a nalaze se svi brojevi *Vile*, od 1871. do 1876., oko 120 brojeva.

Sadržajno se *Vila* nastavlja na *Novine*. Objavljuje se u njoj poezija, najčešće rodoljubne budnice, zatim povijesne pripovijetke, koje čitatelje poučavaju o dubokoj ukorijenjenosti njihove »vjere, narodnosti i jezika« na području na kojem žive, te komentari aktualnih društvenih pitanja, poput modernog odgoja djece, građanskog braka, odvojenosti države i crkve. Stalne su rubrike savjeti poljodjelcima, kratke vijesti iz Monarhije i svijeta, cijene poljoprivrednih i stočarskih proizvoda u različitim ugarskim krajevima te književne novosti, a povremeno se pojavljuju i svojevrsne reportaže iz inozemstva i iz domaćih krajeva, primjerice, opsežno izvješće o životu

Hrvata kajkavaca u jugoistočnom Banatu. U *Vili* je, međutim, inzistiranje na političkim pravima Bunjevaca i Šokaca slabije nego što je bilo u *Novinama*. Vidi se to i u samodefiniciji, u kojoj se *Vila* određuje uglavnom kao »list za pouku, zabavu i gazdinstvo«, a samo u nekoliko brojeva i »za politiku«. Većina priloga pisana je hrvatskim književnim jezikom druge polovice XIX. stoljeća, tj. jezikom Zagrebačke filološke škole. *Vilu* su pratile jednake teškoće s kakvima su se susretale i *Novine* prije nje: nedovoljan broj suradnika, premalen broj pretplatnika, nerazumijevanje državnih i crkvenih autoriteta, ali i samog naroda kojemu je bila namijenjena. Nakon što je Antunović ozbiljnije obolio, njezino je izdavanje prekinuto u ožujku 1875., a nakon obnove u studenome iste godine, s novim urednikom Blažem Modrošićem na čelu, izlazila je još nepunih godinu dana. (Prema: **P. Vuković**, *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, sv. 4.).

Nakon *Bunjevačkih i šokačkih novina* i *Bunjevačka i šokačka vila* dostupna je javnosti putem interneta zahvaljujući vlč. **Josipu Štefkoviću**, koji je ovu važnu periodičnu publikaciju digitalizirao tijekom 2015. godine, povodom 200. obljetnice rođenja preporoditelja Ivana Antunovića (Kunbaja, 1815. – Kalača, 1888.).

Projekt digitalizacije realizira se uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

(ZKVH)

u sjećanja, doživljava i mudrost starih o kojima nam fotografije govore. Zato su svaka sugestija ili odgovor na pitanje (ukoliko ga fotografija ima) dobrodošli.

U ZKVH-u zahvaljuju svima koji su pomogli u opisima fotografija koje će mnogima, osim samih sjećanja, pobuditi i poticaj da starinu, kulturu, svoj kontinuitet sačuvamo, i uzmemo iz njega ono dobro, istovremeno ugrađujući u njega svoja svjedočanstva.

Topoteku možete naći na stranici ZKVH-a (www.zkvh.org.rs), klikom na link s logotipom topoteke, ili direktno na sljedećem linku: <https://hrvatisrbija.topoteka.net/>.

(ZKVH)

Internet izdanje Zvonika

Uredništvo katoličkog mjesečnika *Zvonik* zbog izvanrednog stanja obavještava svoje čitatelje da će korizmno-uskršnji dvobroj izaći samo kao internet izdanje.

Ožujsko-travanjski broj moći ćete pogledati – pročitati na Facebook profilu *Katolički list Zvonik uoči Uskrsa* i za sve će biti besplatan. Po riječima glavnog i odgovornog urednika vlč. **Vinka Cvijina**, uredništvo je ovu odluku donijelo zbog nemogućnosti distribucije mjesečnika, kao i široke rasprostranjenosti biskupije i mjesnih župnih crkava koje neće moći biti pokrivene i do kojih neće moći doći tisak.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Isusov ulazak u Jeruzalem

Od »Hosana!« do »Raspni ga!« put je koji je Isus prošao u srcima svojih suvremenika. Ponijela ih je atmosfera u javnosti, mišljenja i stavovi farizeja i pismoznana. Je li danas drukčije?

U pravi čas

Kada je došao čas, Isus se sa svojim učenicima uputio u Jeruzalem, grad u kojem je trebao biti mučen i umrijeti. Evanđelja na više mjesta svjedoče da su se farizeji u nekoliko navrata željeli riješiti Isusa, ali bi im on na čudesan način umakao. To je zato što tada još nije bio njegov čas. Mogao je on, naravno, i na Veliki petak umaći svojim neprijateljima, ali došlo je vrijeme da se preda i otkupi svoj narod.

I kao što je Isus čekao svoj čas da izvrši djelo za koje je poslan, tako Bog za svako svoje djelo ima pravi čas. Čovjek bi htio sve odmah, čekanje ga čini nervoznim. Ali, Bog je strpljiv i bolje od nas zna kada je pravo vrijeme za njegovo djelovanje. Naše nestrpljenje često utječe na našu vjeru. Kada nam se čini da ono za što molimo predugo čekamo, naša vjera posustaje. Počinjemo se tužiti, mrljati protiv Boga i optuživati ga za nevolje. Neki ga čak, u svome nestrpljenju, posve odbacuju.

Strpljenje je odlika čvrste vjere i potpunog pouzdanja u Boga. Onaj koji Bogu u ruke potpuno predaje svoj život vjeruje i zna da Božje znanje daleko nadilazi naše ograničene spoznaje, te da on zato bolje od nas zna kada je pravo vrijeme i koji je pravi način njegovog djelovanja. Iskušavanje našega strpljenja je i iskušavanje naše vjere. Možemo reći i da se to dešava u ovim našim vremenima. Umjesto što na Boga mrljamo i tužimo se zbog ograničenosti kretanja i zaknutog komfora, zbog straha i neizvjesnosti u kojima se nalazimo; umjesto što se tužimo i dižemo glas protiv Boga, okrenimo mu se i u ovo vrijeme, koje moramo provoditi u svome domu, provodimo ga u zajedništvu s njim, u molitvi i čitanju Svetog pisma. Molimo strpljivo dok ne dođe čas i Bog usliši naše molitve.

Svjedočiti

Ova nedjelja je Cvjetnica, kada se prisjećamo Isusovog svečanog ulaska u Jeruzalem. Sveto pismo govori o oduševljenju naroda koji je klicao Isusu. Prostrli su po putu svoje haljine,

mahali palminim granama i pozdravljali ga kao Mesiju. Gotovo da ne možemo zamisliti da će ovo oduševljenje za svega nekoliko dana prijeći u odbacivanje. Zašto su ga odbacili kada im je ozdravio tolike bolesne, kada ih je poučavao o Božjem kraljevstvu i njegovoj ljubavi? Pa čak iako nisu u njemu prepoznali Mesiju, on nikakvo zlo nije učinio da bi ga tako osudili.

Farizeji su bili ti koji ga od početka nisu prihvatili. Stalno su ga iskušavali i tražili priliku da ga osude. Ali nisu to mogli učiniti dok je narod bio s njim, jer su znali da će mnogi stati u njegovu obranu, pa bi izbila pobuna. Zato ga i jesu uhvatili na Maslinskom brdu, dok su s njim bili samo učenici. A onda su pronašli one koji bi lažno svjedočili protiv njega i tako su izmanipulirali narod, te ga okrenuli u svoju korist. I Pilat, koji je mogao pustiti Isusa, ipak je prihvatio igru kako bi sačuvao svoj položaj.

I danas mnogima iz različitih razloga ne odgovara da ljudi slijede Krista. I oni znaju vješto izmanipulirati narod i pridobiti ga na svoju stranu. Kao moćno oružje koriste sve vrste medija. Tako se stvara ozračje u kojem biti kršćanin nije poželjno. Zbog vjernosti Kristu mnogi će biti etiketirani kao zaostali, primitivni, staromodni, konzervativni i sl. Na taj način se u modernom svijetu događa ono što se dogodilo u Isusovo vrijeme.

Ne možemo reći da je sav narod odbacio Isusa u vrijeme njegove muke. Veronika i jeruzalemske žene, kojih se spominje »Križni put«, potvrđuju da nisu svi pali pod utjecaj svećeničkih glavara. Ali ti koji nisu odbacili Isusa su šutjeli, nisu digli svoj glas u njegovu obranu. Skrili su se. I danas kršćani u velikom broju slučajeva sjede u svojim domovima i šute. Pobožni su u skrovitosti. No, vjera nije privatna stvar. Primili smo od Krista poslanje da njega i njegovu riječ donosimo svijetu. Zato se kršćanin ne treba prilagođavati svijetu, nego Kristu. Prilagođavati se treba jedino na način da tekovine moderne kulture iskoristi za širenje Radosne vijesti, da покаže da itekako moderan može biti onaj koji živi evanđelje.

U ovim nesigurnim vremenima pokažimo ljudima da se ne bojimo, jer vjerujemo, da smo strpljivi i vedri jer znamo da dolazi čas Božjeg djelovanja, bez obzira kada on bio. Neka naš mir i strpljivost upute naše bližnje na isto takvo pouzdanje u Božju dobrotu, jer pozvani smo biti Božji svjedoci, što god da se u svijetu dešava.

Kako izolacija i izvanredno stanje utječu na psihi?

Svaki čovjek različito reagira

Na izolaciju, usamljenost, nedostatak društvenog života i fizičke komunikacije s drugima, ljudi različito reagiraju. Neki vole i znaju uživati u samoći, tišini i eventualno nekoj knjizi, dok se drugi ljudi ne mogu snaći u takvim situacijama, često padaju u tugu ili očaj, pa i depresiju.

O tome kako na psihičko zdravlje ljudi utječe ovo izvanredno stanje, za pojedine ljude i totalna izolacija, razgovarali smo s magistrom psihologije **Anom Mikula**.

Neizvjesnost loše utječe na psihičko zdravlje

Sama riječ »izvanredno« stanje znači da nije uobičajeno, nije normalno i ono na što smo navikli. Činjenica je da nam se svima život, pa i način života promijenio iz korijena. Ne rade škole, vrtići, ljudi rade od doma, poneki i ostaju bez posla, društveni i kulturni život je nestao, a socijalni kontakti, s izuzetkom ukućana, svedeni su na minimum.

»Iz cijelog svijeta gledamo apokaliptične prizore praznih ulica i punih bolnica. Milijuni ljudi su u izolaciji i karanteni. Sve je nepoznato i neizvjesno. I što je možda najgore, nitko ne zna kako će završiti i koliko će trajati. Naravno da takve okolnosti negativno utječu na psihičko zdravlje. Ova situacija je izrazito jak stres koji na ljude utječe na različite načine. Dodatno je teško ljudima koji proživljavaju izolaciju, jer ona donosi osjećaj gubitka kontrole nad situacijom, odsječenosti od svijeta i nemogućnosti obavljanja svakodnevnih dužnosti. Česte senzacije koje ljudi doživljavaju u ovom izvanrednom stanju, a posebno u izolaciji, su strah, tuga, nesanica, zbunjenost, ljutnja, loše raspoloženje, snižen prag tolerancije na frustraciju, emocionalna iscrpljenost i slično. Važno je napomenuti da su, s obzirom na dane okolnosti, ova osjećanja normalna«, pojasnila je psihologinja Ana Mikula.

Ne treba skrivati, ali niti pretjerivati

Dok je ova situacija za neke ljude neizdrživa, ima i onih koji u svemu ovome vide i ponešto dobro. Po riječima Ane Mikula, u svakome zlu ima i nečega dobrog. Tako ona navodi, ono čega smo svi svjesni, ali to i ne primijetimo, to je da se »zahvaljujući« ovome izvanrednom stanju priroda počela oporavljati, da ljudi postaju svjesniji pravih vrijednosti, prilagodljiviji su, kreativniji, solidarniji i na jedan sasvim drugi način međusobno povezani.

»Ono što nam je vidljivo iz svakodnevnog života je da smo više doma s obitelji i da stignemo (bez obzira na posao od

Ova situacija je izrazito jak stres koji na ljude utječe na različite načine * Otvoren i iskren razgovor s djecom koji je primjeren dobi djeteta je itekako bitan * Postavljanje granica i predvidljivost zbivanja, dnevna rutina, djeci daju osjećaj sigurnosti

doma) više vremena biti s djecom. Djeca su svakako ranjiva skupina u psihološkom smislu i na njih ove promjene zasigurno utječu. Kod djece možemo primijetiti različite simptome ispoljavanja stresa (ovisno o uzrastu): od prekomjernog plakanja, regresije na prevladane oblike ponašanja (mokrenje u krevet, nazadovanje u govoru i sl.), preko tuge, zabrinutosti, promjena u ishrani i spavanju pa do izbjegavanja školskih obveza i slabije koncentracije«, kaže Mikula.

Upravo radi toga što smo svi doma, i što djeca, htjeli mi to ili ne, vide i čuju što se događa u svijetu i oko nas, našu sugovornicu smo pitali treba li, koliko i na koji način, djeci govoriti o pandemiji, kao i stanju u kome se nalazimo.

»Ono što je svakako općenito preporučljivo, pa tako i u ovom izvanrednom stanju, je otvoren i iskren razgovor, naravno na način koji je primjeren dobi djeteta. Dijete ne treba lagati i govoriti da je sve u redu kada ono i samo vidi da nije tako. Treba mu objasniti kratko i jasno što se događa, uvjeriti dijete da ćemo sve učiniti da ono i dalje ostane sigurno, da je ovo stanje privremeno. Skrivanje istine od djeteta dodatno pojačava stresnost situacije i smanjuje povjerenje koje dijete ima u roditelje. Naravno, dijete ne treba plašiti i izlagati nepotrebnim detaljima«, kaže Mikula i preporučuje da je poželjno pratiti dnevna zbivanja kako bismo bili adekvatno informirani, ali ne preplavljivati ni sebe ni obitelj njima, točnije savjet je ograničiti izlaganje ukućana takvim sadržajima.

Trebamo se i sami pitati jesu li nam zaista potrebne sve brojke zaraženih, bolesnih i preminulih? Hoćemo li mi nešto time promijeniti ili pripomoći ili ćemo se samo dodatno brinuti, prenositi dalje te brojke i širiti paniku, koja već ionako postoji u ljudima? Dovoljno je samo pratiti situaciju i poštivati mjere koje su donijete, te se čuvati i uraditi sve što je do nas samih, za sebe i svoje bližnje.

Dobra organizacije je ključna

Škola na daljinu, iako izgleda da sve funkcionira u najboljem redu, ipak je velika obveza i stres, kako za djecu tako i za roditelje. Nisu ni sva djeca jednaka. Nekima treba puno više vremena oko organizacije učenja i slanja zadataka, drugima je to sve »sitnica«.

Tako u nekim obiteljima roditelji dodatno moraju pomagati djeci. Pitanje koje se nerijetko nameće samo od sebe je: mora li se baš sve?

»Učenje na daljinu se, zbog izvanrednog stanja i zatvaranja škola, moralo organizirati u vrlo kratkom razdoblju. S obzirom na to da je za većinu sudionika nastavnog procesa to ipak jedno novo iskustvo, naravno da je ono vrlo izazovno. Ipak, moramo primijetiti da su se, kako nastavnici, tako i roditelji i djeca vrlo brzo i dobro snašli u novonastaloj situaciji.

Ono što u ovakvoj situaciji može imati izrazito pozitivan utjecaj na psihičko zdravlje je zadržavanje uobičajene dnevne rutine. U tom pogledu smatram da je vrlo dobro da je školovanje nastavljeno na neki način. Djeci općenito postavljanje granica i predvidljivost zbivanja, dnevna rutina, daju osjećaj sigurnosti i 'normalnosti' situacije. Djeca školovanjem na daljinu i dalje imaju neku dnevnu strukturu, raspored sati, vrijeme za učenje i vrijeme za odmor i zabavu. Zasiurno je povećan pritisak na obitelj, pogotovo ako je u kući više školske djece pa je teže i vremenski i tehnički ispratiti sve obveze«, kaže Mikula i dodaje: »Drugi izazov je što je na ovaj način ipak teže procijeniti koliko je dijete opterećeno. Svakako je potrebno uzeti u obzir da je vrijeme ipak izvanredno i da djecu ne treba preopteretiti. Kako bi se to ostvarilo, važna je kvalitetna komunikacija i fleksibilnost svih sudionika. Osim toga, potrebno je djetetu pomoći organizirati dan. Roditelji, koliko god mogu, trebaju osigurati da dijete izvrši svoje školske obveze, ali isto tako i da se kvalitetno hrani i naspava, odmori, zabavi, druži s obitelji i čuje s prijateljima. Svakako je potrebno postaviti i prioritete, pa bi tako školske obveze trebale imati prednost u odnosu na izvanškolske, ali ni njih ne treba potpuno zanemariti ako su djetetu izvor zadovoljstva, a mogu se organizirati na daljinu«.

Naša sugovornica, koja je i sama majka dvoje male djece, preporučuje da je najsigurniji način pratiti svoje dijete, razgovarati puno s njim, imati obzira za individualne razlike među djecom i u skladu s tim organizirati aktivnosti i po potrebi intervenirati. Također, naglasila je kako uz dobar plan sve ide lakše i da ćemo dobrom organizacijom svi lakše prebroditi ovo vrijeme. Nadamo se uskoro.

Ž. V.

Obitelj **HR**

RECEPT NA TACNI

Varivo od kelja

Konačno od moje opsesije zdravom i manje kaloričnom hranom imaju koristi i svi oko mene, jer je ovih dana u izolaciji poželjno jesti i zdravu i niskokaloričnu hranu. Kada napravim osvrt na prošlotjedni meni, nikad se zdravije nisam hranila i to je sve došlo nekako spontano, bez namjere da pazim, držim dijetu ili bilo što drugo. Prosto, odemo u nabavu jednom tjedno, napunimo košaricu povrćem i voćem i uživamo miksati baby špinat s mangom ili praviti poslasticu od chia sjemenki sa šumskim voćem. Vidjet ćemo koliko će nas sve to držati, ali s obzirom na to da sam izazvala sebe na veganski tjedan, čini se da će trajati bar još neko vrijeme. Ovaj tjedan smo počeli s varivom od kelja, pa recept stavljamo na tacnu.

Potrebno: srednja glavica kelja / 4 mrkve / veća glavica luka / žlica kokosovog ulja / sol / papar / slatka paprika

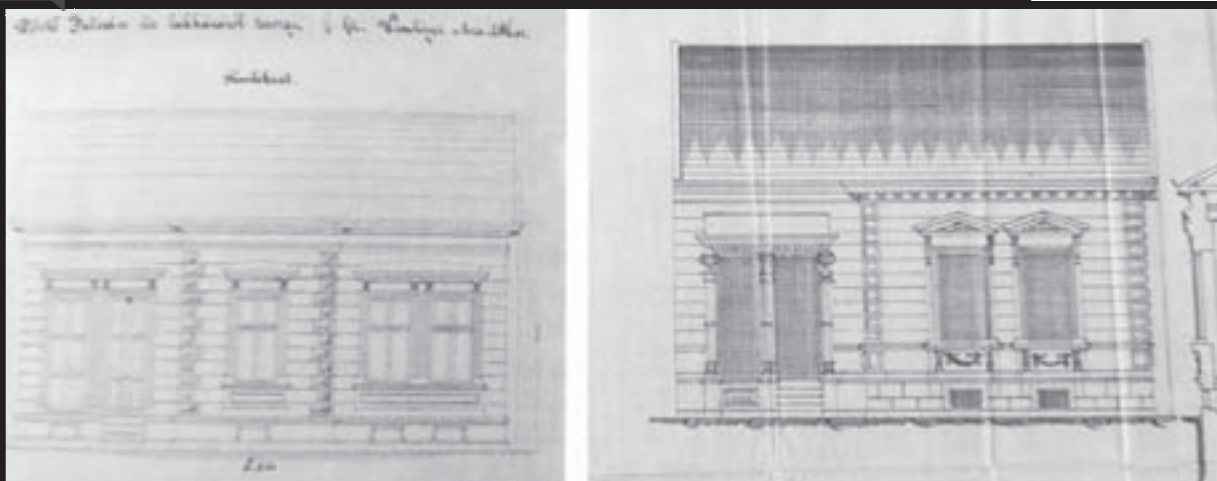
Postupak: Luk sitno isjeckati i pržiti na malo kokosovog ulja. Kada luk postane »caklen«, dodati mu mrkvu narezanu na kolutiće i pržiti nekoliko minuta. Ubaciti isjeckan kelj, pržiti sve zajedno nekoliko minuta, pa preliti vodom i ostaviti da se kuha. Nakon 20 minuta dodati sol, papar, mljevenu papriku i peršin i kuhati još 10 minuta.

Dodatak: Predložena receptura je po onome kako sam ja kuhala. Jedino odstupanje od recepta je u celeru, jer njega nismo imali doma. Uz ovo dobro ide i krumpir, mada ga ja iz nekog razloga ne koristim.

Podsjetnik: Negdje sam pročitala da kelj smatraju jednom od najboljih nutritivnih namirnica na svijetu. S obzirom na to da je bogat vlaknima i sadrži vitamin A, B6, C i K, a od minerala kalcij, mangan, željezo, bakar i magnezij, ni ne čudi odakle ta tvrdnja.

Možda trenutno ne možemo putovati po svijetu, ali možemo jesti najbolje od onoga što nam svijet može ponuditi. Dobar tek!

Gorana Koporan

Čuvanje baštine arhitekta

»Prema sačuvanim projektima, koje smo pronašli u Povijesnom arhivu Subotice, među najznačajnije projektante u Ulici braće Radića ubrajaju se domaći graditelji: **Titus Mačković** (6 objekata), **Mátyás Salga** (5), **Lajos Fazekas** (1), **Géza Koczka** (1), **Nándor Vágner** (5), **Baltazar Dulić** (1), **István Váczy** (1) i drugi«, istaknuto je u istraživanju **Gordane Prčić-Vujnović** i **Nede Džamić** o ovoj staroj subotičkoj ulici s vrijednom graditeljskom baštinom, objavljenom 2017. godine.

Po broju projekata u Ulici braće Radića u vrhu liste je čuveni kreator mnogobrojnih subotičkih palača i jedan od najpoznatijih projektanata iz prošlosti Subotice, **Titus Mačković** (1851. – 1919.). Njegovo plodno graditeljsko stvaralaštvo neodvojivo je od »lica grada« stvorenog u desetljećima na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće, kojemu u gradskoj jezgri svjedočimo i danas. Titusov jedini sin **Benedek – Beno** (uz pet kćeri rođenih u braku s **Katinkom Manojlović**) nastavio je očevim stopama i isto tako ostavio graditeljski pečat na pojedinim subotičkim objektima.

Spomenutih šest objekata u Ulici braće Radića nalaze se na lokacijama duž gotovo cijele trase, sve do objekta na broju 96, koji je također građen po Mačkovićevom projektu. Zanimljivo je što se dvije kuće koje je projektirao nalaze jedna pokraj druge, broj 36 i 38, a razloge nalaze autorice spomenutog istraživanja u arhivskim dokumentima. Naime, obje zgrade kreirane su za istog vlasnika, **Istvána Döntőa**, u razmaku od svega nekoliko godina. Prvo je podignuta kuća na broju 38 1888. godine (u prilogu snimka projekata iz istraživanja), a 1892. i druga kuća po skicama istog projektanta, Titusa Mačkovića.

K. K.

Slika s naslovnice

Prilikom pripreme materijala za monografiju *Rimokatoličko stanovništvo Šida* kontaktirao me je autor knjige **Radovan Sremac**, moleći me za odgovarajuću staru fotografiju cure odjevene u narodnu nošnju koja bi bila prikladna za naslovnicu knjige. S obzirom na to da u svom domu s ponosom i ljubavlju čuvam stare fotografije, kako moje tako i obitelji svog supruga, koje oslikavaju lijepa prošla vremena i zabilježene najdragocjenije trenutke naših najmilijih, prionula sam na posao tražeći fotografiju koja bi mogla odgovarati autoru i dizajnerici korica knjige **Nataši David - Iskrenović**. U obilju fotografija koje su se našle preda mnom bile su mnoge na kojima su prikazane bake (tada cure) uglavnom Gibarčanke, odjevene u ruho koje se tada nosilo: prelijepe suknje s vezenkama i šlingama, »oplećcima«, raznobojnim maramama, ali i one fotografije koje su nastale na raznim okupljanjima poput svadbi i drugih svečanosti. Nažalost, iako su po kvaliteti (unatoč zubu vremena) bile dobre, autoru nije odgovarala nijedna. Trebala mu je fotografija djevojke ili žene iz Šida odjevene u narodno ruho specifično za tu sredinu. Kao što je i sam autor potvrdio, trebalo mu je dosta vremena da pronađe fotografiju Šidanke Hrvaticе, odjevene u narodnu nošnju. Tijekom razgovora došli smo do zaključka da su se Hrvaticе iz šidske općine odijevale u narodno ruho uglavnom u selima: Sotu, Gibarcu, Kukujevcima i drugim sredinama gdje su Hrvati živjeli u većem broju, dok je kod Šidanki to bio rjeđi slučaj. Na sreću, poslije izvjesnog vremena pronađena je jedna stara fotografije koja je, prema ocjeni autora i njegove suradnice, zadovoljila kriterije.

Lijepa Julijana

Fotografija je pronađena u starom albumu obitelji **Hapčak**. Profesor rusinskog jezika u Gimnaziji

Sava Šumanović u Šidu **Zdenko Lazor** izašao je u susret autoru knjige i u svom obiteljskom albumu je pronašao fotografiju svoje rođake **Julijane Apčak**, lijepe cure koja danas krasi korice knjige.

»Julijana Apčak je rođena 8. srpnja 1922. godine u Šidu od oca **Tome** i majke **Kate**, rođene **Šetrović**. Djetinjstvo je Julijana provela u Čajkovskoj ulici u Šidu. Fotografija na kojoj se ona nalazi nastala je 1937. godine u Šidu. Tada je ona imala 15 godina. Cura s naslovnice se udala oko 1946. godine za **Aleksandra Tota** iz Vukovara i ona je od tada tamo živjela. Inače, Julijana je rođena sestra maminog oca **Antuna**, tj. mojoj majci **Željki** je ona rođena teta«, kaže Lazor.

Iako je prošlo dosta vremena od dana nastanka fotografije, o Julijani su ostala lijepa sjećanja te anegdote iz njezina života.

»Po sjećanju moje majke, Julijana je lijepo pjevala. Završila je za krojačicu i tim poslom se cijeli život bavila. Imala je puno mušterija. Najveći broj su bile žene, koje su rado dolazile kod nje da im šije. Voljela je šalu i uvijek je bila nasmijana. Sa spomenutim Aleksandrom imala je dva sina: **Tomislava** i **Zlatka**, koji danas žive u Zagrebu. Fotografija je ostala kao uspomena koju je Antun Hapčak (moj djed) dobio na poklon od sestre. Nakon njegove smrti i smrti moje bake, tu fotografiju sam sačuvao od zaborava, jer pokazuje Hrvaticu, ili kako ja to iz milošte kažem Šokicu, u narodnoj nošnji. Porodica Apčak, **Apčag**, Hapčak i **Abčak** je jedna obitelj i sve vode porijeklo od jednog prezimena koje glasi Hapčak. Sve navedene obitelji su u izravnom srodstvu«, kaže Zdenko Lazor.

Julijanino lijepo lice danas krasi korice knjige *Rimokatoličko stanovništvo Šida*, tiskane na njemačkom i srpskom jeziku koja nakon publiciranih monografija o pravoslavnom, židovskom, grkokatoličkom i evangeličkom stanovništvu Šida, predstavlja završetak projekta publiciranja cjelokupnog stanovništva Šida od njegovog nastanka do prvih desetljeća XX. vijeka.

S. D.

Što znamo ili ne znamo o ZEMLJOTRESIMA?

O zemljotresima se, sve dok se oni ne dogode, malo priča. Mislim da na stranicama *Hrcka* nismo o tome niti govorili, a jako je važno znati kako se ponašati u slučaju zemljotresa.

Što znači riječ zemljotres? Sama riječ nam kaže da se zemlja trese. Ali kako? Zašto? Kako se to dogodi? Što prouzrokuje zemljotres? Možemo li ga predvidjeti? Samo su neka od pitanja koja nas odmah zaokupiraju. Pokušat ćemo na njih odgovoriti, iako bih najviše voljela da ih nikada ne doživite i da sve što slijedi treba biti kao mjera predostrožnosti i znanja. Krenimo redom:

Može li Zemlja kihati?

Zanimljivo je pitanje, ali nekada u povijesti su postojala razna objašnjenja, među kojima je i to da je zemljotres posljedica kihanja ili češanja velikog diva na čijoj glavi se nalazi Zemlja. Tako su vjerovali stanovnici Afrike, a ništa bolje nisu mislili ni stanovnici Mongolije, koji su vjerovali da do njega dolazi kada se žaba, koja drži svijet na glavi, pomakne...

Možda su nekada ljudi vjerovali u ove priče, ali mi danas znamo da su stvari poprilično drugačije. Vjerovali ili ne, ali u većini slučajeva zemljotres je normalna pojava koja se najčešće dogodi kao malo pomicanje ili podrhtavanje tla, ali ponekad može dovesti i do pucanja Zemljine kore.

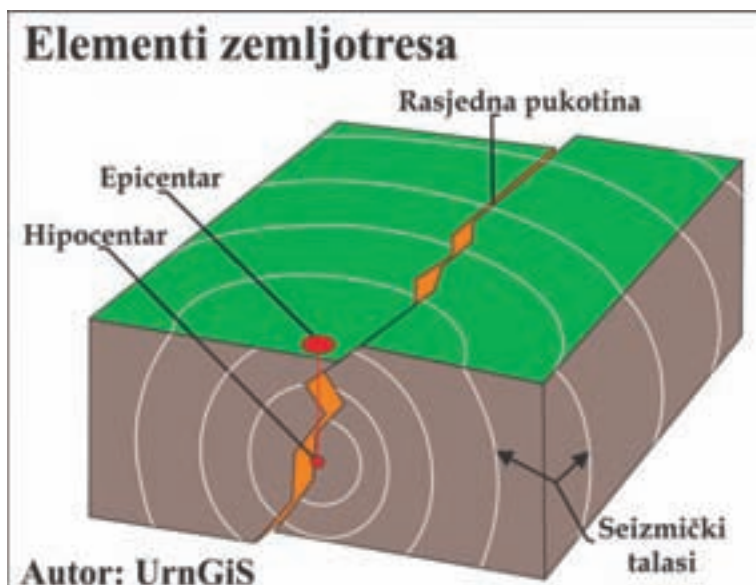
Kako nastaje zemljotres?

Zemljotres najčešće nastaje uslijed sudaranja zemljinih tektonskih ploča, koje nazivamo litosferne ploče. Dio u kojem se dodiruju dvije ploče naziva se rasjed. No, zemljotres može nastati i uslijed drugih razloga, primjerice zbog aktivacije vulkana, pada meteorita ili određenim ljudskim djelovanjem. Ono što je još važno znati jest da se mjesto u unutrašnjosti Zemlje gdje se oslobađa energija zove žarište. Centar žarišta i točka u kojoj potres počinje se zove hipocentar, a imamo i epicentar, što je u stvari točka na površini Zemlje gdje se potres manifestira. Jačina potresa ovisi o nekoliko različitih faktora, širi se u takozvanim seizmičkim valovima, a to se može izmjeriti seizmometrom ili seizmografom.

Još u prvome stoljeću (oko 132. godine) kineski znanstvenik **Zhang Heng** napravio je instrument za opažanje potresa, a znanost koja se bavi proučavanjem potresa zove se seizmologija.

Podvodni zemljotres

Zemljotres se može dogoditi i pod vodom. Kada se epicentar nađe na dnu oceana, on izaziva valove na površini. To su manji valovi (od 1 metra). Ako valovi dođu do voda manje dubine, onda se stvaraju veliki valovi i do 10 ili više metara, a kada takav

val udari o obalu izaziva ogromna oštećenja. Takvi džinovski valovi dobili su ime tsunami.

Valovi tsunamija koji je nastao kad je eksplodirao vulkan Krakatau dostigli su visinu od 35 metara.

Može li se predvidjeti zemljotres?

Ljudi su stoljećima pokušavali predvidjeti trenutak u kojem će doći do zemljotresa. Znanstvenici danas znaju da se zemljotres može dogoditi, može se čak predvidjeti i njegova jačina, ali se točno vrijeme ne može predvidjeti. Stoga se u područjima gdje su zemljotresi česti građevine grade od laganog materijala kako bi se izbjegla velika oštećenja. Primjerice, soliteri u Tokiju imaju u temeljima neku vrstu opruga kako bi apsorbirali udarne valove.

Stručnjaci kažu da je najbolja preventiva dobro planiranje, projektiranje i gradnja kuća prema načelima protupotresnoga graditeljstva.

Kako se zaštititi u slučaju zemljotresa?

Važno je da o tome razgovarate sa svojim roditeljima i da u vašem domu pronađete »sigurna« mjestu, gdje biste se u slučaju potresa mogli sakriti. Bilo bi odlično da pripremite i baterijsku svjetiljku, radio na baterije i pištaljku. Danas smo u prednosti s time, jer gotovo svaki telefon ima i svjetiljku, a moguće je pustiti i glazbu ili se može čuti zvuk zvona mobitela.

Iako su kod nas rijetki potresi, ipak valja znati ove podatke. Stručnjaci savjetuju da je najbolje da s roditeljima odredite dva

mjesta za sastanak nakon potresa. Prvo mjesto treba biti u blizini kuće, ali na nekoj otvorenoj površini, a drugo izvan susjedstva u slučaju da niste u mogućnosti doći do kuće.

Vrijeme zemljotresa ne možemo predvidjeti, pa je važno da ostanete pribrani i sklonite se na sigurno.

Ako se nađete unutar kuće:

Sigurno mjesto u kući može biti čvrsti stol, ali na njegovim kutovima, dakle u blizini noge stola, nikako ne na sredini.

Možete se sakriti i pod klupu ili krevet ili uz nosivi zid (koji je pitajte roditelje), ali tako da zaštitite lice i glavu rukama ili jastukom, te se prislonite uz kut zida.

Ako ste se za vrijeme zemljotresa našli u krevetu, tamo i ostanite. Glavu zaštitite jastukom, a ako imate nešto iznad kreveta, neku rasvjetu ili dio namještaja, onda pronađite najbliže sigurnije mjesto.

Ispod okvira vrata možete se skloniti, samo ako znate da je riječ o snažnom nosivom zidu.

Ostanite u zatvorenom sve dok se podrhtavanje tla potpuno ne smiri i tek onda izađite na otvoreno.

Nemojte stajati blizu stakla, prozora, vanjskih vrata i vanjskih zidova, visokog namještaja ili bilo čega što bi moglo pasti.

Nemojte tijekom potresa trčati, istrčavati iz doma ili paliti šibice, svijeeće ili slično.

Ako živite u zgradi, nipošto se nemojte služiti dizalom!

Ako ste na otvorenom:

Ostanite na otvorenom i maknite se od zgrada, rasvjetnih stupova, drveća i sačekajte da zemljotres prođe, a tek onda se možete kretati do željene točke, ali uz oprez i što dalje od građevina.

Ako ste u vozilu:

Recite roditeljima da se brzo, ali sigurno zaustave i ostanite u vozilu, ali na čistini, nikako pored zgrada ili ispod drveća, nadvožnjaka i rasvjetnih stupova.

Ako ste se našli pod ruševinama:

Pokrijte usta maramicom ili jednostavno odjećom.

Nemojte paliti šibice ili upaljače.

Krećite se što manje.

Ostanite pribrani (koliko je moguće) i lagano udarajte po cijevima ili o zid, kako bi vas drugi – spasitelji mogli čuti.

Nemojte vikati ako ne morate, jer možete udahnuti opasnu količinu prašine.

Ako ste ozlijeđeni, čekajte pomoć.

Nakon potresa:

Nakon jednoga potresa, obično najjačega, Zemljino tlo će ponovno podrhtavati, ali to će biti manje jačine. Svakako trebate i tada biti izuzetno oprezni, jer ti manji potresi mogu prouzročiti dodatne štete na građevinama i da ono što je već oštećeno padne.

Najbolje je ostati na otvorenom sve dok stručnjaci ne utvrde je li vaš dom ponovno siguran.

U takvim situacijama dodatno trebate slušati roditelje i budite im od pomoći.

Priredila: Ž. V.

ZOVEM SE: Ana Perčić
IDEM U ŠKOLU: OŠ Matko Vuković – 2. razred
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem u Glazbenu školu, sviram tamburu i idem na orkestar u HGU Festival bu-njevački pisama
VOLIM: mačke, igrati se i družiti
NE VOLIM: previše zadaće
U SLOBODNO VRIJEME: crtam i sviram tamburu – prim
NAJ PREDMET: likovna kultura
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka

551-045
Subotica, kod glavne pošte.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije neekorištene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon i 9/2020) i članak 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će od 10. 4. 2020. do 16. 4. 2020. godine biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za rekonstrukciju i prenamjenu tavanskog prostora u učionice i proširenje trpezarije u podrumu OŠ *Ivan Goran Kovačić* na k.p.br. 6861 K.O. Donji grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonskog oblikovanja površina javne namjene i razrade lokacije

(naručitelj projekta OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Urbanistički projekat od 10. do 16. travnja 2020. godine na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se dostaviti Tajništvu za građevinarstvo, putem e-mail-a, na adresu: objedinjenaprocedura@subotica.rs, od 10. do 16. travnja 2020. godine.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 4. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

TOKYO 2020

Sport i korona

ODGODA Olimpijskih igara

Sada je i definitivno poznato da ove godine neće biti Olimpijade u Tokiju. Naime, u utorak, 24. ožujka, Međunarodni olimpijski odbor (MOO) je u službenom priopćenju za javnost obznanio kako se Olimpijske igre, koje su trebale od 24. srpnja do 9. kolovoza biti održane u glavnom gradu Japana, zbog pandemije koronavirusa neće održati u zakazanom terminu. Točan datum održavanja igara nije naznačen već se upotrijebio termin »odgađanje za najviše godinu dana«.

Hrvatski olimpijski sport

Odluka o odgodi Olimpijade, kao i na sve druge države i njezine sportaše, u velikoj mjeri utjecat će i na hrvatski sport. Predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO) **Zlatko Mateša** je u izjavi za *Večernji list* na ovaj način prokomentirao potvrđenu činjenicu kako ove 2020. godine neće biti Olimpijade:

»Očekivana je to odluka MOO-a i organizatora Igara, donesena na temelju razumnog prosuđivanja prilično zabrinjavajuće situacije u svijetu. Donesena je u interesu sporta i apsolutno je pravodobna. Domaćini su već lansirali uzrečicu: 'Japan je bio

spreman, svijet nije, a tako zapravo i jest. O novom terminu bit će još govora i dogovora, a prema izjavi japanskog premijera **Abea**, Igre će biti održane najkasnije do ljeta iduće godine. Ne vjerujem u mogućnost održavanja Ol u jesen ili zimu, jer kako sada stvari stoje, i takvi termini su dvojbeni i nesigurni, posebno jesenski. Prema mojem mišljenju, najbolje bi bilo održati ih u istom terminu iduće godine, pa onda sve odrađene rezervacije samo prolongirati za godinu dana.«

Najbolji hrvatski sportaš za proteklu 2019. godinu, gimnastičar **Tin Srbić** koji je trebao biti sudionik Igara u Tokiju, u izjavi *Novom listu* povodom odgode Olimpijade kaže sljedeće:

»Ovu odluku smo svi očekivali i priželjkivali. Mislim da je to trenutno jedina prava odluka s obzirom na sve što se u svijetu događa. Nadam se da ćemo što prije izaći iz ovih nevolja, nastaviti normalan život. Ja sam trenutno doma, ostanite svi doma, što je to više moguće, da se ova situacija smiri, da možemo onda iduće godine svi zajedno uživati u Olimpijskim igrama i da mi sportaši možemo u pravoj formi predstavljati Hrvatsku.«

Povijest odgađanja Olimpijade

U svojoj modernoj povijesti (od 1896. godine, Atena) Olimpijske igre su zbog objektivnih okolnosti odgađane nekoliko puta. Još za vrijeme trajanja Prvog svjetskog rata, 1916. godine postojala je ideja o mogućnosti organiziranja Olimpijade u Berlinu, ali je to bilo odgođeno iz razumljivih (ratnih) okolnosti.

Potom je Drugi svjetski rat omeo održavanje 12. Igara u Japanu (1940.), dok su 13. Igre bile planirane u Londonu 1944. godine. Oba domaćina su potom u kasnijim terminima organizirali Olimpijadu (London 1948., a Tokio 1964.), ali je odgoda Igara u Tokiju 2020. prva u povijesti modernog olimpijskog sporta koja je uvjetovana neratnim okolnostima.

D. P.

Luka Domić, nogometaš i nogometni sudac

Dinamov vunderkind

Vječito nasmijanog, šesnaestogodišnjeg plavušana **Luku Domića**, u NK *Dinamo* iz Sente dočekali su raširenih ruku. U vrijeme dok se još nije naslućivala suspenzija svih sportskih događanja, više od polovice raspoloživih nogometaša najavilo je proljetni odlazak na sezonske radove u inozemstvu. Upravne strukture kluba tražile su rješenje za popunu igračkog kadra. Zbog nedostatka financijskih sredstava dovođenje nogometaša iz okolnih mjesta nije bila opcija, jer su i oni koji su jedva znali potrcati za loptom, tražili minimum 20 eura po utakmici. Stoga su mladi Sončani, ponikli u *Dinamovoj* nogometnoj školi, klubu vrijedili suha zlata.

U nogometu od djetinjstva

Već dugo se čekalo da jedan od perspektivnih mladaca, Domić, napuni 16 godina, kako bi ga, uz specijalni liječnički pregled, mogli registrirati. I dočekali su, potkraj listopada prošle godine. U studenom je prošao liječničke preglede, a u prosincu je registriran.

»Ovo je ostvarenje mog djetinjeg sna i kruna moje nogometne izobrazbe. Već od prvog razreda osnovne škole nešto me je vuklo nogometu. Bio sam očaran kad sam vidio kako naša kuma **Viktoria Nikolić** barata nogometnom loptom. Odskakala je čak i od dječaka njezine dobi, pa i od starijih. A znao sam, koliko god je puta ona s roditeljima bila kod nas, ili ja kod njih, nikada ju nisam vidio u igri s lutkicama i krpicama, poput ostalih djevojčica. Vječito je s dječacima trčala za nogometnom loptom i vječito je imala izudarane potkoljenice. Ona me je i naučila prvim nogometnim koracima, a kad sam ju vidio kako trenira i kako se poigrava s većinom dječaka, definitivno je postala moj nogometni idol. Od početka prvog razreda molio sam roditelje da me upišu u *Dinamovu* nogometnu školu. Tada je došlo i do dogovora, roditelji su obećali da, ukoliko budem redovito radio domaće zadaće i ukoliko se učiteljica bude pozitivno izjašnjavala o meni i mojem učenju i ponašanju, upisat će me. Tijekom 2. polugodišta 1. razreda otac **Davor** me je i upisao. Prvog susreta s voditeljem škole i trenerom, prof. **Goranom Matićem**, sjećam se živo, kao da se zbilo jučer. Onako mali, tek zakoračio u osmu godinu, bio sam fasciniran svime što sam vidio. Trener mi je izgledao poput kolosa, a kad mi je bacio jednu loptu i rekao da potrcim za njom i pokažem što znam, jednom rečenicom me je nadahnuo za predan rad na treninzima i veliku požrtvornost

na natjecateljskim, ali i revijalnim nastupima. Ne znam točno, ali rekao mi je nešto u smislu da će od mene biti nešto ukoliko budem radan i discipliniran. Valjda je vidio neki potencijal u meni i maksimalno me je forsirao od prvog treninga, pa sve dok se nije s obitelji iselio u Njemačku. Sve se to puno kasnije isplatilo, pa sam dočekao i da budem među nekoliko najmlađih registriranih igrača općenito u povijesti *Dinama*«, uz tipični osmijeh priča Domić.

Nogometni razvoj

Trener Matić je najdarovitiju djecu vodio na više selektiranja, među njima i Luku. Istina, selekcije nije prošao, ali je na svakoj davao sve od sebe.

»Nisam se pokolebao, to što nisam prolazio u drugi krug nije me obeshrabrilo. Uvijek su me nadahnjivale trenerove tvrdnje da nogomet, kao i život, ne tvore samo uspjesi, da su njihovi neizbježni pratitelji i padovi. Da, još je rekao da nije najjači onaj tko nikada ne padne, nego onaj tko nakon pada zna najbrže ustati. Uvijek nam je govorio i da nije najbitnije pod svaku cijenu postati dobar nogometaš, nego je prioritet biti dobar učenik i izrasti u dobrog čovjeka«, prisjeća se Domić.

Nastavio je s treninzima i po odlasku prof. Matića. Mnogi od njegovih starijih suigrača iz nogometne škole vremenom su postajali prvotimci *Dinama*, neki su otišli i u druge klubove.

»S petnaest godina izgubio sam pravo nastupa za pionirske selekcije, a kako u *Dinamu* nije postojala neka međuselekcija,

povremeno sam trenirao s prvotimcima i nestrpljivo čekao da prođe tih godinu dana, kako bih stekao osnovni uvjet za registraciju. Za mnoge moje suigrače to je kritična godina. Obešhrabre se zbog nedostatka utakmica, nitko ne voli trenirati 'na suho'. Tu je još jedan bitan čimbenik. Mnogi počinu naveliko izlaziti, okrenu se alkoholu i cigarama, poneki i nečem još gorem, pa nakon 7-8 godina nogometnog školovanja okrenu se tim nezdravim zadovoljstvima i jednostavno nestanu iz do tada omiljenog sporta, koliko god bili daroviti. Eto, sva ta iskušenja su prošla mimo mene, pa sam ostao u nogometu i konačno postao pravi nogometaš mogega omiljenog kluba», kaže Domić.

Sudačke vode

Domić je, »zatrovan« nogometom od malih nogu, tih godinu dana iskoristio na najbolji mogući način. »Opet je presudan utjecaj na mene imala kuma Viktorija. Završila je sudački seminar, pa

iako je već igrala za više ženskih nogometnih klubova, počela je suditi. Na njezin nagovor, prijavio sam se za jedan od seminara, uvjet je bio navršenih 15 godina života. Završio sam s odličnim ocjenama, sudio sam i neke turnire mlađih kategorija. Zvolio sam suđenje, a kao i sve ostalo što se radi s voljom, kontrolori kažu da mi dobro ide. Do sada sam bio mahač, trenutačno sudim Međuopćinsku nogometnu ligu Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred. Od tuda se počinje, a dalji napredak svakog pojedinca najviše ovisi o kvaliteti suđenja. Nadam se, bar po dosadašnjim zapažanjima kontrolora, da ću na tom polju napredovati brže nego na igračkom«, s osmijehom završava priču Domić.

Ivan Andrašić

»Za Luku Domića imam samo riječi hvale. Jedan pozitivan, lijepo odgojen i uvijek nasmijan dečko. Veliko bravo i za njegove roditelje, koji su ga odgojili ovakvog kakav jest i od kojih je uvijek imao punu potporu u svemu. Od samog početka nogometnog školovanja krasila ga je izvanredna tehnika, a uvijek je bio željan rada i učenja. Bio je i izuzetno discipliniran, a bez problema je ispunjavao sve taktičke zadaće. Mogao je igrati na nekoliko pozicija i često je igrao s godinu-dvije starijim generacijama. Krasili su ga odlučnost, borbenost, hrabrost. Imao je odličan pregled igre. Na Luku sam se mogao uvijek osloniti, bio je vrlo predan svemu što radi. Bio je pozivan i na selektivna okupljanja. Ujedno, Lukina generacija je bila vrlo uspješna i darovita, pa mi je jako žao što većina nije bila ustrajna poput njega i završila među prvotimcima *Dinama*«, kaže Domićev prvi trener, prof. Goran Matić.

POGLED S TRIBINA (u prošlost) Akoš Budinčević

Jedan od najboljih subotičkih odbojkaša, **Akoš Budinčević**, u sport koji mu je donio puno lijepih i uspješnih trenutaka stigao je na pomalo neobičan i moglo bi se reći slučajan način. Isprva se bavio plivanjem i veslanjem, a kada mu se veslački četverac raspao, na nagovor profesora tjelesnog odgoja prebacio se na odbojku, i nije pogriješio.

»Treće mjesto s reprezentacijom Jugoslavije na Balkanskom prvenstvu u Sarajevu (1976.) jamačno je najveći doseg moje odbojkaške karijere, uz naslov klupskog prvaka države 1975. godine u majici subotičkog *Spartaka*. Bila je to zbilja odlična generacija u kojoj su igrali **Gvozdenović, Seker, Koledin, Dragović, Sigulinski, Marković, Tubić**, a glavni rivali te su nam godine bili

beogradski *Partizan*, zagrebačka *Mladost* i skopski *Vardar*. Iste smo godine igrali u natjecanju najboljih europskih klubova i osvojili visoko treće mjesto, pobjedom protiv jedne poljske momčadi. Uz nastupe za matični klub *Spartak* iz Subotice igrao sam još i po tri sezone za sarajevsku *Bosnu* i *Mladost* iz Zagreba, uz 36 nastupa za A reprezentaciju Jugoslavije u kojoj sam igrao skupa s **Kosom, Jankovićem, Urnautom** i drugima, što je sve ukupno činilo šesnaest godina moje aktivne igračke karijere. Koncem šezdesetih godina prošloga stoljeća imao sam dva pomalo neobična sportska trenutka kojih ću se uvijek sjećati. Prvi je vezan za šansu za nastup na Olimpijadi u Meksiku 1968. godine, kada je Francuska otkazala sudjelovanje, ali naš savez nije promptno reagirao, dok je drugi vezan uz mogućnost inozemnog angažmana u Bejrutu, koji je propao zbog rata u toj državi. Nažalost, zbog ozljede diskusa, bio sam primoran 1979. godine prestati s igranjem i od tada odbojku samo gledam«, prisjeća se Akoš Budinčević svoje lijepe i vrijedne sportske karijere.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Opuštanje u vrijeme korone

Iz Ivković šora

Nevrime

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jto ja malo sio da se oduvam od svega. Sve me napopalo: i vrime i zapovidi kojikake, smeta mi i ova robija zbog ove nove gripe, ta da vam ne divanim. A i ovo nevrime se nadotalilo na ovaj moj Ivković šor: snig pada ko lud kad mu vrime nije, svo mi guvno zavijo kugod u srid zime, a kad je tribo past nigdi ga nije bilo ni od koro-va. Jutros sam baš bio bisan. Jedva sam uspio povadit jaja ispod slame i kuružnje, sav sam se smokrio a vamo Blagovist. Triba opraviti kajganu s divenicom i vaćat krv. Ovo je jedini dan u korizmi kad se smi čestito naist. Hm... Ne znam, sad je već pritirano ošinuto po čestitom čoviku, čeljadi. Ni krivi ni dužni obični ljudi nagrajsaje, sve poskupljiva iako je odozgor naredito da se ne smi poskupljivat; fajin fabrika pozatvarali kapije, male otpuštaju rabadžije, a ovi s vlasti bi da naredi i kako će čovik živit i di će ić i koliko će poist. Nadnice će bit pripolovljene, čujem, a to oma mož računat da će bit frtalj. Ne valja vam poso, gospodo. Ta vi divanite ko da svit ima na desetine iljada eura pod uzgljancom i ni vas briga za ovu većinu sirotinje što ima toliko duga, a ne rezerve. I nemojte mi divanit tako je u ovoj jal onoj državi. Da smo tili, mi bi tamo očli, paštrite se da kod nas bude lipče. Čitam niki dan u novinama da je čovik umro, jel nije mogo otić rad likova a vamo taka i tolika briga o starima. Baš se pitam kako je onim starima sa živcima što ne mogu ni izać napolje. To kanda ne smatraje za bolu, a ni penzije i druga primanja ne mogu otić dignit. Ne znam, i baš sam se niki rastužio, čeljadi moja. Jel je baš moro bit taj policijski sat? Vidim da u puno većim državama što imadu fajin više zaraženi ovim opasnim virusom njegov nema, a tek ti veliki kazni, one su samo kod nas ... Ta, što veli moj Joso, to je samo zato da se namaknu novci. A ja mu borme sve više i više virujem. Kako i ne bi, ta čitav život se čuvo nevolje i vlast poštivo a sad u zatvoru ni kriv ni dužan. Sve se niki mislim kako izać iz avlije malkoc med svit i u selo, pa mi palo na pamet sad ću ja ić šetat kera. Nađem ja lipo lanac i kajiš, bacim Roki komad divenice pa dok je io opašem mu kajiš oko vrata i bilo to baš vrime kad se s mi s kerom iz avlije. Ja uvatio lanac pa na tarabe, a Roko poio divenicu, pa se ukopo sa sve četiri i neće ni da mrdne, otac ga njegov, tvrdoglav je ko magarac. Al ajd, ja ga kojikako iskondrljo iz avlije, al oš vraga! Kad je on onda spazio niku rundavu keretinu, pa skoči i trk za njim! A ja siroma mal nisam sve noge izlomio. On priko jarde, pa priko jendeka; meni noga upala u niku konzervu od farbe. Skačem jednom nogom, a drugom zvonim s onom konzervom. Vamo i članjak me zapeko, odro sam ga na tu konzervetinu. Na svu moju sriću, pa se ispričio jedan putarski znak i uspio sam obmotat dvared povodac oko njeg, pa nije mogo dalje neg samo lajat i zaurlavat. Kad su se kerovi razišli, ja kojikako uspijem mog Roku dovuć na salaš. Ajd, zbogom, čeljadi moja, do druk put. Valjdar će se ovi naši što god sitit pametnije.

Bać Ivin štodir

Kanda bolje u selu

piše: Ivan Andrašić

Pri nekoliko dana, samo što se bać Iva i njegova digli, niko rda na vraci. Taksa da se pokida. Skoro nisu čuli da laje tako bisno. Pribacijo reklju priko leđi, pa ošo odrezit. Malo se i preznijo, na vraci kum Tuna. Iskukucne naskak, nigdi lemuzine. »Ajde, kume, ide-mo unutra. Imam ti puno toga za pripovidat«, veli kum Tuna i projde nuz njega, pa upravo u kujnu. Nusput latijo jedan busenčić i zaitijo se na Taksu. »Znadeš, kume, došo sam ti kazat da nikako i nikuda ti i tvoja ne idete, a recite i curama da se dobro pazu, da ni one ne van-druju dok jim ne počme škula«, veli jim ispod glasa, ko da se boji da će ga i kogod drugi čut. »Bome, kume, ka tako divaniš, ne znam obili i pozno naše cure da ji trefiš digoda naskaku. A ni ti ni malo sramota što ne znaš da su već davno obadve posvršavale škole i da su već davno svoji ljudi? I otkud ti već najranije, a ni lemuzinu nismo čuli?«, pita bać Ivina. Za rakiju ni ni pitala, naljala polučak i metnila nastal. Metnila i kafu za se i za kuma, za bać Ivu čaj o titrice. »Pa kumo, kako da ti kažem, ja i moja došli još sinoć kasno. Doneli i dosta toga nuž-noga, naj što tira lemuzinu dvaput se kreto. Ostaćemo u selu dok ne projde va talala«, veli kum Tuna i sam nalje novi polučak. »Šta ste toliko dovukli, naopako? Vada vam i tu ostalo štogoda o stvari ka ste se priselili u varoš. Ni vrag da nemate na čemu spavat?«, veli bać Iva i dugačko se zagleda u kuma. Vaj šara okolo, vada mu ni mogo pogledat oči. A najgorje mu što mu nikad ništa ni mogo slagat. »Ta nije to, kume, viš kako zlo došlo. A Najštosezasvepita reko nam na jedne koferencije, a koferencija bila u jedne privatne kuće, kako nas veliko zlo snašlo, a moglo bi bit i puno veće. Bilo nas jako malo, a onda i o to malo, reko da nji polak još ostanu, a mi drugi da možemo it i da mu ne tribamo dok sve vo ne projde. Međ nama što mu nećemo tribat bijo i gazda o te kuće. To još nisam vidijo, da ti kogod istira iz rođenoga doma. Zoto se ja i moja i nastarali da svega imamo za ne daj Bože. Doneli nekoliko džakova brašna, pešes veliki pakli kvasa, šećera, soli, paprike, dva sanduka ulja, veliku kantu masti, dva džaka tista i još koišta što bi nam moglo tribat. Kupili i jedno svinče, klačemo ga sutra i dvajs već očupani pilića. Zoto ćemo danas morat uzet i još jedan zamrzivač«, veli kum Tuna i nalje još jedan polučak. »Pa dobro, kume, kako najedamput taka talala, a pri par nedilja gledali na televizije kako je se Najštosezasve pita i njegovi doktori ismijavu i velu da to samo ničija izmišljotina na sokočalu i da budemo brez brige, možemo it i trgovat tamo di se najviše kuka. A vi dana vidimo soldate i žandare naskaku i ne smijemo iz naši domova? A Najštosezasvepita samo nam priti da će bit još puno gorje. I... šta će vam toliko brašno i kvas, ka kuma ne zna ništa ni zamisit? Otkako ste se uzdigli, pozaboravljala sve što je mater naučila«, veli njegova. »Neka se ti, kumo, brinit, uvijek ima žena koje će misto njoje zamisit za novce«, veli kum Tuna i krene se doma. Ni ni pito jal možda i njima triba makar par mali paklica kvasa.

NARODNE POSLOVICE

- Tko ima mnogo novaca, a nema djece – nije bogat. Tko ima mnogo djece, a nema novaca – nije siromah.
- Ako znamo da smo učinili zlo, a odbijamo to priznati, dvostruko smo krivi.
- Onaj koji pita ispadne budala pet minuta, ali onaj koji ne pita ostane budala cijeli život.

VICEVI, ŠALE...

Pregleda kondukter karte u vlaku, pa kaže jednom čovjeku:
– Gospodine, ovo je dječja karta!
– Normalno, sad vidiš koliko sam dugo čekao na vlak.

Sretnu se dva prijatelja:

- Čujem da imaš problema sa zdravljem. Jesi li išao kod liječnika?
- Jesam.
- I, što ti je rekao?
- Da moram promijeniti način života i ishrane, da izbjegnem roštilj, da se ostavim alkohola, da su mi dozvoljeni cijeđeni sokovi. Da ne gledam nogomet kako se ne bih nervirao...
- Uf, pa znači sve da promijeniš.
- Tako je...
- I što si odlučio, što ćeš promijeniti?
- Promijenit ću liječnika.

Ulazi pijanac u taxi i kaže;

- Vo...zi... me doma!
- Možete, molim Vas, biti malo precizniji?
- Mo...gu: do ka...pije.

MUDROLIJE

- Ne razmišljaj previše. Tako stvaraš probleme kojih prvobitno nije bilo.
- Ako si u pravu, nema potrebe da vičeš.
- Priroda nije žurila, ipak je sve ostvarila.

Vremeplov – iz naše arhive

Mikina bista u Bregu, 2005.

**PETAK
3.4.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:19 Betty i njezine
dijagnoze
11:07 Riječ i život: S križem i
pod križem

11:37 Informativka:
Putovanje avionom
12:00 Dnevnik 1
12:26 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
13:55 Bajkovita Hrvatska:
14:05 Normalan život
15:00 Vijesti
15:14 Svjetski biseri
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:16 Hrvatski velikani
18:13 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Dan zaljubljenih, film
22:10 Dnevnik 3
22:37 Termin, američki film
00:11 Svjetski biseri
01:05 Detektiv Murdoch
01:48 Dr. Oz
02:28 Dnevnik 3
02:50 Imperij, telenovela
04:21 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
05:04 Skica za portret
05:14 Fotografija u Hrvatskoj
05:26 Dnevnik 2
06:08 Lažljivo srce

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Vrtuljići, crtana serija
10:01 Anadroidi
10:24 Noćne more iz svijeta
prirode
10:55 Izradi sam: Kugle za
kupanje
11:02 Šašavi ljubimci,
dokumentarna serija
11:33 Vjetar u leđa
12:18 Glazbeni spot
12:24 Istina ili mit: Tekućina
je najbitnija pri tjelesnom
naporu
12:35 Bratiji na tajnom
zadatku
13:17 Glazbeni spot
13:24 Prava ostavština,
američki film
15:05 Ludnica u Clevelandu
15:25 Glazbeni spot

15:31 Ludnica u Clevelandu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:26 Sportski trenuci
za pamćenje - SP 2002.:
Hrvatska - Italija, snimka
18:59 Glazbeni spot
19:03 Inspektor Gadget,
19:30 POPROCK.HR
20:05 Unutrašnjost Australije
21:00 Vera
22:34 Mala bubnjarica, serija
00:08 Prava ostavština, film
01:43 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
4.4.2020.**

07:09 Klasika mudi: 11.
Zagrebački međunarodni
festival komorne glazbe
2016., 2. dio
07:49 Kanzaški pobunjenici,
američki film - ciklus
klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:42 Duhovni velikani: Juraj
Habdelić, dokumentarni film
14:21 Prizma
15:07 I to je Hrvatska:
15:24 Majstori, hrvatski film
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik
17:39 Lijepom našom -

Mostovi kultura: Celje
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:52 Loto 7 - izvještaj
21:57 Dnevnik 3
22:28 Neprijatelj pred
vratima, američki film
00:10 Slijepi strah, film
01:33 Dnevnik 3
01:55 Kanzaški pobunjenici,
američki film - ciklus
klasičnog vesterna
03:32 Imperij, telenovela
04:17 Skica za portret
04:24 I to je Hrvatska:
04:39 Manjinski mozaik
04:54 Dnevnik 2
05:36 Veterani mira
06:21 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu

06:35 Vrtuljići, crtana serija
09:32 Serija za djecu
10:22 EBU drama: Moj zmaj
leti
10:42 Šetnje krajolicima
britanskog slikarstva: Sickert,
dokumentarna serija
11:27 Istina ili mit: Plivanje
odmah nakon obroka dovodi
do grčeva
11:38 Vrtlarica
12:10 Vrtovi dinastije
Habsburg: Hortikulturalna
raskoš Beča
13:00 Dom na kvadrat
13:35 Auto Market
14:10 Sportski trenuci za
pamćenje: LP nogomet
2019., Tottenham - Liverpool,
snimka finala
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Unutrašnjost
Australije,
17:30 Sportski trenuci za
pamćenje: Rukomet, Liga
prvaka 1993.: Wallau -
Zagreb, snimka
19:03 Inspektor Gadget
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Kaos, kanadsko-
britanski film
21:50 Ekspedicija sa
Steveom Backshallom
22:45 Svjedoci
00:30 Brooklyn 99
00:50 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
5.4.2020.**

07:27 Prozor u dvorište, film
09:15 Pozitivno
09:50 Biblija
10:00 Zagreb: Cvjetnica -
misa, prijenos
11:30 Bajkovita Hrvatska:
12:00 Dnevnik 1
12:18 Alex Honnold: Sam na
stijeni, dokumentarni film
14:00 Nedjeljom u 2
14:59 Vrtuljak ljubavi, film
16:27 Ozana Koterska,
dokumentarni film
16:55 Vijesti u 17
17:20 Tajna dvorišne
rasprodaje: Murder In D
Minor, kanadski film
18:55 Dnevnik 2
19:42 Tema dana
19:55 Loto 6/45
20:00 'Ko te šiša
20:30 Loto 6/45 - izvještaj
20:35 Stani v Zagorju:
Krapina
21:05 Isusov život - Marija
Magdalena: Raspeće,
dokumentarna serija

21:50 Dnevnik 3
22:15 Prozor u dvorište,
američki film
00:02 Nedjeljom u 2
00:57 Dnevnik 3
01:19 Ozana Koterska,
dokumentarni film
01:44 Isusov život - Marija
Magdalena: Raspeće,
dokumentarna serija
02:24 Imperij, telenovela
03:09 Joan Jett: Bad
Reputation, glazbeno-
dokumentarni film
04:44 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
04:59 Dnevnik 2
05:41 Normalan život

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljići, crtana serija
08:20 Top-lista DTV-a
09:00 Luka i prijatelji
09:30 Velečasni Brown
10:18 Umorstva u Midsomeru
11:57 Dobar, bolji, najbolji...
britanski slastičar
13:02 Točka na A - suvremena
hrvatska arhitektura
14:00 Klub 7
15:00 Ekspedicija sa
Steveom Backshallom
15:50 Magazin LP
16:20 Sportski trenuci za
pamćenje: LP nogomet
2018., Real Madrid -
Liverpool, snimka finala
18:00 Sportski trenuci za
pamćenje: Rukomet, Liga
prvakinja 1996.: Podravka -
Hypo, snimka
18:55 4 Tenora i revijski
orkestar Zagrebačke
filharmonije, snimka
koncerta, 2.dio
20:05 Blijedi jahač, američki
film - Filmovi s 5 zvjezdica
22:00 Jadnici, serija
22:55 Graham Norton i gosti
23:40 Joan Jett: Bad
Reputation, glazbeno-
dokumentarni film
01:15 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
6.4.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Betty i njezine dijagnoze

11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Profesije osobno
15:00 Svjetski biseri
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatski velikani
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Junaci našega doba,
dokumentarna serija
21:00 Novine
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:21 Svjetski biseri
00:11 Detektiv Murdoch
01:01 Dr. Oz
01:41 Dnevnik 3
02:03 Imperij, telenovela
03:33 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
05:03 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljići, crtana serija
10:11 Anadroidi
10:30 Noćne more iz svijeta
prirode
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Bratiji na tajnom
zadatku
13:20 Moby Dick
15:00 Ludnica u Clevelandu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Sportski trenuci za
pamćenje: Ol Barcelona
1992. - košarka: Hrvatska -
ZND, snimka polufinala
18:20 TV Bingo
18:50 Kratki dokumentarni
film
19:00 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Crno-bijeli svijet
21:00 Izvor nade, američko-
australski film
22:50 Crna lista
23:40 Domovina
00:30 Moby Dick
02:00 Noćni glazbeni
program

**UTORAK
7.4.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Svjetski biseri
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatski velikani
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:20 Svjetski biseri
00:10 Istrage prometnih nesreća
00:35 Detektiv Murdoch
01:20 Dr. Oz
02:05 Dnevnik 3
02:27 Imperij, telenovela
03:12 Imperij, telenovela
03:57 Zaljubljena u Ramona, telenovela
04:42 Glas domovine
05:07 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce, telenovela

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljci, crtana serija
10:06 Anandroidi
10:30 Noćne more iz svijeta

prirode
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
13:25 Moby Dick
15:00 Ludnica u Clevelandu
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:20 Stani v Zagorju, dokumentarna serija
17:45 Sportski trenuci za pamćenje: Ol Barcelona
1992. - košarka: Hrvatska - SAD, snimka finala
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Crno-bijeli svijet
21:00 Do posljednjeg daha, britanski film
23:00 Crna lista
23:50 Domovina
00:40 Moby Dick
02:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 8.3.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Hrvatska moj izbor
15:00 Svjetski biseri
15:55 Detektiv Murdoch

17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatski velikani
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet: Guatemala: Meet the Maras, dokumentarni film
20:59 Loto 7 - izvještaj
21:00 Plavi planet II: Dubina, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:20 Prve dame: Moć stila, dokumentarna serija
00:10 Svjetski biseri
01:00 Detektiv Murdoch
01:50 Dr. Oz
02:33 Dnevnik 3
02:55 Imperij, telenovela
04:25 Zaljubljena u Ramona, telenovela
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljci, crtana serija
10:10 Anandroidi
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
13:25 Zašto sam otela šefa?, njemački film
15:00 Brooklyn 99
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:25 Neustrašiva, serija
18:15 Sportski trenuci za pamćenje: Ol Barcelona
1992. - tenis: Ivanišević - Santoro, snimka

19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Crno-bijeli svijet
21:00 Otok, američki film
23:15 Crna lista
00:05 Luther
01:00 POPROCK.HR
01:30 Zašto sam otela šefa?, njemački film
03:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 9.4.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Uskrs u Ceriću, emisija pučke i predajne glazbe
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Novi susjedi 2018. - Nizozemska: Dobrodošli u geto, dokumentarni film
14:30 Prometej
15:00 Svjetski biseri
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatski velikani
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6/45 - izvještaj
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:21 Intervju s Putinom, dokumentarna serija

00:16 Svjetski biseri
01:06 Detektiv Murdoch
01:56 Dr. Oz
02:41 Dnevnik 3
03:03 Imperij, telenovela
03:48 Zaljubljena u Ramona, telenovela
04:33 U Sveton Nediji za križen, emisija pučke i predajne kulture
04:58 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljci, crtana serija
10:10 Anandroidi
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Pozitivno
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh
13:25 Jedan pas, dvije torbe i velika ljubav - njemački film
15:00 Brooklyn 99
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Čarolija Uskrsa u Europi: Pince, pogače, slatke pletenice, dokumentarni film
17:30 Bitange i princeze
18:05 Sportski trenuci za pamćenje: Ol Atlanta
1996. - vaterpolo: Hrvatska - Jugoslavija, snimka finala
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Crno-bijeli svijet
21:00 Breza, hrvatski film
22:35 Luther
00:20 Jedan pas, dvije torbe i velika ljubav - njemački film
01:55 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjeto-nik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nator iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Virtualna stvarnost

I tako, bez ikakve najave, svijetu je dodijeljena totalno druga dimenzija, a time i našim životima. Od svih osobina snalažljivosti na visokoj cijeni je kreativnost. Ne pretvoriti dane u dan mrmota je zaista izazov. Naravno, to je samo u slučaju ako ste savjestan građanin i slušate upute dane od ljudi koji rukovode zemljom, a koji se prije svega konzultiraju s liječnicima epidemiolozima i onima koji imaju više znanja i iskustva od nas, pa sjedite u svojim domovima.

Ja nemam dojam da dan dugo traje i čak mi nekada i zafali koji sati. Uveli smo disciplinu, neke sitne rituale u kojima uživamo, obavljamo poslove, fino kuhamo, uradimo po koji sport, pogledamo neku emisiju i seriju i propustimo jako puno sadržaja kojih je sve više na internetu. Prošlog vikenda smo čak i izašle s curama. Sve po redu, prvo smo se sredile, obukle košulje, našminkale malo, nasule fino vino, pustile glazbu i otišle u kavanu. Virtualnu kavanu, rezerviranu samo za nas. Bilo je divno i dogovorile smo ponoviti.

Da tu našoj snalažljivosti nije kraj svjedoče i brojni programi do kojih smo došli, a najinteresantniji su nam filmski festival i kazališne predstave, od kojih bih posebno izdvojila dramu HNK-a iz Zagreba **Miroslava Krležu Vučjak** u režiji **Ivice Buljana**, a koju smo imali priliku vidjeti za Svjetski dan kazališta.

Virtualno putovanje

Uživo je uživo, pogotovo kada su putovanja i obilasci u pitanju, ali u situaciji kada biram između virtualnog putovanja i totalnog odsustva putovanja, svakako biram virtualna. Ovih dana često na TV ekran uključimo snimke koje je napravio dron, a koji prikazuju prelijepe predjele našeg planeta. Ne znam kako se toga ranije nismo sjetili, ali hvala izolaciji koja nas je dovela do ovog otkrića.

Spremni smo za korak dalje i ovaj vikend idemo u muzejsku avanturu i za tu prigodu biramo ni manje ni više nego jedan od najvećih muzeja kulture, povijesti i umjetnosti u svijetu, *Hermitage*

muzej u Sankt Peterburgu. Njegova danas ogromna kolekcija, začeta 1764. kao zbirka umjetničkih predmeta carice **Katarine II.**, koja je od 1852. otvorena za javnost. Danas muzej broji oko tri milijuna umjetničkih djela i eksponata od drevnog Egipta, do Europe u doba ranog 20. stoljeća. *Hermitage* posjeduje djela **Leonarda da Vincija, Michelangela, Rafaela i Ticijana**, jedinstvenu kolekciju **Rembrandta i Rubensa**, mnoga djela francuskih impresionista poput **Renoirea, Cezannea, Maneta, Moneta i Pisara**, zatim djela **Van Gogha, Matissea i Gauguina, Picassa, Kandinskog**, kao i nekoliko **Rodinovih** skulptura.

Hermitage je smješten u kompleksu koji se sastoji od šest zgrada na obali Neve, od kojih je glavni Zimski dvorac, nekadašnja rezidencija ruskih careva od 1732. do 1912. i jedan od najznačajnijih spomenika ruske barokne arhitekture. Čista matematika kaže, kada biste svaki eksponat promatrali jednu minutu, bilo bi vam potrebno 11 godina za vidjeti sve eksponate. Ovaj podatak nas nije obeshrabrio, jer je skoro jedna vodeća tvrtka mobitela izbacila snimku ture po *Hermitage* muzeju dugu pet i pol sati, čiju režiju potpisuje **Aksinja Gog**. U ovoj turi prikazane su luksuzne prostorije carske palače i hodnici puni velikih umjetničkih djela. Prikazane su 43 galerije s djelima velikih umjetnika poput **Caravaggia, Rembrandta, Rafaela**, nekoliko plesnih točaka, a za sam kraj snimke je ostavljen božanstveni koncert ansambla ruskog skladatelja **Kirila Rihtera**.

Dobra stvar je što na ovoj turi ima slobodnih mjesta, pa osigurajte si ulaznice na vrijeme. Luda su ovo vremena i tko zna do kad će što biti dostupno. Zato, kliknite sve potrebne gumbiće, pa se možda i sretnemo na ovom interesantnom putovanju ovog vikenda. Naravno, ako već niste ove dane rezervirali za obilazak NASA-inog istraživačkog centra *Langley* u Virginiji, ili istraživačkog centra *Glen* u Ohiju, ili možda Vatikana, Louvrea, Muzeja Dalija, Britanskog muzeja ili nekog sasvim skrivenog interesantnog mjesta na ovom našem divnom planetiću.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

KULTURA
JE INSPIRACIJA!
OSTANITE DOMA.
S KULTUROM STE UVIJEK ZDRAVIJI.